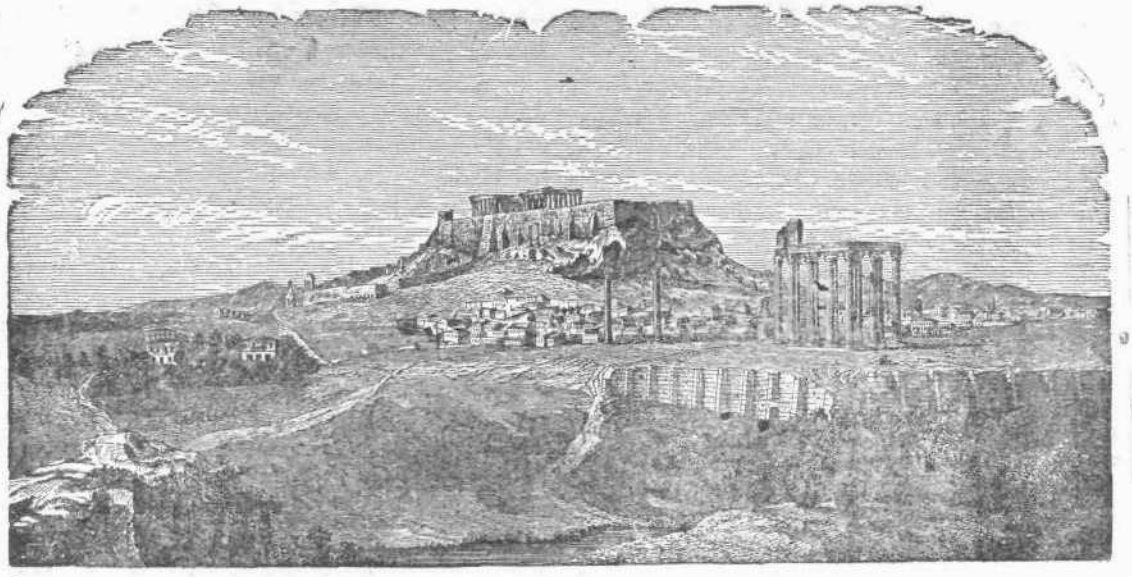

ΠΑΝΔΩΡΑ

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1861. **ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.** ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 273.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΙΟΤΗΣ.

—ooo—

Καί τοι οἱ βίοι τῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν, εἴτε πολιτικῶν, εἴτε στρατιωτικῶν, εἴτε ἐπιστημόνων, μᾶς ἐνδιαφέρουσι, διότι ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν τὰ τεράστια ἐκεῖνα ἔργα τῶν κοινωφελῶν θεσμοθεσιῶν, τῶν πολεμικῶν καὶ διανοητικῶν κατακτήσεων, δι' ὧν προήχθη ὁ πολιτισμὸς τῶν λαῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, καί τοι θαυμάζομεν αὐτοὺς διὰ τὴν εὐκλειαν, μεθ' ἧς περιέβαλον ἕκαστοι κατὰ καιροὺς τὴν ἐποχήν των, δὲν δυνάμεθα ὅμως ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ὁ θαυμασμὸς ἡμῶν καὶ τὸ ἐνδιάφορον διαρκοῦσιν ἑνόσῳ ἐκπληττόμεθα ὑπὸ τοῦ θάμβους τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων, ἑνόσῳ ἁφαρπαζόμεθα ἀπὸ τὴν ἐφήμερον καλλονὴν καὶ λαμπρότητα τῆς ἐγκοσμίου ταύτης ὑπάρξεως.

Πλὴν ἅμα ἀφελόντες τὴν ἐπισκοτοῦσαν τὰς φρένας μας ἀχλὺν συναισθανθῶμεν ἐπὶ τέλους, ὅτι τὰ πάντα ἐνταῦθα ὑπόκεινται εἰς ἀέναον ῥοὴν καὶ κίνησιν, ὅτι τὰ πάντα παρέρχονται ὡς ὄναρ σκιᾶς καὶ φάσματα, ὅτι ἡ γνῶσις καὶ ἡ κατάκτησις τῆς πεπερασμένης ταύτης φύσεως τῶν ὄντων, ὁσονδήποτε καὶ ἂν παρίσταται κατὰ πρῶτον γοητευτικὴ καὶ θελκτήριος, ἀποδείκνυται ὅμως μᾶλλον ἢ ἧττον ταχέως διὰ τῆς πείρας ἀνεπαρκὴς καὶ ὑπόκενος, ἅμα ἐπανακαμφθέντες ἐντὸς ἡμῶν αὐτῶν, ἐντὸς τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως ἐννοήσωμεν, ὅτι ἅπας ἡμῶν ὁ προορισμὸς, ἅπασα ἡ ἐνέργεια, δὲν ἐξαντλεῖται ἐντὸς τῆς φαινομενικῆς ταύτης καὶ προσκαίρου ὑπάρξεως, ἀλλ' ὅτι, καθὸ προικισμένοι ἐκτὸς τῆς αἰσθητικότητος καὶ τῆς ἀντιλήψεως καὶ μὲ λογικὴν καὶ ἠθικὴν δύναμιν, ἀνήκομεν καὶ εἰς ὑπεραισθητικόν τινα κόσμον, εἴμεθα μέλη ὑπερτέρας τινὸς πνευματικῆς διατάξεως, ἅμα ἐν ἑνὶ λόγῳ πειραθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα μόνον, ὡς εἰς ἀσφαλῆ λιμένα ἀγκυροβολοῦντες ἐξασφαλιζόμεθα ἐκ τῶν ὑφάλων καὶ σύρτεων τοῦ ταραχώδους τούτου καὶ πολυκυμάντου βίου, ἰδοὺ πάραυτα ἡ καρδία μας ἄρχεται ν' ἀδιαφορῇ καὶ νὰ ψυχραίνεται εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ τούτου θεάτρου, καὶ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ ψυχρότητα διαδέχονται ἡ ἀποστροφὴ καὶ ἡ ναυτίασις, διότι ἀναφύονται ἤδη ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἄλλαι χρεῖαι, ἄλλα ζητήματα, διότι προτιθέμενοι τὸ μέγα αἴνιγμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἐκζητοῦμεν τίς ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων καταστάσεων, τίς ἡ γέφυρα ἡ μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς εἰς οὐρανὸν, διότι ἐν ἑνὶ λόγῳ ἀναλογιζόμεθα μετὰ βαθείας συντριβῆς καὶ μεταμελείας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου, « τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ; »

Ναὶ, τότε δὴ τότε ὁ ἄνθρωπος οὐκέτι ἐνασμενιζόμενος εἰς τὰ πολύκροτα ἔργα τῆς πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς μεγαλοφυΐας, οὐκέτι λαμβάνων τέρψιν ἐκ τῶν ἐψιμμυθιωμένων καλλονῶν τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, ἢ ἐκ τῶν σκαλαθυρματίων τῆς ἐριστικῆς φιλοσοφίας τρέπεται ἄλλην νέαν ὁδὸν, ὅπως εὑμοιρή-

σῃ στερεόν τι καὶ ἀσφαλὲς ὁρμητήριον ἀληθείας καὶ πραγματικότητος, χειμαζόμενος ἐν τῷ πελάγει τούτῳ τῶν διηνεκῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων, τότε δὴ τότε, ὡς ὁ ἄσωτος ἐκεῖνος υἱός, ὅστις κατασπαταλήσας τὴν περιουσίαν του εἰς ἑταίρας καὶ κώμους, καὶ συνελθὼν ἑαυτῷ, εἶπεν, ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, οὕτω καὶ ὁ καταναλώσας τὸ πλεῖστον τοῦ βίου εἰς ἀκάρπους καὶ ματαίας ἀσχολίας, μεταμελόμενος, ἐπαναστρέψομαι, λέγει, πρὸς τὸν πατέρα καὶ δημιουργόν μου, μελετήσω τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ πληρώσω τὰς ἐντολάς του ζηλῶν καὶ ἐκμιμούμενος τοὺς διανύσαντας τὴν εὐθεῖαν ἐκείνην ὁδόν, τὴν μόνην ἀσφαλῶς ἄγουσαν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν τελικὸν καὶ ὕψιστον προορισμόν του, τὴν ὁδὸν τῆς *χριστιανικῆς ἁγιότητος*.

Ἀλλ' ἐὰν διὰ μόνης τῆς χριστιανικῆς ἁγιότητος φθάνωμεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον μας, ἐὰν διὰ μόνης αὐτῆς ἀνυψούμεθα εἰς τὴν πηγὴν πάσης ἀληθείας καὶ πραγματικότητος ἀπολυόμενοι τῶν δεσμῶν τοῦ ἀστάτου τούτου καὶ ματαίου βίου, δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἴσως ἀπὸ σκοποῦ νὰ διευκρινήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ σημαινόμενον τῆς ἰδέας ταύτης οἷον προσδιωρίσθη, ἀνεπτύχθη καὶ καθιερώθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν χριστιανικῆς θρησκείας, οἷον ἐγένετο κοινὸν σύμβολον καὶ γνώρισμα τῆς πολυπληθοῦς ἐκείνης χορείας τῶν πιστῶν, οἵτινες δι' ἐπιμόνου καρτερίας καὶ ἀσκήσεως κατεργασάμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἁγιότητα, διαλάμπουσιν ὡς φαεινοὶ λαμπτῆρες τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἠθικότητος, καὶ ἐφελκύουσιν εἰς ἑαυτοὺς ἁπασῶν τῶν διαδοχικῶν γενεῶν τὸν σεβασμόν, τὸν πόθον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν.

Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ νὰ ἐπιληφθῶμεν ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας τὸ ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας διατριβῆς, ἀντὶ τοῦ νὰ ἐκθέσωμεν ἐκ προοιμίων τὰς περὶ τούτου σκέψεις μας, συντελεστικώτερον βέβαια εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ πράγματος εἶναι νὰ προτάξωμεν ὡς προεισαγωγὴν καὶ προοδοποίησιν τὰς κατὰ τῶν ἁγίων ἀναφυομένας ἐνστάσεις, καὶ νὰ διαλύσωμεν τὴν ὁμίχλην τῶν παραλογισμῶν καὶ τῶν προλήψεων, δι' ὧν πολλοὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπισκοτοῦντες τὴν ἀλήθειαν τείνουσιν εἰς στρέβλωσιν καὶ παραμόρφωσίν της, καὶ συγχέουσι τὰ φύσει διεστῶτα καὶ διακεκριμένα, ἐξαπατῶντες οὐχ ἧττον ἢ ἐξαπατώμενοι.

Φέρε δὲ ἴδωμεν τὰ ἐπιχειρήματα, ἐφ' ὧν οἱ ἀντίπαλοι ἐπερείδουσι τὰς κατὰ τῆς θεότητος τῶν ἁγίων ἀντιῤῥήσεις των. Ἡ ἀρχή, λέγουσι, τῆς ἀνθρωπίνης ἀποθεώσεως, ἤ, ἐν ἄλλοις ῥήμασι τοῦ ἀπονέμειν θείας τιμὰς εἰς θνητοὺς εἶναι ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν τῆς Ἑλληνο-Ῥωμαϊκῆς δεισιδαιμονίας. Παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ ἔθος τοῦτο διετηρήθη σταθερῶς ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν μέχρι τῆς παντελοῦς ἀποσβέσεως τῆς εἰδωλολατρείας. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀνέκαθεν ῥιζωθεῖσα δυσκόλως ἠδύνατο νὰ παραιτηθῇ, καί τοι μεταβληθείσης τῆς θρησκείας. Ὅθεν μετηνέχθη ἐκ τοῦ Ναοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔνθα οἱ κεκανονισμένοι ἅγιοι καὶ μάρτυρες ἔχουσι μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀποθεωθέντας ἐθνικοὺς ἥρωας. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ διαφορά τις μεταξὺ τούτων, προέρχεται οὐχὶ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ συστήματος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐποχῶν ἢ τῶν περιστάσεων. Αἱ ἀφορμαί, αἵτινες ἀπεθέωσαν τὸν Καίσαρα, τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν Λυκοῦργον ἢ τὸν Ἡρακλέα, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα, ἢ τὸν Νικόλαον, τὸν Σπυρίδωνα, καὶ τὸν Βασίλειον, ἦσαν αἱ αὐταί. Ἡ πίστις μεθ' ἧς ἐγίνετο παραδεκτὸς ὁ θεῖος αὐτῶν χαρακτὴρ, ἢ ἡ εὐλάβεια μεθ' ἧς ἐλατρεύοντο, μετεβάλλοντο κατὰ τὰς ἐποχὰς ἢ τὰ ἤθη, ἀλλ' ἡ πρωτίστη ἀρχὴ τῆς ἀποθεώσεως εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε.

Ὁποῖος ἰδεῶν ἀναχρονισμὸς, ὁποία τῶν χριστιανικῶν δογμάτων παχυλὴ ἄγνοια! Παρὰ μὲν τοῖς ἐθνικοῖς ἐπικρατεῖ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀποθέωσις, παρὰ δὲ τοῖς Ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὸ ἀντίθετον, ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπισις καὶ ἐνσάρκωσις· παρὰ μὲν τοῖς ἐθνικοῖς ὁ ἄνθρωπος, εἴτε διὰ τὴν γέννησιν, εἴτε διὰ τὴν ἀνδρίαν, εἴτε διὰ τὰ πολιτικὰ ἢ πολεμικά του πλεονεκτήματα, πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν ἀποθεοῦται μετὰ θάνατον, συγκαταριθμεῖται τὸ ὄνομά του εἰς τὴν τάξιν τῶν Θεῶν, παρὰ δὲ τοῖς Ὀρθοδόξοις ὁ Θεὸς ἐνσαρκούμενος ἐνανθρωπίζεται, ἐξυψόνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀναδεικνύει αὐτὴν ἀναγκαίαν ἐμφάνειαν καὶ ἀποκάλυψιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ οὐσιαστικότητος. Καὶ ἐπὶ τέλους δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἐθνικοῖς ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι γεγονὸς πάντη συμβαματικὸν καὶ ἄστατον, ἐξαρτώμενον ὅλως ἀπὸ ἐξωτερικὰς καὶ τυχαίας περιστάσεις, καθ' ὅσον ἀπονέμεται ὡς φόρος εἴτε κολακείας, εἴτε εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ὑπερέχοντα τῶν ὁμοίων του ἐπὶ τῆς τύχης δωρήμασι, παρὰ δὲ τοῖς ὀρθοδόξοις ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαία ἐκπόρευσις αὐτοῦ τούτου, εἶναι ὁ Θεῖος Λόγος ὁ φωτίζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἄνευ διακρίσεως φύλου, βαθμοῦ, ἰσχύος, σοφίας, εἶναι ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν, τὸ κοινὸν προσὸν, ὅπερ ἅπασα μὲν ἡ ἀνθρωπότης φέρει μεθ' ἑαυτῆς δυναμικῶς, ἐναπόκειται δὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν θέλησιν ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελῶν αὐτῆς νὰ τὸ ἐνεργοποιήσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ἀποτελεσματικὴν ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπισιν.

Ἀλλ' ἐὰν ἀφ' ἑνὸς ὁ Θεὸς ἐνσαρκοῦται, ἐὰν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εὑρίσκῃ μονὴν καὶ ἐνανθρωπίζεται, ἕπεται ἀναγκαίως ἀφ' ἑτέρου, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῦται ἐκ τῆς γηΐνης αὐτοῦ ὑπάρξεως, καθαρίζεται, ἐξευγενίζεται, καὶ ὅλως εἰπεῖν ἀποθεοῦται. Ὅθεν εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἡ ἐνανθρώπισις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δύο στιγμαὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἑνότητος εἶναι δύο διάφοροι φάσεις καὶ ἐπόψεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἰδέας.

Ἵνα λοιπὸν καταντήσωμεν εἰς θετικὸν καὶ ὡρισμένον ἐξαγόμενον, ἵνα ἐννοήσωμεν ὀρθῶς τί ἐστι χριστιανικὴ ἁγιότης, ἀνάγκη ὅπως προλαβόντως πειραθῶμεν νὰ διευκρινήσωμεν τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο δόγμα τοῦ Χριστιανικοῦ θρησκεύματος, τὸ μέγα ἔργον τῆς θείας ἐνανθρωπίσεως, διότι ἐντεῦθεν προκύψει σαφῶς πῶς ἐν αὐτῷ τῷ δόγματι ἔγκειται ἡ ἰδέα τῆς χριστιανικῆς ἁγιότητος, οἵα πρεσβεύεται καὶ κανονίζεται ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, πῶς ὁμο-

λογοῦντες καὶ πιστεύοντες ἐκεῖνο, ὀφείλομεν συνεπῶς καὶ κατὰ λογικὴν ἀνάγκην νὰ ὁμολογῶμεν καὶ νὰ πιστεύωμεν καὶ τὴν θεότητα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, οὐδὲ εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν ἐκεῖνο χωρὶς σιωπηλῶς νὰ συνομολογήσωμεν ταύτην, ἐκτὸς ἐὰν περιπέσωμεν εἰς προφανῆ ἀντίφασιν.

Καὶ τῳόντι εἰς τὴν πρώτην περικοπὴν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου ἐμπεριέχεται συνοπτικῶς μὲν πλὴν κατὰ βάθος ἅπαν τὸ τῆς ἐνανθρωπίσεως δόγμα. *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος*, κτλ. Ναί, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Λόγος, ὅστις δὲν εἶναι μόνον ἐσωτερική τις διανοητικὴ ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ ζωὴ καὶ ὑπόστασις, εἶναι ὁ *υἱὸς τοῦ Θεοῦ* ὅστις ἐγεννήθη ἀμέσως ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς (μονογενὴς), ἑπομένως δὲ μόνος γινώσκει τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς· καθὼς πάλιν ὁ πατὴρ θεωρεῖ ἑαυτὸν ἐν τῷ υἱῷ, ἐν τῷ ἀπαυγάσματι τῆς δόξης του (Πρὸς Ἑβ. Ι. 3), εἰς τρόπον ὥστε ὁ υἱὸς εἶναι συνάναρχος τῷ πατρὶ γεννᾶται ἀϊδίως ἐκ τοῦ πατρός. *Ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν.* (Εὐαγ. κατὰ Ἰωάν ΙΔ'. 11). Ὁ λόγος οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀρχικὴ ὑποτύπωσις τῆς ὅλης δημουργίας, τῆς τε φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· *ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν*, ἡ τὰ πάντα παράγουσα καὶ δημιουργικὴ δύναμις, καὶ *ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς*, τὸ τὰ πάντα ζωογονοῦν καὶ περιθάλπον διὰ τοῦ λόγου· *πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονε.* Πᾶσα ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἔν τε τῇ ἐξωτερικῇ καὶ τῇ πνευματικῇ τοῦ ἀνθρώπου φύσει, πᾶσα γνῶσις τῶν θείων πραγμάτων, πᾶσα ἀνωτέρα ζωοποίησις καὶ ἐξέγερσις. πᾶσα πρὸς τὸ ἀγαθὸν προτρεπτικὴ δύναμις, ὑπῆρξεν ἀείποτε ἔργον τοῦ λόγου, ὅστις βαθμηδὸν ἀπεκάλυψε τὴν ἐσωτερικὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ μέχρις οὗ, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, σὰρξ ἐγένετο ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἵνα ἀνυψώσῃ εἰς πνεῦμα τὴν σάρκα, τὴν ἀσθενῆ καί ἄπορον ἀνθρωπίνην φύσιν, ἑπομένως δὲ ὁ λόγος, ἐπειδὴ ἐνόνει ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ θείαν φύσιν, τὸ πεπερασμένον καὶ ἄπειρον, διὰ τοῦτο εἶναι ὁ μεσίτης μεταξὺ τῶν δύο τούτων πλευρῶν τῆς ἀντιθέσεως, εἶναι *ὁ Θεάνθρωπος*, ἡ ἀναγκαία ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὸ Θεῖον τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ὁ Χριστὸς ἀνῆλθε πάλιν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καθεζόμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἡ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου σύνδεσις δὲν διεκόπη. Ὁ Χριστὸς λέγει (Ἰωάν. Εὐαγ. ΙΔ'. 16)· *Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσω ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας.*

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ θεία προσωπικότης ἔχει τριπλῆν ὑπόστασιν, πρῶτον εἶναι ὁ Θεὸς, ὡς ὁ Πατὴρ, ἀφῃρημένον πρόσωπον, ὡς ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων, δεύτερον εἶναι πρόσωπον ἀνθρώπινον, αἰσθητικῶς ἐμφανιζόμενον, τρίτον εἶναι πνεῦμα παριστάμενον πνευματικῶς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ ἅγιον τοῦτο πνεῦμα εἶναι βέβαια ἡ ἀληθεστάτη μορφὴ τῆς θείας προσωπικότητος, ὅπερ ἐμφυσώμενον εἰς τὰ πνεύματα τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος τὰ φωτίζει, τὰ ζωογονεῖ, τὰ ἐμψυχόνει,

Ἐκ τῆς πρώτης λοιπὸν ἐκείνης περικοπῆς τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου ἐξάγεται σαφῶς ἡ τριαδικὴ φύσις τῆς θεότητος· διότι τί ἄλλο εἶναι *ὁ λόγος ὅστις ἐν ἀρχῇ ἦν καὶ ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ὁ Θεὸς ἦν ὁ λόγος*, εἰμὴ ὁ ἀΐδιος θεῖος λόγος, ὅστις ἀνέκαθεν ἦτο ἡ δημιουργικὴ ἀρχὴ ἁπάντων τῶν πραγμάτων, καὶ ἀνέκαθεν ἐνοικεῖ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ συγκοινωνὸν τῆς ἀληθείας καὶ χάριτος; Ὁ θεῖος λόγος ἑπομένως εἶναι ἡ ἔμμονος ἀρχὴ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, οὐχ ἧττον ἢ ἡ ἐσωτερικὴ οὐσία τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις ἀναπτύσσουσα ταύτην τὴν οὐσίαν της γίνεται εἰκὼν τούτου τοῦ λόγου. Ὁ υἱὸς λοιπὸν ὡς δημιουργὸς, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ὡς Παράκλητος, δὲν διαφέρουσιν ἐν οὐσίᾳ ἀπὸ τὸν καθαρὸν νοῦν, ὅστις καλεῖται πατὴρ, ἀλλ' εἰσὶν ἡ πραγματίωσις αὐτοῦ ἔν τε τῷ φυσικῷ καὶ ἠθικῷ κόσμῳ. Οὗτοι λοιπὸν οἱ τρεῖς ἓν εἰσὶν (Ἰωάν. Ἐπιστ. Α'. Ε'. Ζ'.) διότι ὁ θεῖος νοῦς, καθὸ ἡ γενικὴ οὐσία τοῦ φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου ἐπροσωποποιήθη εἰς ταῦτα τὰ δύο βασίλεια, καὶ ἡ προσωποποίησις αὕτη τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν πραγματικὸν κόσμον εἶναι ὁ μόνος ἀληθὴς τρόπος τοῦ κατανοεῖν τὴν Ἁγίαν Τριάδα.

Τοῦτο δὲ δείκνυται σαφέστατα ἐκ τῆς ἑφεξῆς περικοπῆς τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου (ΙΔ'. 20). *Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν.* Τί δὲ σημαίνουσι ταῦτα, εἰμὴ ὅτι ὁ Υἱὸς, ὁ δημιουργικὸς Λόγος, ὅστις τὰ πάντα ἐποίησεν, ἐπαναπαύεται εἰς τὸν Θεὸν τὸν πατέρα, καὶ εἰς τὴν ἀπειρίαν του, καὶ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος διατρεῖται εἰς τὸν θεῖον Λόγον, διὰ δὲ τούτου εἰς τοὺς κόλπους ταύτης τῆς ἀπειρίας τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐπὶ τέλους δὲ ἀντιστρόφως ὅτι καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Θεῖον Λόγον ὡς τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Οὐδεὶς ἐξέφρασε κάλλιον τοῦ Ἰωάννου τὴν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου καὶ πεπερασμένου ἀδιάσπαστον σύναψιν. Ἡ ἀπειρία τοῦ θείου Ὄντος ἀπαλλάττεται ἐκ τῆς ἐρημίας της καὶ ἀπομονώσεως, ἐκ τῆς ἀφῃρημένης ἁπλότητος, καὶ ἐξ ἰδίας ἐνεργείας· μεταπίπτει εἰς τὸ πεπερασμένον, λαμβάνει προσδιορισμὸν, πλήρωσιν καὶ πολλαπλότητα. Ὅθεν καὶ τὸ πεπερασμένον εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως ὡς ὁ Θεὸς, ἑπομένως ἐπαναστρέφει εἰς τὴν ἀπειρίαν του, ἑπομένως ἡ γέννησις τοῦ Θεοῦ εἶναι προαιώνιος· *ὅπερ ἐστὶ τοῖς μὲν Ἕλλησι μωρία, τοῖς δὲ Ἰουδαίοις σκάνδαλον.*

Ὅθεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀΐδιος ἐν τῷ πατρὶ ὤν, καθὸ φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ πεπερασμένου, ὤφειλε νὰ ἐπιφανῇ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, νὰ ἐνσαρκωθῇ καὶ νὰ ἐνανθρωπίσῃ. Ὁ Θεὸς κατέβη εἰς τὸν κόσμον ὡς ταπεινὸς ἄνθρωπος οὐκ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ υἱὸς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πατρὸς, ποθεῖ ζωηρῶς νὰ ἐπαναστρέψῃ εἰς τὴν ἀρχήν του. *Εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. Καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν, πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε.* Καὶ πραγματικῶς ἐπαναστρέφει εἰς τὸν πατέρα, ὥστε τὸ ἐν αὐτῷ ἀνθρώπινον θεωρούμενον κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ καὶ τελείαν ἰδέαν, συνενοῦται μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ

προσλαμβάνεται εἰς τὴν θείαν φύσιν. — Ὁ Χριστὸς καθέζεται ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός.

Ἀλλὰ προσερχόμενοι ἤδη εἰς τὸν προκείμενον σκοπὸν τῆς ἡμετέρας διατριβῆς, δυνάμεθα εὐκόλως νὰ ἐξάξωμεν ἐκ τῶν προεκτεθέντων τί τὸ σημαινόμενον καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἁγιότητος, καὶ νὰ ἐννοήσωμεν πόσον συνεπὴς καὶ συνῳδὸς μετὰ τοῦ προμνησθέντος χριστιανικοῦ δόγματος εἶναι ἡ παρὰ τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας παραδεχθεῖσα ἀρχὴ τοῦ κανονίζειν ἁγίους καὶ προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ εὐλάβειαν· διότι ἡ ἱστορία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀναγκαία ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος· διότι πᾶν ὅ,τι ἐγένετο εἰς τὸν ἐγκόσμιον βίον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸ τοῦτο ὀφείλει ἕκαστος ὁπαδὸς αὐτοῦ, ἕκαστος ἀληθὴς χριστιανὸς νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς ἑαυτόν, νὰ τὸ διαπράξῃ ἐξ ἰδίας του ἐνεργείας καὶ διὰ τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ βουλήσεως, ἂν μέλλῃ τέκνον Θεοῦ γενέσθαι, ἂν μέλλῃ νὰ συναισθάνηται ἐν ἑαυτῷ σκηνοῦντα τὸν Θεῖον Λόγον, ἂν μέλλῃ ἐπὶ τέλους ν' ἀπολαύῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ γινώσκῃ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ νὰ πράττῃ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Προτιθέντες λοιπὸν τώρα τὸ ζήτημα, εἰς τί συνίσταται ἡ ἁγιότης, καὶ πῶς τὸ ἄτομον βαθμηδὸν προοδεῦον εἰς τὴν ἠθικότητα καταντᾷ ἐπὶ τέλους μέχρι τοῦ ἀκροτάτου αὐτῆς βαθμοῦ, μέχρι τῆς ἁγιότητος, ἀπαντῶμεν πρῶτον, ὅτι ἡ ἠθικότης προϋποθέτει διηνεκῆ πάλην μεταξὺ τοῦ λόγου καὶ τοῦ πάθους, μεταξὺ τῆς διανοητικῆς καὶ αἰσθητικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως· διότι ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἑνὸς μὲν καθὸ αἰσθητικὸν ὄν, ἔχει κλίσεις, ὁρμάς, τάσεις προερχομένας ἐκ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν· ἑπομένως δὲ ἐνεργῶν εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τούτων ἐνεργεῖ ὡς ζῶον, ἀφ' ἑτέρου δὲ, καθὸ λογικὸν ὄν καὶ ἐξυψούμενος τῆς ζωϊκῆς καταστάσεως, πράττει καὶ ὡς ἠθικὸν ὑποκείμενον, ὡς ἐνάρετος. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ εἶναι πάντοτε ἀνάλογος τῆς προσωπικῆς θυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως, διότι πᾶσα σπουδαία ἀπόφασις, πᾶσα ἐνάρετος πρᾶξις, ἔστω καὶ σμικροῦ λόγου ἀξία, ἀνάγκη ν' ἀπαντᾷ πρόσκομμά τι καὶ ἀντίδρασιν, συγκρουομένη καὶ ἀντιπαλαίουσα πρός τι πάθος καὶ ἰδιοτέλειαν, πρός τινα αἰσθητικὴν ῥᾳστώνην καὶ ἀπόλαυσιν, διότι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ προοδευτικὴ ἱκανότης, ἡ βαθμολογικὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐκπληροῖ τὸ ἠθικὸν ἀγαθὸν, τὰς διαταγὰς τοῦ ἠθικοῦ νόμου.

Ἐντεῦθεν οὖν ἕπεται ὅτι κατὰ τὴν πάλην ταύτην ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰσέτι κύριος ἑαυτοῦ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰσέτι ἐγκρατὴς ἁπάσης ἐκείνης τῆς ψυχικῆς ἰσχύος καὶ ἐνεργότητος ἥτις καθίσταται ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀπολύτου σκοποῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ λόγου ἐπιβαλλομένου, ὅτε μὲν ἐξέρχεται νικητὴς καὶ θριαμβεύει κατὰ τῶν παθῶν καὶ αἰσθητικῶν ὀρέξεων, ὅτε δὲ ἡττώμενος αἰχμαλωτίζεται, καὶ βίᾳ ὑπὸ τούτων παρωθούμενος ἐξοκέλλει εἰς ὅ,τι ὁ λογισμὸς κατακρίνει ὡς φαῦλον καὶ ἀντιβαῖνον εἰς τὴν ἠθικὴν τάξιν, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ. Ὅθεν ὁ ἄνθρωπος περιοριζόμενος εἰς τοῦτον τὸν βαθμὸν τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως περιπίπτει εἰς ἐσωτερικὰς ἀντιφάσεις, καὶ ἀμφιταλαντεύεται μεταξὺ ἀντιθέτων καταστάσεων. Ἀληθὴς καρτεροψυχία ἢ ἠθικὸς ἐνθουσιασμὸς ἐνδέχεται νὰ συμβαδίζῃ παράλληλος μετὰ χαμερπείας καὶ φαυλότητος, φρόνημα ὑψηλὸν καὶ γενναῖον μετὰ ποταπῶν καὶ ἀγενῶν αἰσθημάτων. Ἡ παρατήρησις δὲ αὕτη μάλιστα ἐφαρμόζεται εἰς τὸν πράττοντα οὐχὶ κατά τινα καθολικὸν κανόνα τῆς ἠθικότητος, οὐχὶ κατά τινα πλήρη καὶ περιεκτικὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἁπλῶς κατά τινα πλευρὰν αὐτῆς, κατά τινα μονομερῆ καὶ ἀποκλειστικὸν ἠθικὸν σκοπόν. Διότι ὑπὲρ ταύτης μὲν τῆς μερίδος τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπὲρ ταύτης τῆς μονομερείας καὶ ἀποκλειστικότητος ἐ ργεῖ δραστηρίως καὶ μετ' ἀφοσιώσεως, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ συνόλου τῆς ἠθικῆς ἰδέας, ὑπὲρ τοῦ καθολικοῦ νόμου τῆς ἠθικότητος μένει ἀδρανὴς καὶ διάφορος. Τοιοῦτοι εἶναι παραδείγματος χάριν οἱ ὅλως ἀφοσιούμενοι εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔργον ἢ ἐπιτήδευμα, οἱ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αἰσθανόμενοι τὴν οἰκογενειακὴν στοργὴν, τοιοῦτοι εἶναι οἱ λάτραι τῆς ἐπιστήμης οἵτινες χάριν ἐρεύνης τινὸς ἢ ἀνακαλύψεως πρὸς οὐδὲν λογίζονται οἱανδήποτε κακουχίαν καὶ στέρησιν, οἱονδήποτε κίνδυνον. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἥρωες τῆς ἀρχαιότητος οἵτινες ἔθετον ὡς μοναδικὸν κέντρον, ὡς ἀκρότατον τέρμα τῶν μελημάτων καὶ τῶν ἀγώνων των τὰ αἰσθήματα τῆς προσωπικῆς τιμῆς ἢ τῆς πατριωτικῆς δόξης, θυσιάζοντες ὑπὲρ τούτων πᾶν ἕτερον καθῆκον, πᾶσαν ἑτέραν ὑποχρέωσιν.

Ἀλλ' ἐν τῇ βαθμολογικῇ ταύτῃ προόδῳ ὑπάρχει καί τις ἀνώτατος βαθμὸς ἠθικῆς ἀναπτύξεως, ὑπάρχει καί τι ὕψιστον σημεῖον ἠθικότητος, οὗτινος ἄλλο ὑπέρτερον οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα. Ἐνταῦθα παύει πλέον ἡ διηνεκὴς πάλη τῆς βουλήσεως πρὸς τὰς ὁρμὰς τῆς ἀλόγου ἡμῶν φύσεως, πρὸς τὰ παρεντιθέμενα προσκόμματα εἰς τὴν τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐκπλήρωσιν. Ἐνταῦθα τὸ ἄτοπον ἀναβιβάζεται ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐνδομύχου σάλου καὶ τῆς ἀμφιταλαντεύσεως εἰς τὴν τῆς ἀταραξίας καὶ ἑδραιότητος, διότι διὰ τῆς ἐπιμόνου φιλοπονίας καὶ ἀσκήσεως γίνεται ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ, τὸ ἠθικὸν φρόνημα κατακυριεύει τὸ ὁρμέμφυτον, καὶ ἡ βούλησις ἐντελῶς ἀποπνευματουμένη ὀρύεται ἀενάως τὰς ἐμπνεύσεις της ἐκ τοῦ ὑπεραισθητικοῦ κόσμου, ἐκ τῆς σφαίρας τοῦ πνεύματος. Ἐνταῦθα ἐπὶ τέλους τὸ ἄτομον δὲν προκαταλαμβάνεται ὑπὸ μοναδικῆς τινος καὶ ἀποκλειστικῆς μορφῆς τῆς ἠθικῆς ἰδέας, ἀλλὰ θέτει ὡς ἀπόλυτον σκοπὸν τῶν πράξεών του καὶ βούλεται τὸ ἀγαθὸν ὑφ' οἱανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν παρίσταται. Εἰς πᾶσαν μοναδικὴν πρᾶξιν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν *πλήρη ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ*. Εἰς πᾶσαν ἀπόφασιν, εἰς πᾶν ἔργον καὶ τὸ πλέον σμικρὸν καὶ περιωρισμένον, ἄλλο τι δὲν ἀναπολεῖ, ἄλλο τι δὲν ἀναλογίζεται εἰμὴ τὴν *παρουσίαν τοῦ ἀκροτάτου ἀγαθοῦ*, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐλάχιστον καὶ ἀφανέστατον ἠθικὸν σκοπὸν ἐφαρμόζει τὴν πλήρη ἐνεργότητα τῆς βουλήσεως, διότι γινώσκει παρεστῶσαν καὶ ἐνταῦθα τὴν καθολικὴν τοῦ λόγου ἰδέαν. Καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὸν ἅπαντα βίον του κατεργάζεται καὶ διαπλάττει εἰς ἀπεικόνισμα τοῦ ἀκροτάτου ἀγαθοῦ, τῆς ἠθικῆς ἰδανικότητος. Ὅθεν διὰ τῆς διαπλάσεως ταύτης συνάπτεται καὶ συνενοῦται μετ' ἐκείνου, ὅπερ πρότερον μὲν ἵστατο ὑπεράνω αὐτοῦ, ὡς τι ἀλλότριον καὶ ὑπέρτερον, νῦν δὲ μετατρέπεται εἰς ἴδιον αὐτοῦ στοιχεῖον καὶ οὐσιαστικότητα. Ὁ ἄνθρωπος ἀπαλλαττόμενος τῆς ζωώδους καὶ ἐμπαθοῦς αὐτοῦ καταστάσεως ὑψοῦται εἰς τὸ θεῖον, τὸ ἀΐδιον, καὶ ἡ βούλησίς του ἀποσπωμένη ἐκ τῶν φθαρτῶν καὶ ἐφημέρων καθίσταται ὄργανον τῆς αἰωνίου βουλήσεως, ἥτις μαρτυρεῖ ἐν αὐτῷ τὸ ἄπειρον καὶ ἀείζωον τοῦ πνεύματος. Αὕτη δὲ ἡ ἀκροτάτη ἠθικότης, ἡ συνειδυῖα τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ καταλλαγὴν καὶ ἕνωσίν της εἶναι ἡ καλουμένη *ἁγιότης*· διότι καθὼς ἡ ἀρετὴ, ὁ ὑποδεέστερος βαθμὸς τῆς ἠθικότητος, συνίσταται εἰς τὴν ἀδιάκοπον τάσιν καὶ προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἠθικοῦ νόμου, οὕτως ἡ ἁγιότης, ἤτοι ὁ ἀνώτατος ἐκείνης βαθμὸς, συνίσταται εἰς τὴν πλήρη ἁρμονίαν τῆς βουλήσεως μετὰ τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ὥστε οὐδέποτε νὰ παρεκτρέπηται ἐκ τούτου, ὥστε οὐδέποτε ἐξ ἄλλης πηγῆς εἰμὴ ἐκ ταύτης ν' ἀρύεται τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς πράξεις της. Εἰς τὴν ἁγιότητα ἡ βούλησις ψαύει τὸ τέρμα της, διότι οὐδεμία πλέον ἐμφιλοχωρεῖ πάλη καὶ σύγκρουσις μεταξὺ ἀντιθέτων συμφερόντων, διότι κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν πραγματοποιεῖται καὶ ἀναφαίνεται ἡ μεθ' ἑαυτῆς συνᾴδουσα καὶ *ἁρμονικὴ βούλησις τοῦ ἀγαθοῦ*, ἥτις ὑφίσταται ἐδραία, ἀμετάτρεπτος, ἀνωτέρα παντὸς δισταγμοῦ, πάσης ἀβεβαιότητος. Εἰς τὴν ἁγιότητα τέλος πάντων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη γαλήνη καὶ αὐτάρκεια, ἥτις πηγάζει ἀπὸ τὴν συνείδησιν τῆς ἁρμονιας μεταξὺ βουλήσεως καὶ πράξεως, ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς εὐστόχου ἐκείνης ἐνεργητικότητος, ἥτις ἀδιαλείπτως συγκεντροῦται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, εἰς τὴν πραγματίωσιν τῆς ἠθικῆς ἰδέας, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν εὐσεβὴς ἀνὴρ, ὁ ὄντως ἅγιος, αὐστηρῶς τηρῶν τὸ ῥητὸν τοῦ Κυρίου, *ὁ θέλων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, οὗτος ἀπολέσει αὐτὴν*, θυσιάζει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀτομικότητα, καὶ διὰ τῆς ἀπονεκρώσεως τῶν παθῶν, διὰ τῆς ἀποστροφῆς καὶ ἀπαρνήσεως τῶν προσκαίρων ἡδυπαθειῶν καὶ ἀπολαύσεων ἀνεγείρεται ἐκ νεκρῶν, καὶ διαχέει ἐν ἑαυτῷ πνεῦμα θείας σοφίας καὶ συνέσεως, ἀναλαμβάνει αἰωνίαν καὶ ἀδιάφθορον ὕπαρξιν· διότι ὁ ἐν τῷ Θεῷ ζῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀδιαλείπτως ἀναφέρων τὰ διανοήματα καὶ τὰς πράξεις του, οὗτος πραγματικῶς ἀπολαύει τῆς ἀϊδιότητος καὶ ὁ κατορθώσας νὰ αἴρηται ὑπεράνω ἑαυτοῦ, ὑπεράνω τῶν ἐγκοσμίων καὶ ἐγωϊστικῶν συμφερόντων, οὗτος βέβαια συναισθάνεται ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον κερδίζει καὶ σώζεται πνευματικῶς, ὅσῳ προθυμότερον ζημιοῦται καὶ ἀπόλλυται αἰσθητικῶς. Ὅθεν ὁ ἅγιος ἐν τῇ θρησκευτικότητι αὐτοῦ ἑνῷ ἐκπληροῖ τὸ καθῆκον, ἑνῷ πράττει ἔργα ἀγάπης καὶ ἀγαθωσύνης, σύνοιδε τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ μακαριότητα, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ συναισθάνηται ἑαυτὸν πεπληρωμένον τῆς θείας χάριτος, εἰς τὸ νὰ γινώσκῃ ὅτι ὁ Χριστὸς, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, ζῇ ἐν αὐτῷ, ὅτι διὰ τῆς παρουσίας τοῦ θείου πνεύματος ἐν τῷ ἀχειροποιήτῳ ναῷ τῆς καρδίας του, ἀποθνήσκει ὁ παλαιὸς, ὑλικὸς καὶ θνητὸς ἄνθρωπος, ζῇ δὲ ἀπεναντίας ὁ νέος, ὁ πνευματικὸς καὶ ἄφθαρτος, καὶ, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν, *ζῇ ὁ Χριστὸς ἐν ἐμοὶ οὐκέτι ἐγὼ ἐν ἐμοί*. Παύει τὸ γήϊνον καὶ ἄρχεται τὸ οὐράνιον, παύει τὸ ἀτελὲς καὶ πεπερασμένον καὶ ἄρχεται τὸ τέλειον καὶ ἄπειρον, ἔνθα ὁ πιστὸς δὲν βλέπει πλέον τὸν Θεὸν δι' εἰκόνων καὶ συμβόλων, ἀλλὰ κατὰ πρόσωπον. Ἑπομένως δὲ τὸ κοινὸν ὅρλημα τοῦ θανάτου αὐτὸ τὸ ἐκπληροῖ ζῶν, καθ' ὅσον *ἀποθνήσκει πᾶσαν ἡμέραν*, εἰς τρόπον ὥστε βλέπων ἑαυτὸν ἀκατάσχετον ὑπὸ τοῦ θανάτου δύναται μετὰ θάρρους νὰ ἐκφωνήσῃ· *Θάνατε, ποῦ σου τὸ κέντρον ; Ἅδη, ποῦ σου τὸ νεῖκος ; Καὶ εἴτε ζῶμεν, ζῶμεν τῷ Κυρίῳ, εἴτε θνήσκομεν, θνήσκομεν τῷ Κυρίῳ· ὥστε εἴτε ζῶμεν εἴτε θνήσκομεν, ἐσμὲν ἀεὶ τῷ Κυρίῳ.*

Καὶ ὁ πρόδρομος τοῦ χριστανισμοῦ, ὁ θεῖος Πλάτων, περὶ ἀθανασίας ψυχῆς πραγματευόμενος ἐν τῷ περιωνύμῳ αὐτοῦ διαλόγῳ τοῦ Φαίδωνος, ὑπαινίττεται συνῳδὰ τούτοις « ὅτι τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι μελέτη τοῦ θανάτου, διότι ὁ θάνατος εἶναι κάθαρσις » καὶ ἀποχωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος » ὥστε νὰ ἦναι ὅσον ἔνεστιν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀ» παλλαγεῖσα ἀπὸ πάσης αἰσθητικῆς ὁρμῆς καὶ ὀρέξε» ως. Ὅθεν ὅσῳ μᾶλλον ζῶντες ἀπολυόμεθα τοῦ σώ» ματος, τοσούτῳ ἐγγύτερον προσερχόμεθα εἰς τὴν » ἀλήθειαν Τὸ ἀρχέτυπον τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, » τοῦ δικαίου ὑφίσταται πάντοτε τὸ αὐτὸ, ἑνῷ τὸ » ἐκτύπωμα αὐτῶν, ἡ πληθὺς τῶν καλῶν ἀδιακό» πως μεταβάλλεται. Θεωροῦσα τὸ λοιπὸν ἡ ψυχὴ » αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὰ πράγματα, εἰσχωρεῖ εἰς τὸ » καθαρὸν, ἀναλλοίωτον καὶ ἀΐδιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ » τότε εἶναι ἀναλλοίωτος καὶ ἀναποσύνθετος, καὶ » τοῦτο εἶναι ἐν αὐτῇ τὸ ἔλλογον. Μόνον τὸ σύν» θετον δύναται ν' ἀποσυντεθῇ, ἀλλὰ τὸ ταὐτὸν καὶ » ἀΐδιον, ὁποῖον εἶναι ἡ ψυχὴ, ἑνῷ θεωρεῖ αὐτὸ, δια» μένει ἐν τῷ θανάτῳ. Ἑπομένως δὲ δὲν ἀπόλλυται » ἡ οὐσία αὕτη τῆς ψυχῆς, ὅτε ἐπέρχεται ὁ θάνα» τος· διότι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνυπάρχει τὸ θεῖον. »

Ἀλλ' ὁ Πλάτων εἶχεν ἁπλῶς ἀμυδρόν τι προαίσθημα τῆς ἁγιότητος, ἤτοι τῆς ἑνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ πεπερασμένου μετὰ τοῦ ἀπείρου, ἑνώσεως ὑφισταμένης μόνον ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ γνώσει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ καὶ τῇ πράξει. Τότε δὲ μόνον κατεδείχθη πραγματικὴ καὶ συγκεκριμένη, τότε μόνον κατέστη τελεσφόρος καὶ ζῶσα, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅτε ἀνέτειλε τὸ φῶς τοῦ Χριστιανικοῦ Θρησκεύματος, ὅτε ὁ θεμελιωτὴς αὐτοῦ διαῤῥήξας τὸ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ὑπάρχον μεσότοιχον, διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος διήνοιξε τὴν ὁδὸν τῆς ἀπολυτρώσεως λόγῳ τε καὶ ἔργῳ διδάξας ὅτι ἡ ἐπαναστροφὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν, ἢ ἡ ἐνανθρώπισις τούτου ἄλλως πως δὲν κατορθοῦται εἰμὴ διὰ τῶν ἀτομικῶν θυσιῶν καὶ ἀγώνων, εἰμὴ διὰ τῆς συνεχοῦς ἀσκήσεως εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν ἀρετὴν καὶ τελειότητα, εἰμὴ ἐν ἑνὶ λόγῳ διὰ της σταυρώσεως, δι' ἧς ὁ ἄν-

θρωπος θυσιάζων τὴν ὅλην του ἀτομικότητα εἰς τὴν θείαν οὐσίαν, καὶ ἀνακτώμενος τὴν ἐν τῷ Θεῷ ὕπαρξιν του, ὑψοῦται εἰς τὴν αἰώνιον προσωπικότητα τοῦ πνεύματος.

Καθόλου δ' εἰπεῖν ἡ ὑψηλοτέρα ἔκφρασις, τὸ καθαρώτερον σύμβολον τῆς χριστιανικῆς ἁγιότητος, εἶναι αὐτὸ τὸ μυστικὸν Δεῖπνον, ὅπερ ὁ Κύριος ἡμῶν μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του διέταξεν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, διότι ὁ ἐπαξίως τρώγων τῆς σαρκὸς καὶ πίνων τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σύνοιδεν ὅτι συνταυτίζεται ἤδη μετ' αὐτοῦ, ὅτι ζῇ ἐν αὐτῷ ὁ λυτρωτής του, ὅτι διὰ τῶν εὐσεβῶν φρονημάτων του, διὰ τῆς ζωηρᾶς του πίστεως, διὰ τῆς θεοφιλοῦς διαγωγῆς καὶ τῶν ἐναρέτων του πράξεων καθίσταται ἀθάνατος οὐχὶ μόνον ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς μελλούσης, προσδοκῶν αὐτὴν μετὰ θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἀπολαύων τῆς ἀϊδίου μακαριότητος, διότι ὁ ἅγιος ἐντρυφᾷ εἰς τὴν ἀληθινὴν αἰωνιότητα, εἰς τὴν ἐνεστῶσαν ἀθανασίαν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καθ' ἣν συναισθάνεται ὅτι ἐκπληροῖ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἠθικοῦ νόμου, καθ' ἣν γινώσκει ὅτι τὰ διανοήματα καὶ αἱ πράξεις του φωταγωγοῦνται καὶ διαυγάζονται ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς καθολικότητος, καθ' ἣν θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς συνεργὸν μέλος, ὡς χρήσιμον ὄργανον τοῦ θείου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος, καθ' ἣν ἑπομένως σύνοιδεν ὅτι δὲν ζῇ αὐτός, ἀλλ' ἡ θεία ἰδέα ἐν αὐτῷ. » Ἰδοὺ ὁ τρόπος, λέγει Γερμανός τις φιλόσοφος, (1) δι' οὗ πᾶς εὐσεβὴς ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἀναλλοίωτον καὶ αἰωνίαν ὕπαρξιν. Διότι ἂν τὰ αἰσθήματά μας ἀναφέρωνται εἰς τὸν Θεὸν, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου πᾶν ἀτομικὸν καὶ φθαρτὸν σβύνεται, ἑπόμενον εἶναι νὰ μὴν ἐνυπάρχῃ καὶ εἰς αὐτὰ οὐδὲν φθαρτὸν καὶ μεταβλητὸν, ἀλλὰ μόνον αἰώνιον καὶ ἀμετάβλητον. Δυνάμεθα δὲ ὀρθῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι βίος ἅγιος εἶναι ἐκεῖνος, ἐν ᾧ θυσιάσας τις καὶ ἀπαλλοτριώσας πᾶν θνητὸν, ἀπολαύει πραγματικῶς τῆς ἀθανασίας. Ὁ παρὰ τῆς θρησκείας διδαχθεὶς νὰ ἦναί τι πλέον, νὰ ἦναι ὑπέρτερος αὐτὸς ἑαυτοῦ, οὗτος γινώσκει ὅτι σμικρόν τι ἀπόλλυσιν ἀπολλύων ἑαυτόν. Τὸ τέρμα καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ θρησκευτικοῦ βίου δὲν εἶναι ἡ ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ, ἡ μετὰ θάνατον ἀθανασία, ἀλλ' ἡ ἀμέσως καὶ ἐν τῷ προσκαίρῳ τούτῳ βίῳ καρπουμένη· ἐν μέσῳ τοῦ πεπερασμένου νὰ συνταυτίζεταί τις νὰ ἑνοποιῆται μετὰ τοῦ ἀπείρου, καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἦναι αἰώνιος ».

Ἀλλ' ἵνα συναφθῇ τις μετὰ τοῦ ἀπείρου, ἵνα πολιτογραφηθῇ εἰς τὸ βασίλειον τῆς ἀπολύτου ἀληθείας, τῆς ἐνεστώσης αἰωνιότητος, ἵνα, ἐν ἄλλοις ῥήμασι, καταταχθῇ εἰς τὴν χορείαν τῶν ἁγίων, ὀφείλει νὰ προκαταρτισθῇ διά τινος θεμελιώδους ἀρχῆς, διά τινος ἀδιασείστου φρονήματος ὑφ' οὗ κατεχόμενος διευκολύνεται ὅπως διέλθῃ ἀπροσκόπτως τὴν ἄνωθεν διαχαραττομένην αὐτῷ ὁδὸν, ὅπως ἀναδεχθῇ καὶ φέρῃ εἰς πέρας τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους καὶ τὰ ἔργα, ὧν ὁ Κύριος παρέσχεν ἑαυτὸν ὑπογραμμὸν καὶ ὑπόδειγμα εἰς τοὺς θέλοντας ἵνα ἅπαντες τὸν ζυγὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθοῦντές τον τύχωσι τοῦ ποθουμένου τέρματος, τῆς ἐν Χριστῷ ἁγιωσύνης καὶ μακαριότητος.

Τίς εἶναι λοιπὸν αὕτη ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ, τίς ὁ ἀναγκαῖος καὶ ἀναπόδραστος ὅρος πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἀπολύτου τούτου σκοποῦ ; εἶναι ἡ ζέσις ἐκείνη τοῦ πνεύματος, ἥτις ἀνέλκουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν βόρβορον τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ πάθους, καὶ πληροῦσα αὐτὸν ἁγνῆς εὐσεβείας καὶ αὐταπαρνήσεως, ἀναῤῥιπίζει εἰς τὴν καρδίαν του τὴν φλόγωσιν τοῦ θείου ἔρωτος· εἶναι ἡ ζωηρὰ ἐκείνη ἄκρατος πίστις, ἥτις ἅμα κατάσχῃ τὸν ἄνθρωπον ἀποκαλύπτει εἰς αὐτὸν ὑψηλὰς καὶ μυστηριώδεις ἀληθείας, ἀνοίγουσα αὐτῷ τοὺς ἀνεξαντλήτους ἐκείνους θησαυροὺς τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἀπολαύσεως· ἥτις, ἅμα ῥιζοβολήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του κυβερνᾷ τοὺς οἴακας τοῦ βίου του, διέπει τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ἀποῤῥοφᾷ εἰς ἑαυτὴν ἅπασαν τὴν διανοητικήν του ἐνεργητικότητα. Ὅθεν ὁ ζωογονούμενος ὑπὸ καθαρᾶς καὶ ἀκηράτου πίστεως, οὔτε ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ οὔτε ἐν τῇ βουλήσει ἀπαντᾷ πλέον δισταγμὸν ἢ πρόσκομμα, καθ' ὅσον ἡ πίστις εἶναι ἐνδόμυχος καὶ ἀκλόνητος πεποίθησις, ἥτις κατακυριεύουσα τὴν ἐξωτερικὴν ἐνέργειαν οὐχ ἧττον ἢ τὴν διάνοιαν, ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἀπαραίτητον καθῆκον τοῦ νὰ ῥυθμίζῃ ὁλοσχερῶς τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις της. Καὶ τῳόντι τί ἄλλο εἶναι αἱ πράξεις εἰμὴ ἄμεσος ἀπόῤῥοια καὶ ἐξωτερίκευσις τοῦ πνεύματος ; Ἑπομένως οἱαδήποτε ἡ κατάστασις τούτου, οἱαδήποτε αἱ πεποιθήσεις του, τοιαῦται ἀνάγκη νὰ ἦναι καὶ αἱ ἐξωτερικαί του ἐνέργειαι· ἤ, ἵνα ἐκφρασθῶμεν κάλλιον, ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἐξαγόμενον τῶν σχηματισθεισῶν πεποιθήσεών του. — Ἐνεργῶν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ πάντοτε κατὰ τὰς δοξασίας καὶ πεποιθήσεις του, οἱουδήποτε εἴδους καὶ ἂν ἦναι αὗται, εἴτε πολιτικαὶ, εἴτε ἐπιστημονικαὶ, εἴτε ἠθικαὶ, ἐξ ὧν δραστικώτεραι βέβαια καὶ ἰσχυρότεραι εἶναι αἱ θρησκευτικαὶ, καθ' ὅσον καὶ τὸ ἀντικείμενόν των εἶναι καθολικώτερον καὶ περιεκτικώτερον. Ὅταν λοιπὸν ἡ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀληθείας πεποίθησις ἦναι πλήρης, κραταιὰ καὶ βαθεῖα, ὅταν ἡ πίστις ἦναι ἀκμαία καὶ ζέουσα, διαπερᾷ ὅλον τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας του, στρέφει πρὸς τὴν πρᾶξιν ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, καὶ ἀποσπῶσα αὐτὸν παντὸς προσωπικοῦ αἰσθήματος, ἢ ἐμποιοῦσα αὐτῷ λήθην τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸν ἐπασχολεῖ ἀνενδότως εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ πιστευομένην ἀλήθειαν καὶ τὸν παρωθεῖ ἀκαταμαχήτως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του. Ὁ ἀληθῶς πιστεύων δὲν εἶναι εἰμὴ ὁ ὑπηρέτης, τὸ ὄργανον τῆς πίστεώς του, αἰσθανόμενος ἀπαραβίαστον καθῆκον ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ ἦναι ἀκριβὴς ἐκτελεστὴς τῶν παραγγελμάτων της, νὰ διαπλάττῃ καὶ νὰ διατυπόνῃ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις της τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρά του, καὶ νὰ καθυποτάττῃ εἰς τὸ κράτος της μὲ πλήρη ὑποταγὴν καὶ ἀφοσίωσιν τὸ σύμπαν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ, τῶν διαλογισμῶν καὶ τῶν πράξεων.

(1) Schleiermacher Λόγος περὶ τῆς θρησκείας.

Ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα νὰ θέσωμεν ὡς ἀρχὴν ἀσφαλῆ καὶ κανόνα ἀλάνθαστον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε τὸ προϊὸν τῶν πεποιθήσεών του, ὅτι εἰς τὴν πρακτικήν του διαγωγὴν ἀνταναχλᾶται πιστῶς ὁ τρόπος καθ' ὃν διανοεῖται ἢ πιστεύει, ἐνῷ ἀπαντῶμεν ἑκάστοτε παραδείγματα τῆς μεταξὺ πίστεως καὶ πράξεων ὑπαρχούσης διαφωνίας καὶ ἀντιφάσεως, ἐνῷ βλέπομεν πολλάκις τὸν πλήρη εὐλαβείας καὶ θρησκευτικότητος, τὸν ἀδιστάκτως πιστεύοντα τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα ἐκτραχηλιζόμενον εἰς πράξεις παραλόγους καὶ ἀθεμίτους, ἐνῷ ἐκ πείρας γινώσκομεν ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ πεποιθήσεις καὶ αἱ πράξεις συγκρούονται πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀντιστρατεύονται ; Ἀλλ' ἡ ἀντιστράτευσις αὕτη καὶ σύγκρουσις, καί τοι συνήθως ὑποπίπτουσα εἰς τὰς αἰσθήσεις μας, δὲν εἶναι ὅμως εἰμὴ φαινομενικὴ καὶ ἐπιπόλαιος, καθ' ὅσον λαμβάνει χώραν μόνον ὁσάκις ἡ πίστις εἶναι νεκρὰ καὶ ἄγονος, ὁσάκις πιστεύει τις μηχανικῶς πως καὶ καθ' ἕξιν μᾶλλον ἢ ἐξ ἐνδομύχου πληροφορίας καὶ προαιρέσεως, ὁσάκις παραδέχεται τὸ δόγμα τῆς πίστεως οὐχὶ διότι ὀργᾷ πρὸς τὴν ἐν αὐτῷ ἐνυπάρχουσαν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διότι αὐτομάτως καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἔτυχεν ὑπ' αὐτὸ γεννημένος, διότι πιστεύων ἄλλο τι δὲν προτίθεται εἰμὴ πῶς νὰ ἐμμένῃ εἰς τὰς πατρικὰς αὐτοῦ παραδόσεις καὶ νὰ τὰς κληροδοτήσῃ κατόπιν εἰς τοὺς ἐκγόνους του σώας καὶ ἀθίκτους ὅπως αὐτὸς τὰς παρέλαβεν.

Ἐὰν λοιπὸν, ἀντὶ νὰ μετουσιοῦταί τις καὶ νὰ ἐνστερνίζηται τὸ ἐμπεριεχόμενον τῆς πίστεως, ἐὰν, ἀντὶ τοῦ νὰ ἀντέχηται αὐτοῦ μετὰ ζέσεως καὶ σπουδαιότητος, τὸ παρακολουθῇ ψυχρῶς καὶ ἀδιαφόρως κατὰ τυφλήν τινα ἀπομίμησιν, βαστάζων αὐτὸ ὡς ἐπείσακτον φορτίον τῆς μνήμης, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀποστήθισιν ξηρῶν τινων τύπων καὶ συμβόλων, ἑπόμενον εἶναι τότε νὰ μὴν ἐξασκῇ ἡ πίστις οὐδεμίαν ἰσχὺν οὐδεμίαν ἐπίῤῥοιαν ἐπὶ τῆς βουλήσεως, καὶ ὡς ἐκ ταύτης ἐπὶ τῶν πράξεών του, ἑπόμενον εἶναι τὰ ἔργα του νὰ ἐκπηγάζωσιν οὐχὶ ἐκ τῆς καταχρηστικῆς λεγομένης θρησκευτικῆς αὐτοῦ πεποιθήσεως, ἥτις οὐσιωδῶς δὲν ὑπάρχει εἰμὴ κατ' ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἔκ τινος ἄλλης ἀντιθέτου πεποιθήσεως βασιζομένης ἐπὶ τοῦ πάθους ἢ τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Πράττει ὅμως καὶ οὗτος πάντοτε συνῳδὰ ταῖς ἀτομικαῖς αὐτοῦ δοξασίαις καὶ πεποιθήσεσιν.

Ἀλλ' ἐπανερχόμενοι ἤδη ἐπὶ τὸ προκείμενον παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ κυριώτερον γνώρισμα τῆς ἁγιότητος εἶναι ἡ πλήρης ἐκείνη καὶ ἀδιάῤῥηκτος ἁρμονία μεταξὺ πίστεως καὶ πράξεως· διότι ὁ ἅγιος ὅλος διαπερώμενος ὑπὸ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, καὶ δι' αὐτῆς καὶ κατ' αὐτὴν ῥυθμίζων καὶ διαπλάττων νοῦν καὶ καρδίαν, ἀποδεικνύει τὸν ὅλον πρακτικόν του βίον ἀκριβὲς ἐκμαγεῖον καὶ ἐκτύπωμα τῶν ἐκυτοῦ πεποιθήσεων, καὶ παρίσταται ὡς ἓν ἐκ τῶν πλαστικῶν ἐκείνων ἀριστουργημάτων τῆς κλασικῆς Καλλιτεχνίας, ἐν οἷς τὸ ἐξωτερικὸν, τὸ ὁρατὸν, ἡ ὕλη ἀνταναχλῶσιν εὐκρινέστατα τὸ ἐσωτερικὸν, τὸ ἰδανικὸν, τὸ πνεῦμα, ἑκάτερα δὲ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τοῦ Καλλιτεχνήματος συμφνόμενα οὕτως εἰπεῖν καὶ συμπλεκόμενα ἀπαρτίζουσι συμπαγῆ καὶ ἀδιάσπαστον ἑνότητα.

Ἀνακεφαλαιοῦντες οὖν ἐν συνόψει τὰ εἰρημένα συνάγομεν, ὅτι ἡ ἁγιότης ἔγκειται εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ Χριστιανικοῦ Θρησκεύματος, ὅτι εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ θείου οὐχ ἧττον ἢ ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῶν Ἁγίων ἀνδρῶν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ προαγωγὴ καὶ συνέχεια τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίσεως οὕτινος ὁ βίος καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα δὲν εἶναι μόνον ἁπλῶς ἱστορικὰ γεγονότα, λαβόντα χώραν πρὸ 1861 ἐτῶν, ἅτινα ἔκτοτε ἀνεπιστρεπτεὶ παρῆλθον, ἀλλ' ὁσημέραι διαδραματιζόμενα μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, γεγονότα ἑκάστοτε καινὰ καὶ πρόσφατα, γεγονότα ὀφείλοντα νὰ ἐνοπτρίζωνται καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εἰς τὸν βίον παντὸς ὅστις εἶναι ὄντως ἄξιος τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος, καὶ ὅτι ἑπομένως ὀφείλεται τιμὴ καὶ λατρεία εἰς αὐτοὺς τοὺς γενναίους πρωταθλητὰς τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, οἵτινες διὰ τῆς ἁγιότητός των κατέστησαν σκεύη ἐκλογῆς, δοχεῖα τῆς θείας χάριτος. Καὶ τῳόντι ἡμεῖς τιμῶντες καὶ λατρεύοντες αὐτοὺς δὲν ἐκπίπτομεν εἰς τὴν τῶν ἐθνικῶν ἀνθρωπολατρείαν, ὡς πάνυ ἀσόφως καὶ ἀντιχριστιανικῶς διατείνονται οἱ ἑτερόδοξοι, διότι δὲν λατρεύομεν τὰ ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχοντα ἀτομικὰ καὶ ἴδια πλεονεκτήματα, ὡς οἱ τὸν πολυθεϊσμὸν προσεύοντες, π. χ., τὴν εὐγένειαν τοῦ Αἰακοῦ, ἢ τὴν ἀνδρίαν τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ τὸ θεῖον, τὴν αἰώνιον προσωπικότητα τοῦ πνεύματος, ἣν κατειργάσαντο ἐν ἑαυτοῖς ἐμμόνως ὁλοκαυτοῦντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀτομικότητα· ἧς ὁλοκαυτουμένης, καὶ ἐκλειπούσης οἱαδήποτε διακρίσεως εἴτε φυσικῶν εἴτε ἐπικτήτων πλεονεκτημάτων, ἄλλο τι κυρίως δὲν ἐναπολειπεται ὡς ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας λατρείας, εἰμὴ τὸ κοινὸν εἰς πάντας τούτους προσόν, ἡ ἁγιότης· προσόν, ἕνεκεν τοῦ ὁποίου ἅπαντες οἱ ἅγιοι εἰσὶν εἷς μόνος ἅγιος, διότι ἅπαντες ἔχουσι μίαν διάνοιαν, μίαν ψυχὴν, μίαν θέλησιν ἐν ἑνὶ σώματι.

Ἐκ τοιούτων λοιπὸν ἀρχῶν ὁρμωμένη καὶ ἡ ἀμώμητος ἡμῶν Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ προσηκόντως σταθμίζουσα τὴν ἀξίαν τῶν καθοραϊζόντων αὐτὴν ἐκλεκτῶν τέκνων της, ἀπονέμει τὴν εἰς τὸν θεῖον αὐτῶν καὶ ἅγιον χαρακτῆρα ὀφειλομένην τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, γεραίρει τὰ μνημόσυνα αὐτῶν δι' ἐπετείων πανσέπτων ἑορτῶν καὶ φαιδρῶν πανηγύρεων, ἔνθα ἐκ βάθους ψυχῆς ἐκχέονται τὰ ζωηρότερα καὶ περιπαθέστερα αἰσθήματα τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ τέρψεως, καὶ προτάττει εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν τῶν λοιπῶν τέκνων της τὸν ἔνθεον αὐτῶν βίον ὡς κανόνα καὶ ὑπογραμμὸν, ἵνα καὶ ἡμεῖς τοὺς τρόπους αὐτῶν ἐκμιμούμενοι καὶ τὰ ἴχνη των ἐπιδιώκοντες, ἀνανήψωμεν ἐκ τῆς κραιπάλης τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ γεώδους βίου, καὶ καταξιωθῶμεν ὅπως, ζῶντες ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, συμπαραστατήσωμεν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου συναγαλλόμενοι μετ' αὐτῶν, καὶ ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες

τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τῆς παλιγγενεσίας ἡμῶν καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ τῇ 10 Μαρτίου 1861.

Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΙΝΑ

ΠΕΡΙ

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΕΚ ΛΑΣΩΛ.

—ooo—

Ὁ ἀμείλικτος θάνατος δὲν παύει ἁρπάζων ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν τοὺς ἀριστῆας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, τοὺς ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα καὶ εὐγενῆ ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ διανοηθέντας καὶ πράξαντας. Ἐν ᾧ αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Ἀπριλίου ἐνεστῶτος ἔτους ἐπήνεγκον ἐαρινὴν ἀνακούφισιν εἰς τὰς χρονίας ἀλγηδόνας τοῦ Ἐρνέστου ἐκ Λασὼλ, ἡ ἐννάτη Μαΐου ἐπέπρωτο νὰ κλείσῃ διὰ παντὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. *Ὁ Πέτρος Ἐρνέστος ἐκ Λασὼλ* (Peter Ernst von Lasaulx) ἐγεννήθη τὴν 16 Μαρτίου 1805 ἐν Κοβλεντίᾳ ἀπὸ πατρὸς τασσομένου εἰς τοὺς τότε ἐξόχους ἀρχιτέκτονας. Μόλις ἄγων τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἐγένετο εἰσαγώγιμος εἰς τὸ ἐπιτόπιον γυμνάσιον, καὶ ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοῦ διευθύνοντος αὐτὸ Χριστιανοῦ Σχλόπερ ἐπεδόθη διὰ παντὸς ζήλου εἰς τὰς σπουδὰς τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1824 ἀπελθὼν εἰς Βόννην ἐσπούδασεν ἐπὶ τέσσαρα ὅλα ἔτη φιλολογίαν. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου ῥητέον, ὅτι τὸ τῆς Βόννης Πανεπιστήμιον ἤκμαζε τότε μεγάλως διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ διδάσκοντας διασήμους ἄνδρας Σχέγελ, Νεῖβουρ, Βράνδην καὶ Οὐέλκερ. Καὶ ἐν ᾧ μὲν τὰ διδάγματα τοῦ πρώτου ἐνεποίησαν αὐτῷ τὴν κλίσιν εἰς τὴν Ἀσιανὴν φιλολογίαν, τὰ τῶν ἄλλων ἐξήγειραν ὡς εἰκὸς τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ κλασικῇ φιλολογίᾳ. Ἐκεῖθεν ἐτράπη εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γερμανίαν. Τὸ μέγα κλέος τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου Σχελλιγκίου, Βάδερ καὶ Γοίῤῥη ἀντιφιλοτιμουμένων πρὸς τὴν δόξαν τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν, εἵλκυσε τὸν εὐφυῆ Λασὼλ εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην τῆς Βαυαρίας. Κατὰ δὲ τὴν αὐτόθι διαμονὴν ὠφελήθη οὐ μόνον ἀπὸ τῶν σοφῶν παραδόσεων τῶν προμνησθέντων Καθηγητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν προσομιλίας ἧς ἔκριναν αὐτὸν ἄξιον. Ἀλλὰ σφοδρὰ πρὸς τὸ εἰδέναι ἔφεσις ἤλασεν αὐτὸν εἰς περιηγήσεις. Μεταβὰς λοιπὸν ἐν πρώτοις εἰς Βιέννην καὶ ἀκροασάμενος ἐπὶ ἓν ἔτος τῶν μαθημάτων τῶν Καθηγητῶν Guenther, Beith καὶ Pabst, κατευθύνθη ἔπειτα εἰς Ἰταλίαν περιηγηθεὶς αὐτὴν ἅπασαν. Ἐν Ῥώμῃ δ' ἐμερίσθησαν αἱ μελέται αὐτοῦ εἰς θεολογικὰς καὶ ἀρχαιολογικάς. Ἐμελέτα τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Σχολαστικοὺς, καὶ διέπλαττε τὴν καλλαισθησίαν αὐτοῦ σπουδάζων ἐξ αὐτοψίας τὰ κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ὁ Bunsen, Plattnel, Cornelius, Koch, Oberbeck, Letellrer ἦσαν οἱ αὐτόθι φίλοι του.

Δύο δ' ἔτη διατρίψας ἐν Ῥώμῃ ἐπανῆλθεν εἰς Μόναχον ἐν ἔτει 1833, ὅτε μετὰ καὶ ἄλλων λογάδων ἀνδρῶν συνώδευσε τῷ κλεινῷ ἡμῶν Βασιλεῖ Ὄθωνι εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, καὶ ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ κλασικὸν ἔδαφος. Ἀλλ' ἡ ἀστυγείτων Ἀνατολὴ ταχέως εἵλκυσεν εἰς ἑαυτὴν τὸ βλέμμα τοῦ φιλομαθοῦς Λασώλ. Ἀπῆλθε λοιπὸν εἰς Σμύρνην καὶ Κωνσταντινούπολιν, κἀκεῖθεν εσπευσμένως εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, ἔνθα ἐπισταμένως ἐζήτησε τὰ τῶν ἁγίων τόπων, ὧν ἡ θέα ἐζωογόνησε τὴν εὐσεβῆ αὐτοῦ φαντασίαν. Ἐπανειλημμέναι ὅμως ἐνσκήψεις λοιμοῦ ἐπετάχυνον τὴν ἐκεῖθεν εἰς Εὐρώπην ἐπιστροφήν του. Ἐν ἔτει 1834 ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην ἐθεάσατο καὶ δεύτερον τὰ θαυμάσια μνημεῖα τῆς περιβοήτου πόλεως, καὶ κατὰ τὸ 1835 εὐδοκίμως ὑποστὰς ἐν Μονάχῳ τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἔγραψεν ἐναίσιμον διατριβὴν (dissertatio inauguralis) «De mortis dominatu in veteres», ἤγουν ἀντικείμενον φιλολογικὸν ἅμα καὶ θεολογικόν. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος διωρίσθη ἔκτακτος *Καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας καὶ τῆς κλασικῆς ἀρχαιογνωσίας* ἐν τῷ τῆς Οὐϊρτεβούργης Πανεπιστημίῳ, νυμφευθεὶς. ἐν ταύτῳ τὴν λογίαν θυγατέρα τοῦ φιλοσόφου Βάδερ Ἰουλίαν. Κατὰ δὲ τὸ 1837 ἐγένετο τακτικὸς Καθηγητὴς, καὶ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος πρύτανις τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ Λασὼλ ἐτάσσετο τότε καιροῦ εἰς τοὺς συστήσαντας τὰ ἱστορικὰ ἅμα καὶ πολιτικὰ φύλλα διὰ τὴν καθολικὴν Γερμανίαν «Historisch-politische Blaetter fuer das Katholische Deutschland.» Ἦν δὲ διάπυρος καθολικὸς καὶ αὐθορμήτως ἀνεδέχετο τὸν ἀγῶνα πρὸς ὑπερασπισιν ζητημάτων τῆς καθολικῆς θρησκείας. Ἀφεὶς δὲ τὸ εὐρὺ στάδιον τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀντιλογιῶν, ἀφωσιώθη τῇ μελέτῃ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας. Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἦλθεν εἰς φῶς σειρὰ πραγματικῶς θρησκευτικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ὕλης, ἐν αἷς παρατηρεῖται πνεῦμα μυστηριῶδες. Εἰσὶ δὲ αὗται αἱ ἑξῆς·

ά. Das Pelasgische Orakel des Zeus zu Dodona 1840.

β'. Ueber den Sinn des Oedipussage.
γ'. Die Suehnopfer der Griechen und Roemer und ihr Verhaeltniss zu dem Einem auf Golgatha } 1841

δ'. Die Gebete der Griechen und Roemer.
έ. Die Linosklage. } 1842

στ'. Der Fluch bei den Roemern und Griechen.
ζ'. Prometheus die Sage und ihr Sinn } 1843

ή. Der Eidbei den Griechen.
θ'. Der Eidbei den Roemern } 1844

Ἐν ἔτει 1844 ἐκλήθη εἰς Μόναχον ἵνα διαδεχθῇ τὸν ἀποθανόντα Ἄστ, ὃν μόνον αἱ περὶ Πλάτωνος πραγματεῖαι ἀρκοῦσι νὰ κατατάξωσιν εἰς τοὺς περιδέξους (φιλολόγους). Κατὰ δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐξελέξατο αὐτὸν ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν τακτικὸν αὐτῆς μέλος. Ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1847 ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς ἀκαδημαϊκοῖς ὑπομνήμασι τρεῖς διεξοδικὰς διατριβὰς τάς δε·

1. Ueber das Studium der Griechischen und Roemischer Alterthuemer 1846.

2. Ueber die Buecher des Koenigs Numa
3. Ueber den Entwicklungsgang des Griechischen und Roemischen und den gegenwaertigen Zustand des deutschen Lebens. } 1847

Σπανία εὐγλωττία πλήρης συμμετρίας καὶ ἁρμοδίας ἐκλογῆς τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων προερχομένη ἀπὸ ἐνδομύχου ἐνθουσιασμοῦ, ποιητικὴ καὶ εὐφυὴς κατανόησις τῆς ἀρχαιότητος (οἷα θέλει μένει διὰ παντὸς κεκλεισμένη εἰς τοὺς μικρολόγους τὴν φιλολογίαν ἐξετάζοντας), παῤῥησία γνησίου ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου, σταθερότης χαρακτῆρος, πᾶσαι αὗται συλλήβδην αἱ ἀρεταί, αἵτινες ἐκόσμουν τὸν Λασὼλ, ταχέως κατέστησαν αὐτὸν προσφιλέστατον Καθηγητὴν τοῖς ἑαυτοῦ ὁμιληταῖς, ὡς οὐδένα τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ τῶν συγχρόνων συναδέλφων του. Κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἄντικρυς προλήψεως ἐπικρατεῖ καὶ συνεχῶς ἐνισχύεται ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἐμμένῃ ἕκαστος εἰς ὃ ἐκλήθη, ἐγνώριζεν ὁ Λασὼλ δι' ἀπαραδείγματίστου τέχνης νὰ ἐνσταλάζῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐνθουσιασμὸν ἐπὶ ταῖς μεγάλαις ἰδέαις τῆς ἱστορίας, νὰ καθιστᾷ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἱκανὴν εἰς ἐκμάθησιν τῆς φιλολογίας καὶ ἀρχαιολογίας. — Ἐπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἐξεταζόμενος ὁ Λασὼλ οὐδένα κατέλιπε διάδοχον ἀντάξιον αὐτοῦ. Τὸ ἔτος 1847 ἐπίκρανε μεγάλως τὴν εὐαίσθητον αὐτοῦ καρδίαν. Γνωστὸν ὅτι ἠναγκάσθη τότε νὰ παραιτηθῇ τῆς καθηγεσίας, διότι ἐν τῇ Γερουσίᾳ τοῦ Μονάχου προέτεινεν ἵνα ἐκφρασθῇ ἡ εὐγνωμοσύνη ὅλου τοῦ σώματος πρὸς τὸ πεπτωκὸς ὑπουργεῖον Abel. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀδιαφιλονείκητον ἐμπιστοσύνην, ἧς ἀπήλαυε πανταχοῦ τῆς Βαυαρίας ὡς ἀμερόληπτος ὑπερασπιστὴς τῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων, ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας Abensberg, ἐκλεχθεὶς μέλος τῆς ἐν Φραγκφόρτῃ κατὰ τὸ 1848 συγκροτηθείσης *γερμανικῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως* (der deutschren Nationalversammlung). Καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην διέπρεψεν ἐπὶ ἀδόλῳ πατριωτισμῷ, καταπολεμῶν μὲν τὰς ἐπὶ τῆς Γερμανίας ἀξιώσεις τῆς πρωσικῆς ἡγεμονίας, μετ' εὐτολμίας δὲ ἀποκρούων τὰς δημοκρατικὰς τάσεις ἄλλων μερίδων. Τούτου ἕνεκα ταχέως ηὔξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀντιπάλων. Κατὰ δὲ τὸ 1849 τὸ ὑπουργεῖον Beisler ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἕδραν, καὶ ἐν ταύτῳ ἐξελέξατο αὐτὸν βουλευτὴν ἡ ἐπαρχία Kelheim. Ὡς τοιοῦτος δ' ἐξελέγετο κατὰ πᾶσαν βουλευτικὴν περίοδον ὑπὸ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτροπιασμὸν τῆς νόσου παρητήθη δύο μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του τῆς ἐν λόγῳ θέσεως. Καὶ ὡς βουλευτὴς, ἂν δὲν ἀπίδωμεν εἴς τινα παράδοξα, ἅτινα μόνος προβάλλων μόνος καὶ ὑπερησπίζετο, ἐνέμεινε πιστὸς εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ καὶ ἀγαπητὸς πᾶσι τοῖς συναδέλφοις.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Μονάχῳ ἀνακτηθείσης καθηγεσίας του ἐδημοσίευσε πολλὰ μικρότερα καὶ μεγαλείτερα συγγράμματα, ἅτινα ἐν μέρει ἠρανίζετο ἀπὸ τῶν παραδόσεων αὐτοῦ, οἷον·

Die Geologie der Griechen und Roemer 1851.

β'. Zur Geschichte und Philosophie der Ehe bei den Griechen 1852.

γ'. Der Untergang des Hellenismus 1854.

δ'. Philosophie der Geschichte, 1856.

Καὶ ὅτε ἐν ἔτει 1856—1857 ἐξελέξατο αὐτὸν τὸ Πανεπιστήμιον Πρύτανιν, ἀνέλαβε τὴν πρυτανείαν μετὰ διατριβῆς Ueber die theologischen Grundlagen aller philosophischen Systeme (=περὶ τῶν θεολογικῶν βάσεων ὅλων τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων). Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα συνεχάρη τῷ γηραιῷ Θειρχσίῳ τελοῦντι τὴν πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ διὰ διατριβῆς Ueber die prophetische Kraft her menschlirchen Seele in Denkern und Dichtern καὶ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1859 καὶ 1860 ἐφάνησαν εἰς τὸ φῶς τὰ πονήματα αὐτοῦ «Des Socrates Leben und Lehre» (Σωκράτους βίος καὶ διδασκαλία) καὶ Die Phisophre der shoenen Kuenste (=ἡ φιλοσοφία τῶν ὡραίων τεχνῶν). Ἡ τελευταία ἐργασία, ἣν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, στρέφεται περὶ τὴν μυστηριώδη σημασίαν τῆς Ῥώμης ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ. Πᾶσαι αὗται αἱ συγγραφαὶ ἔχουσι μᾶλλον ἀτομικὴν, ἢ μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ τὸ ἐπιτρεχὲς καὶ ἡ γλαφυρότης τοῦ ὕφους θέλουσι κατατάττει αὐτὰς διὰ παντὸς εἰς τὰ τεχνικῶς τέλεια προϊόντα τῆς διανοίας. Ἐν δὲ τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Philisophie der Gechichte (=φιλοσοφία τῆς ἱστορίας) ἀποκαλύπτονται ἐπόψεις περὶ εἱμαρμένης ὅμοιαι ταῖς τοῦ Τακίτου, διὸ ὁ ἄγαν καθολικὸς κατηγορήθη ὑπό τινων ὡς ἑτεροδοξῶν καὶ ἀφιστάμενος δῆθεν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα ἐξηγοῦνται ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ Λασὼλ εἰργάζετο πολὺ διὰ τῆς ζωηρᾶς του φαντασίας ὑπεριπταμένης πολλάκις τῆς κριτικῆς τοῦ νοῦ. Ὁ Λασὼλ προσρυῶς μὲν κατενόει τὴν μεγάλην ἑνότητα παντὸς βίου, ἀλλὰ παρεώρα τὴν τροποποίησιν, καθ' ἣν ἡ ἑνότης αὕτη ἐπεφαίνετο, καὶ δὴ καὶ τὴν τάξιν, καθ' ἣν ἀδύνατον ἐκείνη νὰ παρευρίσκηται πανταχοῦ καὶ ἐξ ἴσου νὰ ἐνεργῇ.

Τί δὲ ῥητέον περὶ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῶν; Μόνη ἡ πρὸς τὴν πατρίδα αὐταπάρνησις ἅτε πρωτίστη τῶν ἀρετῶν προμηνύει καὶ ἐπισφραγίζει πάσας τὰς ἄλλας. Ὡς δὲ ζῶν ἐπαξίως ἐτιμᾶτο ὑπό τε τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῆς πατρίδος, οὕτω καὶ ἀποθανὼν ἔτυχε τῶν προσηκόντων τῆς γενικῆς τιμῆς τεκμηρίων, διότι καὶ ἄρχοντες καὶ ἰδιῶται αὐθόρμητοι ἠκολούθησαν εἰς τὴν κηδείαν τοῦ ἀληθοῦς πατριώτου γενόμενην ἐν Μονάχῳ κατὰ τὴν 11 Μαΐου. Οἱ δ' εὐγνω-

μονικῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἰδίᾳ πενθηφορήσαντες ἀπέδωκαν καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς τῷ προσφιλεστάτῳ αὐτῶν Καθηγητῇ δι' ἐκλεκτῶν νεκρικῶν ἀσμάτων, ἅτινα ἔψαλλον διαρκούσης τῆς ἐκφορᾶς καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ, καὶ διὰ γενικῆς λαμπαδηφορίας, ἣν ἐτέλεσαν τὴν ἐπιοῦσαν τῆς κηδείας ἐπὶ τοῦ τάφου.

Ἡ μνήμη τοιούτων ἀνδρῶν, ὧν αἱ πράξεις βιωφελεῖς γενόμεναι συνδέουνται στενῶς μετὰ τῆς ἠθικῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος, ἀπαράγραπτος μένουσα ἐν ταῖς σελίσι τῆς ἱστορίας ἀκμαία παραδίδεται τοῖς ἐπιγιγνομένοις. Καὶ ἐν ὅσῳ τὰ ἀθάνατα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος ἑρμηνεύονται ἐν ταῖς ἀκαδημίαις, ἐν ὅσῳ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Πίνδαρος καὶ ὁ Αἰσχύλος, ὁ Τάκιτος καὶ ὁ Ὁράτιος καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἡ χορεία ἀναγινώσκονται ἐν τῷ τοῦ Μονάχου Πανεπιστημίῳ, εὐγνωμόνως θέλει μνημονεύεσθαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀασὼλ, ὅστις καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἐπιτυχῶς ἠγωνίσθη νὰ ἐνσταλάξῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν νέων ὑγιέστατον καρπὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων, καὶ νὰ ἐμποιήσῃ ἐν αὐταῖς τὸν θεῖον ἐκεῖνον ἐνθουσιασμόν, οὗ ἄνευ οὐδὲν μέγα καὶ εὐγενὲς κατορθοῦται!

Τοσαῦτα γράφοντες περὶ Ἀασὼλ, ἀφ' οὗ ἀνέγνωμεν καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ δημοσιευθέντα ἔν τισι τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων, ἀσμένως ἀναμένομεν νὰ ἴδωμεν πλείω καὶ βελτίω περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημίας.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Σύρου.

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

(Τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 272.)

—ooo—

Ἐσπέραν τινὰ ὁ Εἰρηναῖος εἰσῆλθε θριαμβεύων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ῥοβέρτου. Ἡ Καισαρίνα ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ του βραχίονος, ὁ δὲ ἀριστερὸς ἀνεπαύετο ἡσύχως ἐντὸς τοῦ μαύρου μανδυλίου ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἀποχωρισθῇ. Ἐχαιρέτισε δὲ τοὺς νέους συζύγους καὶ εἶπε·

— Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγγείλω τὸν προσεχῆ γάμον μου. Θὰ στρατολογηθῶ . . . . .

— Εἰς τὸ 4 σύνταγμα τῶν λογχοφόρων; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία.

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ἡ Καισαρίνα.

Ἐνῷ δὲ ὡμίλουν περὶ ὑμεναίου εἰσῆλθεν ὁ Κ. δὲ Μορνάν.

— Ζητῶ συγγνώμην, κυρία, εἶπεν ὁ νεοεισελθὼν εἰς τὴν Οὐρανίαν, ὅτι ἔρχομαι νὰ πάρω τὸν σύζυγόν σας. Ἀλλὰ μὲ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ συναπαντήσῃ εἰς τὴν λέσχην τὴν ἐννάτην ἀκριβῶς, καὶ τώρα εἶναι δεκάτη, ὥστε ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ ἔλθω νὰ τὸν ζητήσω.

— Ἔχετε δίκαιον, κύριε, εἶπεν ἡ Καισαρίνα. Πρέπει νὰ ἦναί τις ἀκριβής· ἀγαπῶ τὴν στρατιωτικὴν ἀκρίβειαν.

— Ἀλλά, κύριε, εἶπεν ἡ Οὐρανία, ἀφ' οὗ θέλετε νὰ συνάζεσθε εἰς τὴν λέσχην διὰ τί δὲν συνέρχεσθε ἐδῶ; Δὲν εἶναι νόστιμαι αἱ συναναστροφαὶ εἰς τὰς ὁποίας συνέρχονται μόνον ἄνδρες.

— Εἶναι ὡς αἱ νύκτες χωρὶς ἄστρα, εἶπεν ὁ Εἰρηναῖος ῥίψας βλέμμα εἰς τὴν Καισαρίναν. Πῶς! δὲν θέλετε τὸ ὡραιότερον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος;

— Ἐξ ἐναντίας, εἶπεν ὁ Κ. δὲ Μορνάν· δεχόμεθα πάντοτε τὴν κυρίαν τῆς κούπας, τὴν κόμησσαν τοῦ καρροῦ, τὴν δούκισσαν τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὴν μαρκεσίαν τῆς πίκας.

— Λοιπὸν διατί ἐδάζετε τὸ ἑσπέρας παίζοντες; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία.

— Μάλιστα, κυρία μου, ἀπεκρίθη ὁ Κ. δὲ Μορνάν, ὅστις δὲν εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ Ῥοβέρτος τῷ ἀπεύθυνε σχήματα καὶ σημεῖα τηλεγραφικά.

— Καὶ παίζετε βαρὺ παιγνίδι; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία.

— Μικρὰ πράγματα! ὀλίγας χιλιάδας φράγκα. Ὁ Ῥοβέρτος ἔχασε, νομίζω, τριάντα χιλιάδας τοῦτον τὸν χρόνον.

— Εἶναι δυνατόν! ἀνέκραξεν ἡ Οὐρανία.

— Ναί! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Δὲν ἠξεύρω διατί πρέπει νὰ ἔχω μυστικὴν μιαν κλίσιν μου τοσον φυσικήν· τὸ κάτω κάτω εἶμαι πλούσιος.

Τὰ ἐλαττώματα τοῦ Ῥοβέρτου ὡμοίαζον τὰ ἀμερικανικὰ καλάθια τὰ ὁποῖα ἐμβαίνουσι τὸ ἓν ἐντὸς τοῦ ἄλλου. Νομίζομεν πάντοτε ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τελευταῖον, καὶ ὅμως πρέπει ν' ἀνοιξωμεν πολλὰ ἕως οὗ νὰ φθάσωμεν εἰς αὐτό.

— Ἂς ἀναχωρήσωμεν, εἶπε σκωθεὶς· ἂς ὑπάγωμεν νὰ παίξωμεν. Ζήτωσαν οἱ παλμοὶ καὶ ἡ ἑξαψις τοῦ παιγνιδίου!

— Ναί, ζήτω τὸ παιγνίδιον! ἀνέκραξεν ἡ Οὐρανία, εἶναι εὐγενὲς πάθος. Ἀνδρέα, εἶπεν εἰς τὸν ὑπηρέτην, φέρε τράπεζαν καὶ χαρτιά . . . . Παίζετε, κύριοι, ὄχι εἰς τὴν λέσχην ἀλλ' ἐδῶ. Ἐγὼ στοιχηματίζω.

— Σύ; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἐγὼ ναί, διότι ἔχω τὸ αὐτὸ πάθος. Ναί, ἀγαπῶ νὰ βλέπω τὰ φλωρία ὡς τὰ ἄστρα, ἀγαπῶ νὰ περνῶ τὴν νύκτα ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τὴν καρδίαν τρέμουσαν . . . Ἀλήθεια, φίλε μου, εἴμεθα πλασμένοι ὁ ἕνας διὰ τὸν ἄλλον.

— Λοιπὸν ἐνυμφεύθην μίαν λαίμαργον καὶ μίαν χαρτοπαίκτριαν, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος καθ' ἑαυτόν. Αἱ ἀνύπανδροι καὶ μάλιστα αἱ ξανθαί, ὅσον νὰ σὲ βάλουν εἰς τὸ χέρι. . . μὲ τὰ ξανθὰ μαλλία των τὰς ἐκλαμβάνομεν ἀντὶ ἀγγέλων, καὶ ὅμως εἶναι ὑποκρίτριαι.

Ἐν ᾧ δὲ ἐσκέπτετο ταῦτα ἐμοίραζε καὶ τὰ χαρτία.

— Παίζω, εἶπε, πεντακόσια φράγκα.

— Καλά! ἀπεκρίθη ὁ Μορνάν.

— Κ' ἐγὼ στοιχηματίζω χίλια φράγκα διὰ τὸν ἄνδρα μου, εἶπεν ἡ Οὐρανία.

— Πῶς, χίλια φράγκα! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος· τοσοῦτον ποσόν! . . .

— Ποῖος θέλει νὰ στοιχηματίσῃ; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία.

— Ὄχι ἐγὼ βεβαίως, εἶπεν ἡ Καισαρίνα· δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὰ παιγνίδια ἐκτὸς μόνου τοῦ ζατρικίου, καὶ αὐτὸ διότι ὁμοιάζει μάχην. Εἶναι ἀποτρόπαιον πάθος τὸ τῶν χαρτίων, εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Εἰρηναῖον· ποτὲ δὲν θὰ συγκατατεθῶ νὰ νυμφευθῶ χαρτοπαίκτην.

— Στοιχηματίζετε, Κ. Μοζεράν; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία τὸν Εἰρηναῖον.

— Ἐγώ, κυρία! ἀνέκραξεν οὗτος, ποτὲ δὲν στοιχηματίζω οὔτε παίζω. Δὲν ἠξεύρω νὰ παίξω ἄλλο ἀπὸ τὸν πόλεμον, καὶ αὐτὸν ὄχι πολὺ καλά.

Ἀλλ' ἡ Οὐρανία, ὠφελουμένη ἀπὸ μικροῦ τινος θορύβου γενομένου περὶ αὐτὴν εἶπε κρυφίως πρὸς τὸν Εἰρηναῖον·

— Στοιχηματίσετε μαζῆ μου, καὶ εἴτε κερδήσετε εἴτε χάσετε, ἀδιάφορον· δὲν λογαριάζεται.

— Ἀλλά, κυρία, ἡ σφραγωνιστική μου δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὰ χαρτιά. Εἰς μάτην θὰ τὴν διαβεβαιώσω ὅτι δὲν παίζω ἀληθινά, αὐτὴ θὰ νομίζῃ ὅτι τὸ λέγω διὰ νὰ μὲ συγχωρήσῃ.

— Στοιχηματίσετε ἢ τὴν ἀναφέρω ἀμέσως τὸ μαῦρον μανδύλι.

— Θεέ μου! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ ταλαίπωρος Εἰρηναῖος.—Στοιχηματίζω διὰ τὰ χίλια φράγκα τῆς Κυρίας, ἀνεφώνησεν.

— Εἶναι δυνατόν, ἀνέκραξεν ἡ Καισαρίνα, εἶσθε χαρτοπαίκτης, σεῖς! . . .

Ὁ Ῥοβέρτος ἔχασε πολλάκις. Ὁ Μορνὰν ἐκέρδησε τρεῖς χιλιάδας φράγκων. Ὁ Εἰρηναῖος ἀναγκασμένος πάντοτε νὰ στοιχηματίζῃ μὲ τὴν Οὐρανίαν ἐφαίνετο ὅτι ἐκέρδαινε θησαυρούς· ἀλλὰ τὰ κέρδη του ἦσαν φαντασμώδη.

— Χάνω τρεῖς χιλιάδας φράγκα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος γινόμενος ἀδιακόπως σκυθρωπότερος, θέλω νὰ τὰ κερδήσω πάλιν καὶ τὰ παίζω.

— Ἂς τολμήσωμεν περισσότερον, εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Οὐρανία.

— Κύριε Μοζεράν, εἶπεν εἰς τὸν ἀντίπαλόν της ὅστις ἦτο μὲν νικητὴς ἀλλὰ περίλυπος, σᾶς προτείνω τολμηρὸν παιγνίδιον, στοιχηματίζω πάντοτε διὰ τὸν ἄνδρα μου καὶ παίζω τὴν μεγάλην μου ἄμαξαν διὰ τὴν μικρὰν τὴν ἐδικήν σας. Βεβαίως θὰ ἔχετε· ποῖος τώρα δὲν ἔχει;

— Δὲν εἶναι πλέον πάθος, ἀλλὰ μανία! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Σᾶς ἀνέθρεψαν, κυρία, εἰς κάνὲν σχολεῖον τῆς Βάδης;

— Πῶς! φίλε μου, δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος νὰ ἔχῃς συμμέτοχον τῶν κλίσεών σου; . . . Θὰ κατορθώσωμεν νὰ γυρίσῃ ὁ τροχὸς τῆς τύχης δι' ἡμᾶς.

Ἂς ἐξακολουθήσωμεν, Κ. Μοζεράν. Εἴπαμεν τρεῖς χιλιάδας φράγκα.

— Κύριε Μοζεράν, εἶπεν ἡ Καισαρίνα κρυφίως εἰς τὸν Εἰρηναῖον, ἂν στοιχηματίσετε καὶ δι' αὐτὸ τὸ παράδοξον παιγνίδιον, ἐγὼ ἀποσύρομαι ὡς εἰς τὴν Βερεζιναν· δὲν θὰ γίνετε ποτὲ σύζυγός μου.

— Τί λέγετε! ἀνεφώνησεν ὁ Εἰρηναῖος. Θὰ μὲ συγχωρήσετε, κυρία μου, εἶπεν εἰς τὴν Οὐρανίαν, δὲν ἠμπορῶ νὰ παίξω διότι δὲν ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου παρὰ δημοσίαν ἄμαξαν· καὶ ἐπειδὴ δὲν μὲ ἀνήκει ἐννοεῖτε ὅτι . .

— Ἔστω, εἶπεν ἡ Οὐρανία. Πῶς εἶναι ἡ πληγή σας, κύριε Εἰρηναῖε;

— Στοιχηματίζω! ἀνέκραξεν ὁ Εἰρηναῖος. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔχω ἄλογον ὡραῖον. Εἶχα λησμονήσει ἐντελῶς τὸ ἄλογον ἐκεῖνο τὸ στακτί, ... ἐλησμόνησα . . . τὸ ἄσπρον, . . . ἢ μᾶλλον τὸ μαῦρον.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔχασεν ἀκόμη τρεῖς χιλιάδας φράγκων.

— Μὲ ἐμάγευσαν ἀπόψε! . . . εἶπεν. Αὐτὴν τὴν φορὰν παίζω ἓξ χιλιάδας φράγκων.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ἡ Οὐρανία, παίζω τὴν ἐξοχήν μου

— Τρέλλα! ἀνεφώνησεν ὁ Ῥοβέρτος, εἶναι δυστυχία, εἶναι καταστροφὴ νὰ ἔχῃ τις τοιαύτην γυναῖκα.

Κυρία, εἶπεν ὁ Εἰρηναῖος, δὲν ἔχω τίποτε πλέον νὰ στοιχηματίσω. Δὲν ἔχω εἰμὴ ἓν μικρὸν δωμάτιον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εἰς Μονμορανσύ.

— Κύριε Μοζεραν, ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία, ποῦ ἀγοράζετε τὰ μαῦρα μανδύλιά σας;

— Ἀ! ἐνθυμήθην, εἶπεν εὐθὺς ὁ Εἰρηναῖος, ἔχω μίαν μικραν οἰκίαν εἰς τὴν ἐξοχήν.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔχασε καὶ πάλιν, ὁ δὲ Μορνὰν ἀνεχώρησε φέρων μεθ' ἑαυτοῦ δώδεκα χιλιάδας φράγκων.

Ὁ Ῥοβέρτος ἦτον ἐξημμένος, οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλουν, καὶ ἔπνεε θυμὸν ὡς ἄτυχὴς χαρτοπαίκτης.

— Εἶσαι τρελλή, εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκά του, τὸ ὄχημα, ἡ ἐξοχή μας ὅλα ἐχάθησαν! . . . Μὲ σὲ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ χαθῇ ὅλη μας ἡ κατάστασις. Δὲν ὑπάρχει ὀλεθριώτερον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν χαρτοπαίκτριαν· ἂν ἠξεύρες πόσον σὲ ἀσχημίζουν τὰ χαρτιά! τὰ μαγουλά σου τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀνθηρὰ ἔγειναν κατακόκκινα. τὰ μάτια σου εἶναι ἄγρια. Μὲ ἔκαμες ἀφ' οὗ σὲ εἶδα νὰ συχαθῶ τὰ χαρτιὰ καὶ δὲν θέλω ποτὲ πλέον νὰ τὰ ἐγγίσω.

— Ἰατρεύθης λοιπόν; ἀνέκραξεν ἡ Οὐρανία.

— Τί σὲ μέλει, ἀφ' οὗ σ' ἐγκαταλείπω διὰ παντός; . . Δὲν θὰ ζήσω μὲ μίαν χαρτοπαίκτριαν . . . Ὑγίαινε, κυρία.

— Ἀναχωρεῖς; ἀνέκραξεν ἡ Οὐρανία.

— Δὲν θὰ νυμφευθῶ ἕνα χαρτοπαίκτην, εἶπεν ἡ Καισαρίνα εἰς τὸν Εἰρηναῖον. Ὑγιαίνετε, κύριε.

— Κυρία, εἶπεν ὁ Εἰρηναῖος εἰς τὴν Οὐρανίαν, εἶναι καιρὸς νὰ ἐξηγηθῶμεν.

— Λοιπὸν θέλεις νὰ χωρισθῶμεν; ἠρώτησεν ἡ Οὐρανία τὸν σύζυγόν της. Εἶσαι ἀποφασισμένος;

— Τίποτε δὲν θὰ μὲ κάμῃ νὰ ἀλλάξω τὴν ἀπόφασίν μου.

— Λοιπὸν δὲν πρέπει πλέον νὰ διστάσω, πρέπει νὰ κάμω μεγάλην ἀπόφασιν . . .

— Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ῥοβέρτος, θὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον!

Ἀλλ' ἀντὶ νὰ ῥιφθῇ ἀπὸ τὸ παράθυρον ἡ Οὐρανία, ἐπλησίασεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ἔλαβεν ἓν βιβλίον καὶ τὸ ἤνοιξε.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, ὅταν ἀναχωρῶ διὰ μὴν σὲ ἰδῶ πλέον, ὅταν τὰ τρομερὰ ἐλαττώματά σου κατέστρεψαν τὴν εὐτυχίαν μου, πέρνεις βιβλίον διὰ νὰ ἀναγνώσῃς ἡσύχως;...

Ἡ Οὐρανία δὲν ἀπήντησεν ἀλλ' ἀνέγνωσε δυνατὰ τὸ μέρος τοῦτο·

« Ὁ Βεελζεβοὺλ, ὅστις δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἑαυτὸν, ἐκύταξε μίαν ἡμέραν εἰς ἕνα καθρέπτην τῆς Βενετίας, καὶ ἀφῆκε φωνὴν φρίκης. Ὁ καθρέπτης ἐδείκνυεν ἀκριβῶς ὅλας του τὰς ἐλλείψεις· εἶδε τὰ βλέμματά του φλογερὰ καὶ διαβολικὰ, καὶ τὸ τρομερὸν γένειόν του κατακοκκινισμένον ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Ὁ Βεελζεβοὺλ ἐγλύκανε τὰ βλέμματά του, ἔκοψε τὸ γένειόν του καὶ ἔγεινεν ὡραῖος καὶ κομψός· διότι ἀπέβαλε τὰ ἐλαττώματα τὰ ὁποῖα τῷ ἔδειξεν ὁ πιστός του φίλος, ὁ καθρέπτης τοῦ διαβόλου. »

— Τί σημαίνει αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος πλησιάσας πρὸς αὐτήν.

— Σημαίνει, φίλε μου, ὅτι ἤμην ὁ καθρέπτης τοῦ διαβόλου. Δὲν εἶμαι οὔτε λαίμαργος, οὔτε χαρτοπαίκτρια· τὸ παίξιμόν μου ἦτον ψευδές. Δύνασαι νὰ νυμφευθῇς τὸν Μαζεράν, Καισαρίνα, δὲν εἶναι χαρτοπαίκτης, ἀλλὰ γενναῖος, ἐπρόσθεσε μὲ μειδίαμα περιγελαστικόν. Ὅσον διὰ σὲ, φίλε μου, εἶπεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον, ὅστις τὴν ἔσφιγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, σὲ διώρθωσα, δὲν εἶναι ἀληθές; διότι ὁ διάβολος δὲν κῦρε τὸν ἑαυτόν του εὔμορφον εἰς τὸν καθρέπτην.

Η.

ΠΕΡΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ.

—ooo—

Ἡ μὲν ὑπὸ στοιχ. Α' εἰκὼν παριστᾷ αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἡ δὲ ὑπὸ στοιχ. Β' Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐκκλησιῶν. Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι πρὸ τῆς διαιρέσεως ταύτης οἱ ἱερωμένοι ἀμφοτέρων τῶν δογμάτων ἐνεδύοντο ὡς ἐνεδύετο ὁ ἐν τῇ ὑπὸ στοιχ. Β' εἰκόνι Πατριάρχης· μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν, μὴ θέλοντες νὰ ὁμοιάζωσιν ἀλλήλους μηδὲ κατὰ τὸ ἔνδυμα, ἐπενάκησαν νὰ τροποποιήσωσιν αὐτό. Ὅθεν ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ πίλου μέχρι τῶν πεδίλων οὐδὲν ἀφῆκαν ἀτροποποίητον· οὕτω οἱ μὲν Ἀνατολικοὶ, ἀφαιρέσαντες τὸν γῦρον τοῦ πίλου, ἐσχημάτισαν τὸ καλυμαύχιον, οἱ δὲ Δυτικοὶ, στρέψαντες πρὸς τὰ ἄνω τὸν γῦρον αὐτὸν ἐσχημάτισαν τὸν τρίγωνον πίλον. Πρὸς τούτοις, οἱ μὲν Ἀνατολικοὶ προσθέσαντες χειρίδας εἰς τὸν μανδύαν ἀπετέλεσαν τὸ ῥάσον, οἱ δὲ Δυτικοὶ περιορίσαντες αὐτὸν πρὸς τὰ νῶτα ἐσχημάτισαν τὸ λεγόμενον ἐπωμίδιον (Ferajuolo)· εἰς δὲ τὸ ἔνδυμα ἀφαιρέσαντες οἱ Ἀνατολικοὶ ἐξ ὁλοκλήρου τὰ κομβία ἐσχημάτισαν τὸ *ἀντερί*, οἱ δὲ Δυτικοὶ προσθέσαντες ἐξ ἐναντίας κομβία μέχρι τῶν κρασπέδων, ἐσχημάτισαν τὴν λεγομένην *καζάκαν ἢ σοτάνα* (sotana). Ἐπὶ τέλους εἰς τὰ πέδιλα ἀφαιρέσαντες τὸ ὄπισθεν αὐτῶν μέρος οἱ Ἀνατολικοὶ ἐσχημάτισαν τὰ *μέστια*, ἐνῷ οἱ Δυτικοὶ προσθέσαντες τὰς πόρπας ἀπετέλεσαν τὰ πορπόφορα πέδιλα· καὶ ἐν τούτοις ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ εἶναι πάντοτε τὸ αὐτὸ φόρεμα. Μὴ τάχα δὲν συμβαίνῃ τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, αἱ πλείους τῶν ὁποίων κατ' οὐσίαν οὐδὲν διαφέρουσι; Καὶ ὡς πότε ἡ τοιαύτη πλάνη;... Πότε ἄρα θέλει φθάσει ὁ εὐτυχὴς ἐκεῖνος καιρὸς, καθ' ὃν ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἡ τοὐλάχιστον πάντες οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες θέλουσιν ἀποτελέσει ἓν καὶ μόνον ποίμνιον ὑπὸ τὸν αὐτὸν ποιμένα ὡς ἐπηγγείλατο ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς;

Ἰ. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΑΛΑΣ.

A'

Ἕλλην Αὐτοκράτωρ.

B'

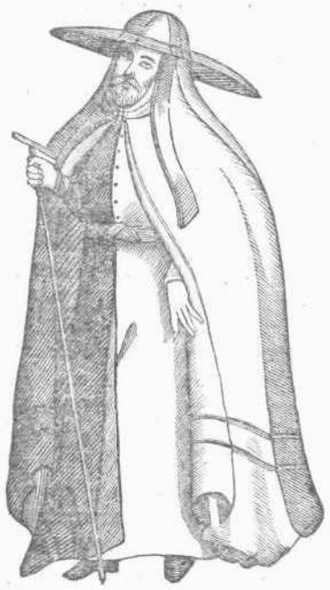

Πατριάρχης Οἰκουμενικός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ

καὶ αἱ τελευταῖαι ἀποδημίαι εἰς τὸν ἀρκτικὸν πόλον.

(Τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 234, 265 καὶ 266.)

—ooo—

Δ'.

Ὅτε δὲ τὰ ὑπὸ τὸν Ὥστεν πλοῖα ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ περὶ τὸ ναυαρχεῖον ἔτι μᾶλλον ἀνησυχοῦντες διὰ τὸν Φραγκλῖνον, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀποροῦντες περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ γίνωσι καὶ νέαι ἔρευναι, συνεκρότησαν συνέλευσιν εἰς ἣν συνεκάλεσαν πάντας τοὺς ναυτικοὺς οἵτινες, εἴτε ὡς ἀξιωματικοὶ τοῦ στόλου εἴτε ὡς πλοίαρχοι κητοθῆραι εἶχον διακριθῆ κατὰ τὰς προσαρκτίους ναυσιπορίας. Ποτὲ δὲν εἶχον συμπαρευρεθῆ εἰς συμβούλιον τοσαῦτα φῶτα καὶ τοσαύτη διαφωνία. Ὁ μὲν περιφανὴς Ἰωάννης Ῥὸς, ὁ Ὥστεν καὶ ὁ Ὀμμάνεϋ ἦσαν γνώμης ὅτι τὰ πληρώματα τοῦ τε *Τρόμου* καὶ τοῦ *Ἐρέβους* ἀπωλέσθησαν ἕως ἑνὸς, καὶ ὅτι πᾶσα νεωτέρα ἐπιχείρησις ὑπὲρ αὐτῶν ἦτο ματαία, ὁ δὲ πλοίαρχος Πέννυ, καὶ οἱ ἰατροὶ Ῥιχάρδσων καὶ Οὐίλλιαμ Σκόρεσβυ, πεῖραν μακρὰν ἔχοντες τῶν πρὸς τὸν πόλον χωρῶν, διϊσχυρίζοντο ὅτι μέρος κἂν τῶν συμπλωτήρων τοῦ Φραγκλίνου ἔζων ἔτι. Ἀλλὰ ποῦ ἦσαν; καὶ ποῦ τοῦ ἀχανοῦς ἀρκτικοῦ πελάγους νὰ ζητηθῶσι; Κατὰ τοῦτο ἡ διαφωνία ηὔξανεν ἔτι μᾶλλον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλείους ἐδόξαζον ὅτι πρέπει νὰ γίνωσιν ἔρευναι πρὸς τὰ παράλια τοῦ Οὐελλιγκτονείου προθμοῦ, διευθύνθη ἐκεῖ ὁ πλοίαρχος Βέλχερ ὅστις, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἦλθε μετὰ δύο πλοίων εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Βασιλίσσης ἵνα διαχειμάσῃ ἐκεῖ (1852—1853), ἐνῷ τὰ λοιπὰ πλοῖα ὑπὸ τὸν Κέλλετ διευθύνθησαν πρὸς τὴν νῆσον Μελβίλ.

Ὁ Βέλχερ εὗρεν, οὐ μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου εἰς ὃ εἶχε δώσει ὁ Πέννυ τὸ ὄνομα τοῦ Φραγκλίνου, ἴχνη οἰκοδομῶν μαρτυροῦντα ὅτι ἄνθρωποι ἀνώτεροι τῶν Ἐσκιμώων κατὰ τὸν πολιτισμὸν εἶχον κατοικήσει ἐκεῖ. Ἀλλ' οὐδεμία σημείωσις ἐσώζετο ἐξηγοῦσα τὰ περὶ τούτου· ἦσαν δὲ τὰ ἴχνη ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, τῶν περὶ τὸν Φραγκλῖνον, διατριψάντων ἐκεῖ τὸ 1845 ἔτος. Ἐν τοσούτῳ πολλαὶ νέαι γαῖαι, καὶ μάλιστα ἡ τῆς *ἀρκτικῆς Κυρουάλλης* καὶ *αἱ νῆσοι Βικτωρίας* ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὴν 78 περίπου, πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς ἄρκτον· πρὸς δυσμὰς δὲ μόνον ἀχανῆ ὠκεανὸν ἔβλεπεν ὁ ὀφθαλμός, ἐλεύθερον παραδόξως πάγων ἀπ' αὐτῆς τῆς 20 Μαΐου.

Διηγήθημεν διὰ τίνος θαυμασίου τρόπου ὁ πλοίαρχος Κέλλετ συνήγαγεν ἐν Μελβίλ τὸ ἔαρ τοῦ 1853 ἔτους τὸ πλήρωμα τοῦ *Ἀνιχνευτοῦ*, σώσας αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀξένων παραλίων τῆς Βάγκς· ἄλλος δέ τις ἀξιωματικὸς τοῦ Βέλχερ, ὁ Μὰκ Κλίντοκ, ἐπανέλαβε κατὰ τοὺς δυτικοὺς πάγους τὸ τολμηρὸν ἐπιχείρημα τοῦ 1851, καὶ ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἑαυτοῦ. Κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ταύτην ἐκδρομὴν, ἑκατὸν καὶ δέκα ὁλοκλήρους ἡμέρας διαρκέσασαν, ἀνεκαλύφθησαν πρὸς ἄρκτον μὲν νέα νῆσος ἥν τινα ὠνόμασαν *Σμάραγδον*, πρὸς δυσμὰς δὲ δύο ἄλλαι νῆσοι ὀνομασθεῖσαι *Πρίγκηψ Πατρίκιος* καὶ *Ἔγλιντον*, αἱ τελευταῖαι ἴσως τοῦ ἀρχιπελάγους Πάῤῥυ.

Οὕτω λοιπὸν ἐπλουτίζετο διὰ νέων ἀνακαλύψεων ὁ χάρτης τοῦ πόλου· ἀλλ' αἱ ἐπιστημονικαὶ αὗται κατακτήσεις ἔμελλον ν' ἀγορασθῶσιν ἀντὶ πολλοῦ, διότι ὁ πόλος ὅστις μετὰ μεγίστης φειδωλίας καὶ ὡσανεὶ ἐλυπεῖτο ἀπεκάλυπτε τὰ μυστήρια αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐσιώπησεν ὡς πρὸ, τὸ πρόβλημα οὗτινος ἡ λύσις ἀνεζητεῖτο τοσούτῳ περιπαθῶς, ἀλλὰ καὶ τέσσαρα πλοῖα ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν Βέλχερ κατέσχε μεταξὺ τῶν πάγων ἡ ἀκόρεστος αὕτη Σφίγξ. Εὐτυχῶς τὰ πληρώματα ἐσώθησαν.

Ὁ δὲ πλοίαρχος Ἴγγλιφιλδ πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὰ ὑπὸ τὸν Βέλχερ πλοῖα, ἐξηρεύνησεν εὐτυχῶς ὁλόκληρον τὸν *πορθμὸν Σμίθ*, δι' οὗ ὁ ὅρμος Βαφφίνου κοινωνεῖ μετὰ τῆς προβληματικῆς πολικῆς λεκάνης. Ὅτε ὁ Βαφφῖνος ἐπεσκέφθη τὸν ὁμώνυμον αὐτῷ ὅρμον, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τοῦ Δάβις, οὔτε τὸν πορθμὸν Σμὶθ, οὔτε τὴν εἴσοδον Jones, οὔτε τὸ στενὸν τοῦ Λαγκάστρ εὗρεν· ὅθεν ἀνήγγειλεν ἐπανελθὼν ὅτι ἦτο περίκλειστος θάλασσα· ἡ πλάνη δὲ αὕτη δύο ἑκατονταετηρίδας ἐπικρατήσασα, ἀνεχαίτισεν ἐπιβλαβῶς τὰς προόδους τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης. Αὐτὸς ὁ ἔνδοξος Ῥὸς, ὅτε ἐπανῆλθεν ἐκεῖ τὸ 1818 ἔτος, ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῶν πάγων ἢ τοῦ πολικοῦ ἀντικατοπτρισμοῦ, ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ὄρη κλείοντα τὴν εἴσοδον τοῦ Λαγκαστρείου πορθμοῦ, καὶ ἐπανῆλθε πεπεισμένος ὅτι δὲν ὑπῆρχε δίοδος ἀπὸ τοῦ Βαφφινείου ὅρμου πρὸς τὸν Βεχρίνειον πορθμὸν, καὶ ὅτι ἀπὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων ἡ ἀνθρωπότης ἐπλανᾶτο. Ἀλλ' ὁ ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικὸς Ἐδουάρδος Πέῤῥυ, κατὰ τὴν ἐν 1819 ἔτει περιώνυμον αὐτοῦ περιήγησιν, κατέβαλεν εἰς ἔδαφος τὰ χιμαιρικὰ Κροκέρεια ὄρη τοῦ Ῥὸς, καὶ περάσας θαῤῥαλέως τὸν Λαγκάστρειον πορθμὸν ἀνεκάλυψεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν τοῦ Βεῤῥὼ, τὸν τοῦ Οὐέλλιγκτον, τὸν τοῦ Prince Regent καὶ τὰς διαχωριζούσας αὐτοὺς νήσους, καὶ μετὰ τόλμης διεύθυνε τὰ πλοῖα αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄγνωστα παράλια τῆς νήσου Μελβίλλης. Οὕτω μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐξηφανίσθη ἡ ἀνταρκτικὴ Ἤπειρος, ἣν ἔλεγεν ὅτι εἶχεν ἀνακαλύψει ὁ ἀμερικανὸς Οὐίλκες πρὸς τὴν ἀντίθετον ἄκραν τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

Τὴν *Ἰσαβέλλαν* εἶχεν ἐφοπλίσει ἡ Κ. Φραγκλίνου, ἧς τὰς ἀκαμάτους προσπαθείας ἐξήγειρεν ἔτι μᾶλλον νέα τις περίστασις. Ἐσκιμῶός τις διερμηνεὺς Ἀδὰμ Βὲκ ὀνομαζόμενος, εἶχεν ἑρμηνεύσει διήγησίν τινα τῶν ἰθαγενῶν τοῦ ἀκρωτηρίου Ἐξοράκου παριστῶσαν ὅτι δύο πλοῖα συνετρίβησαν τὸ 1846 ἔτος μεταξὺ τῶν πάγων πρὸς ἄρκτον τοῦ Βαφφινείου ὅρμου· ταύτην δὲ τὴν διήγησιν ἐφαίνετο ἐπιβεβαιοῦσα καὶ μαρτυρία ἐμπορικοῦ τινος πλοίου ἀπαντήσαντος δύο ἐγκαταλελειμμένα σκάφη. Μάτην ἡ *Ἰσαβέλλα* ἐπεσκέφθη τὸν ἐπικίνδυνον ὅρμον τῆς Μελβίλλης καὶ τὸν τοῦ Οὐόλστενολμ, ὡς καὶ τὸ ἀκρωτήριον Dudley-Digges, ὅπου ὑπετίθετο ὅτι κατεστράφησαν τὰ πλοῖα. Ὁ Ἴγγλιφιλδ εἰσεχώρησεν εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Σμὶθ μέχρι 78 35΄, πρὸς τὸ ὕψος δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀλεξάνδρου εἶδεν ἐκτεινομένην πρὸς ἄρκτον μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ ὁρίζοντος θάλασσαν ἐλευθέραν πάγων. Βρύα χλοερὰ ἐκάλυπτον τὴν ἀπότομον παραλίαν, καὶ ὡραῖα θαλάσσια φυτὰ ἔπαιζον μετὰ τῶν κυμάτων· ἀλλ᾽ ἐπελθοῦσα σφοδροτάτη τρικυμία ἐβίασε τὴν *Ἰσαβέλλαν* νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.

Ἐν τοσούτῳ ἄλλο πλοῖον, ἡ *Ἐπιχείρησις*, ἀναχωρῆσαν ἀπὸ τοῦ Βεχρινείου πορθμοῦ, ἐπεσκέφθη τὰ μεσημβρινὰ παράλια τοῦ παγεροῦ ὠκεανοῦ. Διαχειμάσασα εἰς Χὸγκ-Κὸγκ ἐνῷ ὁ σύντροφος αὐτῆς *Διερευνητὴς* ἐπεδίωκε τὸ τέλος τῆς ἀξιομνημονεύτου αὐτοῦ περιηγήσεως, ἡ *Ἐπιχείρησις*, κυβερνωμένη ὑπὸ τοῦ Κόλλινσον, παρηκολούθησε τὰ ἴχνη αὐτοῦ τὸ ἑπόμενον ἔτος μέχρι τοῦ στομίου τοῦ *πορθμοῦ τοῦ πρίγκηπος Γαλλίας* ἢ *Μὰκ Κλούρ*, καὶ ἀνεκάλυψε τὴν περιώνυμον πρὸς τὸ ἀρκτοδυτικὸν δίοδον. Οἱ πάγοι τῆς περὶ Μελβὶλ θαλάσσης, οἵτινες εἶχον ἐμποδίσει τὸν Μὰκ Κλούρ, ἐβίασαν καὶ τὸν Κόλλινσον νὰ στρέψῃ πρὸς μεσημβρίαν, καὶ νὰ διαχειμάσῃ τὸ 1851-1852 εἰς τὸ στενὸν τοῦ Δὴζ καὶ Σίμψων, ὅθεν ἐπεσκέφθη τὰ πέριξ προχωρήσας πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ στενοῦ James Ross. Ποτὲ οἱ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου σταλέντες δὲν εἶχον φθάσει τόσῳ πλησίον τοῦ σκοποῦ. Ἐννενήκοντα μόνον χιλιόμετρα ἀπεῖχεν ὁ Κόλλινσον ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅπου συνέβη τὸ ναυάγιον· τεμάχιον ξύλου εὑρεθὲν εἰς τὸν ὅρμον τοῦ Cambridge ἀπεδόθη εἰς ἓν τῶν δύο πλοίων τοῦ ἀτυχοῦς θαλασσοπόρου· ἄπορον δὲ πῶς ἀποδείξεις τρανώτεραι δὲν κατέδειξαν ἔκτοτε τὸ τοσούτῳ πλησίον συμβὰν δυστύχημα. Ἡ *Ἐπιχείρησις* ἐπανῆλθε τὸ 1854 διὰ τοῦ Βεχρινείου στενοῦ μετὰ περιήγησιν, ἧς πολὺ ἐνδοξοτέρα ὑπῆρξεν ἡ προηγηθεῖσα τοῦ *Ἀνιχνευτοῦ*.

Ἡ εἰς Ἀγγλίαν ἐπάνοδος τῶν διαφόρων τούτων πλοίων ἔφερε μεγίστην ἀνησυχίαν καὶ ἀπελπισίαν. Τὴν πολικὴν θάλασσαν διέσχισαν ἀπὸ βοῤῥᾶ πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀπ᾽ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς τά τε πλοῖα καὶ τὰ ἕλκυθρα τῶν Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν, καὶ ὅμως οὐδὲ ἴχνος τῶν ζητουμένων ἀνεκαλύφθη. Ἔκτοτε αἱ εἰκασίαι ἐπολυπλασιάσθησαν, καὶ ἀγωνιῶντες πάντες ἔστρεφον τὰ βλέμματα καὶ πρὸς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Εἰς ποῖον ἄρα τούτων ἔμελλε νὰ εὑρεθῇ ἡ λύσις τοῦ τραγικοῦ αἰνίγματος;

Ε΄.

Εἴδομεν ὅτι πολλοὶ λόγοι, οὐ μόνον γεωγραφικοὶ καὶ μετεωρολογικοί, ἀλλὰ καὶ ὑποθετικοὶ συνέτρεξαν εἰς τὴν κατάρτησιν τῶν ἀποφάσεων, τῶν περὶ τῶν πλοίων ὅσα ἐστάλησαν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου. Εἴδομεν τὸ ἀγγλικὸν αὐτὸ ναυαρχεῖον διευθῦνον ἐπιμόνως τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ, συμφώνως ἄλλως τε καὶ μετὰ τῶν ὀνομαστοτέρων θαλασσοπόρων, πρὸς ἄρκτον, ἐνῷ τὸ δρᾶμα συνέβη πρὸς μεσημβρίαν. Πεποίθησις μάλιστα εἶχε μορφωθῆ ὅτι ὁ Φραγκλῖνος, διευθυνθεὶς διὰ τοῦ Οὐελλιγκτονείου πορθμοῦ, καὶ εὑρὼν τὸ πέλαγος τὸ μετὰ ταῦτα παρατηρηθὲν ὑπὸ τοῦ Πέννυ καὶ Στύουαρτ καὶ Βέλχερ, εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸ μετὰ τῶν δύο πλοίων, καὶ ὅτι οἱ πάγοι, συμπηχθέντες ὄπισθεν, περιέκλεισαν αὐτὸν δέσμιον ὑπὸ τὸν πόλον· ὑπετίθετο δὲ ὅτι διὰ τὸ εὔκρατον κλῖμα τῆς ἀρκτικῆς λεκάνης, καὶ τὴν δαψίλειαν τῶν τροφίμων ἔζων ἔτι ἐκεῖ οἱ ἀτρόμητοι περιηγηταὶ καίτοι αἰχμάλωτοι τῶν πάγων. Τινὲς δὲ καὶ τολμηρότερα ἐδόξαζον. Πεπεισμένοι ὅτι ὁ Φραγκλῖνος πλεύσας θάλασσαν ἐλευθέραν παγετῶν, παρήλλαξε τὸν πόλον καὶ ἀνεζήτησε τὴν περίφημον πρὸς ἄρκτον δίοδον, ὑπέθετον ὅτι τὸ *Ἔρεβος* καὶ ὁ *Τρόμος* ἔμελλον νὰ ἀναφανῶσι κατὰ τὰ παράλια τῆς Πολυνίας τοῦ Οὐράγγελ (1), πρὸς ἄρκτον τῆς Ἀσίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἠπατᾶτο ὡς καὶ ἡ Εὐρώπη, διότι πρὸς τὸν πορθμὸν Οὐέλιγκτον ἀπέστειλαν καὶ αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι δύο πλοῖα τὸ Advance καὶ τὸ Rescue. Ὁ Κ. Γρίνελ ἔμπορος ἐν Νεοβοράκῳ, δαπανήσας πολλὰ ἐξ ἰδίων κατὰ τὴν πρώτην ἀποστολήν, ἐφώπλισε καὶ αὖθις τὸ πρῶτον τῶν πλοίων τούτων, καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἀποδημίας ὠνόμασε τὸν δόκτωρα Κὲν (2), εἰδήμονα τῶν πολικῶν θαλασσῶν καὶ τῶν κινδύνων αὐτῶν. Δεκαεπτὰ ἄνδρες, ὅλοι ἐθελονταὶ καὶ δραστήριοι, συνεκρότουν τὸ πλήρωμα.

(1) Wrangel. Πολλοὶ ἄλλοι καὶ μάλιστα οἱ Ἐσκιμῶοι δοξάζουσι κατὰ παράδοσιν ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὸν πόλον θάλασσα ἄνευ πάγων. Τὴν δόξαν δὲ ταύτην τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον ἔτι, μετὰ τὰς ἐπιβεβαιώσεις τῶν περιηγητῶν, τινὲς θεωροῦσιν ὡς χίμαιραν, πρῶτοι οἱ Ῥῶσοι ἀπέδειξαν ἀληθῆ. Τὴν 3 Ἀπριλίου 1821 οἱ ἀξιωματικοὶ Οὐράγγελ καὶ Ἀνζοῦ, ἐπιχειρήσαντες τολμηροτάτην ἐκδρομὴν ἐπὶ τῶν πάγων, ἀνεκάλυψαν ἑκατὸν δεκαεπτὰ λεύγας μακρὰν τῆς ἀσιατικῆς παραλίας, πρὸς ἄρκτον τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας, πέλαγος ἀνοικτὸν ὀνομάσαντες αὐτὸ Πολύνιαν· εἶχε δὲ παρατηρήσει τοῦτο τὸ 1810 ὁ ἐκ Σιβηρίας Ἑδενστρόμ. Ὁ Οὐράγγελ ἐπεχείρησεν ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1824 τέσσαρας ἀποδημίας, καὶ διὰ πολλῶν παρατηρήσεων καὶ ἀνακαλύψεων ὠφέλησε τὴν ἐπιστήμην.

(2) Τὸν δόκτωρα Κὲν (Kane) κατέφλεγεν ἡ ἐπιθυμία τῶν περιηγήσεων· ἦτο παγκόσμιος σχεδὸν περιηγητής. Τριακονταετὴς ὢν μόλις ἐπεσκέφθη τὴν Κίναν, τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὸ βασίλειον τῆς Δασμέης, ἀνέβη τὸν Νεῖλον, ἐπεσκέφθη τὴν Νουβίαν, παρευρέθη εἰς τὸν πόλεμον τῆς Μεξικῆς καὶ εἶδε τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Ἱσπανίαν καὶ τοὺς Παρισίους, ὅπου ἤκουσε μαθήματα ἰατρικῆς ἐπὶ ἓν ἔτος.

Ὁ Κὲν ἔφθασεν εἰς Ὑππέρναβικ περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου 1853, καὶ λαβὼν σκύλους καὶ ἕλκυθρα ἐσκιμῶα ἀπῆρεν ἐκ νέου, καὶ ἔσπευσε νὰ μεταβῇ διὰ τῶν ἐπικινδύνων πάγων καὶ μεταξὺ τῆς ὁμίχλης τῆς Μελβὶλ εἰς τὸν πορθμὸν Σμὶθ, ὅπου ἀπήντησε καταιγίδας καὶ τρικυμίας καὶ πάγους φράσσοντας τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Ἐλθὼν δὲ εἰς πλάτος 78° 41΄ ἠναγκάσθη νὰ μὴ προβῇ περαιτέρω· καὶ μετὰ πολλοὺς καὶ δεινοτάτους κινδύνους ἔφθασε τὴν 10 Σεπτεμβρίου εἰς τὸν ὅρμον τοῦ Ῥενσλάερ, ὅθεν δὲν ἔμελλε πλέον νὰ ἐκβῇ τὸ μικρὸν μὲν ἐκεῖνο ἀλλὰ γενναῖον πλοῖον. Εὐθὺς ἠσχολήθησαν εἰς προετοιμασίαν νέας περιηγήσεως κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ, καὶ ἐφόδια ἀπετέθησαν εἰς κρύπτας πολλὰς λεύγας ἀπεχούσας ἀπ᾽ ἀλλήλων· ἀλλὰ μετ᾽ ὀλίγον ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ καταβαίνῃ πρὸς τὸν ὁρίζοντα, καὶ περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου ἐγένετο ἐξ ὁλοκλήρου ἀφανής· ἔμελλε δὲ νὰ ἀνατείλῃ ἐκ νέου περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδὲν πλοῖον εἶχε διαχειμάσει εἰς πλάτος τοσούτῳ ὑψηλὸν πρὸς δυσμὰς τῆς Γροελάνδης. Διὸ οἱ Ἀμερικανοί, πλέον τῶν πρὸ αὐτῶν περιηγητῶν κατὰ τὰς θαλάσσας ἐκείνας, διῆλθον νύκτα πολὺ διεξοδικωτέραν. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ διάρκεια τῆς νυκτὸς αὐξάνει καθ᾽ ὅσον ἐγγίζομεν εἰς τὸν πόλον. Ὁ πολικὸς κύκλος εἶναι τὸ τελευταῖον ὅριον τῶν μερῶν ἐκείνων τῆς γῆς, ἅτινα βλέπουσι καθ᾽ ἑκάστην ἀνατέλλοντα καὶ δύοντα τὸν ἥλιον· εἶναι τὸ ὅριον τὸ διαχωρίζον τὸ βασίλειον τοῦ φωτὸς ἀπὸ τοῦ βασιλείου τοῦ σκότους (1). Ἀπὸ τοῦ κύκλου τούτου ἡ πολικὴ ἡμέρα καὶ νὺξ μεταβάλλουσι διάρκειαν ἀπὸ πλάτους εἰς πλάτος. Τοῦ φαινομένου δὲ τούτου αἰτία εἶναι τὸ λοξὸν τῆς γραμμῆς περὶ ἣν στρέφεται ἡ γῆ. Ἐὰν ἡ γραμμὴ αὕτη ἦτο κάθετος, αἱ ἡμέραι θὰ ἦσαν καθ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην ἴσαι πρὸς τὰς νύκτας, καὶ ἡ τόσῳ βραχεῖα περίοδος τῆς ἰσημερίας θὰ ἦτο διηνεκής. Εἰς τὸ πλάτος τῆς 70΄ ἡ μὲν πολικὴ ἡμέρα ἔχει ἑξηκονταπεντάκις σχεδὸν τὴν διάρκειαν τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἡ δὲ νὺξ ἑξηκοντάκις. Ὑπὸ τὸν 80 παράλληλον ὁ ἥλιος μένει εἰς τὸν ὁρίζοντα ἑκατὸν τριάκοντα καὶ τέσσαρας ἡμέρας, μένει δὲ ἀφανὴς ἑκατὸν εἰκοσιεπτά. Κατὰ τὸν πόλον διαρκεῖ ἡμέρα καὶ νὺξ ἀδιακόπως· αὕτη μὲν ἀπὸ τῶν μέσων Νοεμβρίου μέχρι τῶν ἀρχῶν Φεβρουαρίου, ἐκείνη δὲ ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου μέχρι τῆς 23 Σεπτεμβρίου. Ἑκάστην δὲ αὐτῶν διαδέχεται πεντήκοντα περίπου ἡμερῶν λυκαυγές, συμπληροῦν τὸν ἐνιαύσιον κύκλον.

Ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐπισκεφθέντες τὰς θαλάσσας ἐκείνας, τὸ πλήρωμα τοῦ Advance ὑπέκυψεν εἰς ὀδυνηρὰς δοκιμασίας. Ὁ χειμὼν ἦλθε δριμύτατος. Τὸ οἰνόπνευμα ἐπάγωσεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Νοεμβρίου, καὶ ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας· καὶ τὸ δεινότερον, δύο νόσοι ἐπικίνδυνοι, ὁ τέτανος καὶ ἡ στομακάκη ἐνέσκηψαν ἀμείλικτοι. Προσθετέον δ᾽ εἰς ταῦτα καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν, τῶν ἀνθράκων καὶ τοῦ ἐλαίου. Κρέας νωπὸν δὲν εἶχον ὅπως μεταχειρισθῶσι κατὰ τῆς στομακάκης ἥτις καὶ τοὺς κύνας αὐτοὺς προσέβαλε πλέον μάλιστα τῶν ἀνθρώπων· διότι πλὴν ἓξ ὅλοι οἱ λοιποὶ ἀπέθανον.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου τὸ πλήρωμα πενθοῦν περὶ τὴν τελευταίαν κατοικίαν ἑνὸς τῶν συντρόφων αὐτοῦ, εἶδεν ἀγέλην ἀνθρώπων φανεῖσαν εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους πάγους καὶ κραυγάζουσιν θηριωδῶς· ἦσαν δὲ Ἐσκιμῶοι οἵτινες, κατοικοῦντες δεκαοκτὼ μίλια μακρὰν εἰς χωρίον καλούμενον Ἐτά, ἤρχοντο νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς ξένους. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο χωρίον, Πετέροβικ τὸ ὄνομα, ἔκειτο πλησίον τοῦ πρώτου. Ὁ Κὲν ἀπελθὼν εἰς ἀντεπίσκεψιν τῶν νέων αὐτοῦ φίλων, εὗρε τέσσαρας οἰκογενείας κατοικούσας ὡς θηρία ἐντὸς τῆς χιόνος. Αἱ δύο αὐτῶν ὀπαὶ εἶχον ἔκτασιν ἑπτὰ ποδῶν πρὸς ἕξ, καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἔκειντο ἀναμὶξ δεκατρεῖς ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, μόνον ἔνδυμα ἔχοντες τὴν ἀκαθαρσίαν, καὶ «συμπεπλεγμένοι» κατὰ τὴν περίεργον σύγκρισιν τοῦ ναυσιπόρου τούτου «ὡς σκώληκες ἐντὸς ἁλιευτικοῦ κανύστρου.» Μετὰ τῶν σκωλήκων τούτων διενυκτέρευσε καὶ ὁ Κέν.

Οἱ Ἐσκιμῶοι ὀλίγας χιλιάδας ἀποτελοῦντες, διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Βαῤῥῶ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς ἄκρας Σμὶθ, ἤτοι εἰς ἔκτασιν ἴσην σχεδὸν πρὸς τὴν τῆς Εὐρώπης. Οἱ περιηγηταὶ ἀπήντησαν καταλύματα Ἐσκιμώων καθ᾽ ὅλην σχεδὸν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀρκτικοῦ λαβυρίνθου. Ὁ δόκτωρ Ῥίχαρδσον ἀξιοῖ ὅτι τινὰ αὐτῶν ἔχουσι δύο αἰώνων ὕπαρξιν.

Ἐπανελθόντος τοῦ Μαρτίου ἐπανελήφθησαν καὶ αἱ ἔρευναι. Ὁ δόκτωρ Hayes ἐπισκεφθεὶς τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ πορθμοῦ Σμὶθ, ἐπείσθη ὅτι ἡ νῆσος τοῦ Ἴγγλεφιλδ *Λουδοβῖκος Ναπολέων* ἦτο ἀκρωτήριον τῆς *γῆς τοῦ Γρίννελ*. Πολλαὶ ἐκδρομαὶ ἐγένοντο ἐντεῦθεν, μία ὅμως πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων εἶναι ἀξία μνήμης.

Ὁ ὑποπλοίαρχος Μόρτον, διοικῶν ἀπόσπασμα ναυτῶν, διευθύνθη πρὸς τὸν πόλον διαβὰς τοὺς παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Γροελάνδης πάγους· ἀπήντησε δὲ τὸ περιεργότατον ἐκεῖνο οἰκοδόμημα τῆς φύσεως, τὸ ἀνακαλυφθὲν πρό τινος χρόνου ὑπὸ τοῦ Κὲν καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ὀνομασθὲν «Μνημεῖον Τέννισσον,» οἰκοδόμημα παραπλήσιον ὀβελίσκῳ ἢ τουρκικῷ *μιναρὲ*, ὕψος ἔχον τετρακοσίων ὀγδοήκοντα ποδῶν, καὶ βάθρον «τοσούτῳ εὔρυθμον λέγει ὁ Κὲν, ὡς εἰ ἐλαξεύθη ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων.»

Μετ᾽ ὀλίγον εἶδον ἄλλο φαινόμενον οὐχ ἧττον περίεργον παρατηρηθὲν πρὸ αὐτῶν ἐπὶ τῆς Γροενλανδικῆς παραλίας μεταξὺ τοῦ 79 καὶ 80 παραλλήλου ὑπὸ τοῦ Κὲν, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ὀνομασθὲν «Κρύσταλ-

(1) Οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον καὶ τὴν σφαῖραν καὶ τοὺς πολικοὺς κύκλους. Οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοι, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες, κατεσκεύασαν ἀστρονομικὰς σφαίρας. Ὁ Λέοντος, Ἕλλην μηχανικός, λέγει ὅτι ἐπ᾽ αὐτοῦ κατεσκευάζοντο σφαῖραι τοῦ Ἀράτου καλούμεναι, ἃς μετεχειρίζοντο εἰς τὸ νὰ παρατηρῶσι καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰς κατὰ θάλασσαν περιηγήσεις. Ἐπὶ τῶν σφαιρῶν δὲ τούτων ὁ ἀρκτικὸς ὡς καὶ ὁ ἀνταρκτικὸς πολιτικὸς κύκλος ἦσαν ὡρισμένοι εἰς 41 πλάτος πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν.

λος Οὐμβόλδου.» Εἶναι δὲ ἀχανὴς ποταμὸς πεπηγώς, οὗ τινος αἱ ἐκβολαὶ ἐκτείνονται εἰς πλάτος εἴκοσι λευγῶν καὶ ἐπέκεινα, κρεμάμενος πεντακοσίους περίπου πόδας ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, καὶ πηγάζων ἀπὸ ἀγνώστου καὶ ἀχανεστέρου πελάγους πάγων. Καθ' ὅσον δὲ προέβαινον ἡ ὁδὸς ἐγίνετο στενωτέρα καὶ τραχυτέρα, ὄγκοι πάγων ἔρραττον καὶ ὡς χάος ἀδιέξοδον καθίστων αὐτήν. Πέραν δὲ τοῦ 80 παραλλήλου ἀνεκάλυψαν νέον πορθμὸν προχωροῦντα πρὸς ἄρκτον, καὶ ὠνόμασαν αὐτὸν Κέννεδυ, εἰς ὃν καὶ εἰσελθόντες εὗρον τοὺς πάγους λεπτοτέρους καὶ εὐσυντρίπτους. Οἱ κύνες οἱ σύροντες τὰ ἔλκυθρα, ὡς εἰ προησθάνθησαν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἔτρεμον. Αἴφνης διεσκεδάσθη ἡ ὁμίχλη καὶ εἶδον ἀπορροῦντες οἱ περιηγηταὶ μεταξὺ τοῦ πορθμοῦ ῥεῦμα καθαροῦ ὕδατος καὶ ἐν αὐτῷ ἀναριθμήτους ἀγέλας πτηνῶν. Χελιδόνες, νῆσσαι, χῆνες, λάροι περιίπταντο, ἐνῷ ἄλλα ἄγνωστα πτηνὰ κατάλευκα καὶ πλατυτάτας ἔχοντα πτέρυγας ἐπλανῶντο κρώζοντα εἰς τὸν ἀέρα. Φῶκαι ἔπαιζον ἐπὶ τῶν πάγων, οἵτινες ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ κύματος ἀνέβαινον πρὸς ἄρκτον μετὰ ταχύτητος μείζονος καὶ τῆς τῶν ἑλκύθρων. Ὁ Ἐσκιμῶος Χάνς, ὁ μόνος τολμήσας νὰ συνοδεύσῃ τὸν τολμηρὸν περιηγητήν, ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο ὅτε εἶδε τὸ καθαρὸν ὕδωρ, τοὺς ἰχθῦς καὶ τὰ πτηνά.

Τὴν 24 Ἰουνίου οἱ περιηγηταὶ ἔρθασαν πέραν τῆς 81 πλάτους εἰς τὸ *Ἀνεξάρτητον* ἀκρωτήριον, τὸ ἀνυψούμενον ὑπὲρ τὴν ἐλευθέραν πάγων θάλασσαν. Ὁ Μόρτον ἀναβὰς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ φυσικοῦ τούτου τείχους, ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τοῦ *Ἀνταρκτικοῦ*, ἥτις κυματίσασα πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν εἰς τὸν μεσημβρινὸν πόλον ὅπου ἔφερεν αὐτὴν ὁ πλοίαρχος Οὐίλκες, εὐτύχησε νὰ κυματίσῃ καὶ εἰς τὸν ἀρκτικόν.

Καὶ πρὸς δεξιὰν μὲν ἡ παραλία ἔκλινε πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐκολποῦτο· πρὸς ἄρκτον δὲ ἡ ἀπαγὴς θάλασσα ἐκυλίετο ἀχανής, καὶ πρὸς ἀριστεράν, ἡ δυτικὴ παραλία τοῦ πορθμοῦ Κέννεδυ ἐξετείνετο πέραν τοῦ 83 παραλλήλου, καὶ ἀπέληγεν εἰς σειρὰν ὀρέων, τῶν ὁποίων ἡ κυριωτέρα κορυφὴ, ὕψος ἔχουσα τριῶν περίπου χιλιάδων μέτρων, ὠνομάσθη *ὄρος Πάῤῥυ*. Τὰ ἀνταρκτικὰ ἡραίστεια τὸ *Ἔρεβος* καὶ ὁ *Τρόμος* καὶ τὰ ὄρη Πάῤῥυ θεωροῦνται μέχρι τῆς σήμερον ὡς ἄλλαι στῆλαι τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὰς δύο ἄκρας τῆς ὑδρογείου.

Ὁ ἀτρόμητος Ἀμερικανὸς ἐθαύμασεν ὅ,τι ἀνθρώπου ὀφθαλμὸς δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἕως τότε.

Πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἡ θάλασσα ἐπὶ χιλίας ἢ χιλίας διακοσίας τετραγωνικὰς λεύγας ἦτο ἐλευθέρα πάγων. Ἄνεμος ἀπαρκτίας σφοδρότατος πνεύσας ἐπὶ πεντήκοντα καὶ δύο ὥρας, δὲν ἔφερεν οὐδ' ἓν τεμάχιον πάγου. Τὰ κύματα ἦσαν πρασινωπὰ, καὶ ἐφαίνοντο αἱ ἀντίθετοι κινήσεις τῆς παλιῤῥοίας. Πάντα συνετέλουν ἑνὶ λόγῳ εἰς τὸ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ θάλασσα ἦτο βαθεῖα, εὐρύχωρος καὶ ἀπαγής.

« Ἀλλ' ἕως ποῦ ἐξετείνετο ; ἐρωτᾷ ὁ δόκτωρ Κέν. Πῶς ἐξηγεῖται τὸ παρὰ τοὺς παραδεδεγμένους νόμους φυσικὸν τοῦτο φαινόμενον, ἡ βαθύῤῥους λέγω καὶ ἀπαγὴς θάλασσα μεταξὺ παγερᾶς ζώνης ; Πάντες ἠπορήσαμεν καὶ πάντες ἐπεθυμοῦμεν νὰ διατρέξωμεν τὸ ἀπέραντον ἐκεῖνο πέλαγος. »

Ἐν τοσούτῳ παρῆλθεν ὅλον τὸ θέρος χωρὶς ν' ἀπαλλαγῇ τὸ Advance ἀπὸ τῶν πάγων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο προσηλωμένον. Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ ἐπέλθῃ ὁ χειμὼν φέρων τὴν συνήθη δριμύτητα, μείζονα μάλιστα τῆς προηγηθείσης, διότι καὶ αἱ τροφαὶ καὶ τὰ ξύλα εἶχον σχεδὸν τελειώσει. Ἔπρεπε νὰ ζήσωσιν ὡς καὶ οἱ Ἐσκιμῶοι, νὰ κυνηγῶσιν ὡς καὶ αὐτοὶ ἄρκτους καὶ φώκας, καὶ νὰ καταλύωσιν ἐντὸς καλυβῶν ἐσκεπασμένων ἔσωθεν διὰ φυκίων. Ἐπειδὴ δὲ ἐξέλιπον ὅλως τὰ ξύλα, ἠναγκάσθησαν νὰ καταστρέψωσι τὰ ἧττον ἀναγκαῖα μέρη τοῦ πλοίου ἵνα θερμανθῶσιν. Ἀλλὰ πρὸς τὸ ψῦχος καὶ τὴν πεῖναν ἐνέσκηψαν καὶ νόσοι, ἡ στοματακάκη καὶ ὁ τέτανος· δύο νέα θύματα ἀνηρπάγησαν. Δεινότατα ὑπῆρξαν τὰ παθήματα τῶν περιηγητῶν κατὰ τὴν μακρὰν πολικὴν νύκτα. Ὅτε δὲ ἔρθασεν ὁ Ἰούνιος συνεκροτήθη συμβούλιον, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πλοῖον, ἐπιβάντες δὲ εἰς τρεῖς λέμβους νὰ προσπαθήσωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἐν τῷ ὅρμῳ Βαφφίνου καταστήματα τῶν Δανῶν. Διὸ ἀποχαιρετήσαντες τοὺς φίλους αὐτῶν Ἐσκιμῶους πρὸς οὓς διένειμον ὅ,τι δὲν ἐδύναντο νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν, ἀνεχώρησαν τὴν 19 Ἰουλίου 1855, σύροντες τὰς τρεῖς λέμβους· διέτρεξαν δὲ οὕτω πως 350 μίλια μέχρι τῆς ἐλευθέρας θαλάσσης τοῦ ὅρμου Μελβίλ.

Δὲν ἐπιχειροῦμεν νὰ διηγηθῶμεν τὰς δραματικὰς περιπετείας τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης ἐκδρομῆς, τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῶν δεκατεσσάρων ἐκείνων ἀνδρῶν, παλαιόντων πρὸς τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν τῆς φύσεως τοῦ πόλου. Ὁ δόκτωρ Κὲν διηγήθη λεπτομερῶς τὸν περίπλουν τῶν τριῶν λεμβῶν μεταξὺ τῶν πάγων, ἐφ' ὧν ἐκινδύνευον ἀδιακόπως νὰ συντριβῶσι μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς. Ὀλίγαι οὐγγίαι κόνεως ἄρτου καὶ ἀλείμματος, ἰδοὺ ἡ καθημερινὴ τροφὴ τῶν περιηγητῶν· ἀλλ' ἡ φύσις ἠλέησεν ἐπὶ τέλους αὐτούς. Μετὰ ὀγδοήκοντα καὶ μίαν ἡμέραν ἔρθασαν ἐξησθενημένοι καὶ λιμώττοντες εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ὑππέρναβικ, διατρέξαντες χίλια τριακόσια μίλια ὡς ἔγγιστα, καὶ μετεκομίσθησαν εἰς Νεοβόρακον ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Ἀρστέϊν ὅστις εἶχε σταλῆ εἰς ἀναζήτησιν αὐτῶν.

Αἱ περὶ τῆς ἀπαγοῦς θαλάσσης παρατηρήσεις τοῦ Κὲν ἐπεκύρωσαν τὰς τοῦ Ἐδενστὸμ, Οὐράγγελ, Ἀνζοῦ, Πέννυ, Στύουαρ, Βέλχερ καὶ ἄλλων. Ἀλλ' ὁ τολμηρὸς περιηγητὴς, οὗ τινος τοὺς ἀγῶνας ἀντήμειψαν αἱ γεωγραφικαὶ ἑταιρίαι ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων καὶ αὐτὴ αὐτοῦ ἡ κυβέρνησις, δὲν ἀπέλαυσεν ἐπὶ πολὺ τῶν τιμῶν τούτων· διότι, τριάκοντα καὶ τεσσάρων μόλις ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων ἀπέθανεν ἐν Ἀβάνῃ, ὅπου μετέβη ἐλπίζων νὰ παρατείνῃ τὸν βίον. Ἀπέθανεν ὅμως φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν παραμυθίαν ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλει ζήσει ὅσον καὶ ἡ θάλασσα ἣν ἀνεκάλυψεν.

ΣΤ'.

Ἐνῷ δὲ τὸ ἀγγλικὸν ναυαρχεῖον καὶ αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἀνεζήτουν ἐπιμόνως

πληροφορίας παρὰ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν περὶ τῆς τύχης τῶν πληρωμάτων τοῦ *Ἐρέβους* καὶ τοῦ *Τρόμου*, ἡ Κ. Φραγκλίνου, προαίσθημα ἔχουσα ἀκατανίκητον, ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς ἀρκτικῆς λεκάνης· ἰδοὺ διὰ τί δὶς μὲν ἔστειλε πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα τὸν *Πρίγκηπα Ἀλβέρτον*, ἅπαξ δὲ τὸν *Φοίνικα*.

Τὸ προαίσθημα δὲ τοῦτο δὲν ἦτο παράλογον· διότι τὸ 1854 τὸ ναυαρχεῖον ἔλαβεν ἐπιστολὴν τοῦ δόκτορος Ῥάε ἐκ τοῦ λιμένος Ῥεπούλς, ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Βουθίας, ἐν ᾗ ἔλεγεν ὅτι Ἐσκιμῶοί τινες ἐκ Πέλλυ-Βὰν διηγήθησαν αὐτῷ ὅτι πρὸ τεσσάρων χειμώνων, τὸ ἔαρ τοῦ 1850 ἔτους, ἀπόσπασμα *Κεβλιύνων* ἢ ἀνθρώπων λευκῶν, ἐκ τεσσαράκοντα περίπου συγκροτούμενον, πάντων δὲ ἰσχυροτάτων, διευθύνετο πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τοῦ πάγου, σύρον σκάφος πλησίον τῆς ἀρκτικῆς παραλίας τῆς *γῆς σοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου*. Ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς διασπάσεως τῶν πάγων, τριάκοντα πτώματα εὑρέθησαν εἰς τὴν μεγάλην ξηράν, καὶ πέντε ἄλλα εἰς παρακειμένην νῆσον, ὀλίγον μακρὰν μεγάλου ποταμοῦ, ἴσως τοῦ ποταμοῦ Βάκ. Ἡ κατάστασις τῶν πτωμάτων καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν λεβήτων ἀπεδείκνυον ὅτι οἱ ταλαίπωροι περιηγηταὶ ἐβιάσθησαν νὰ γίνωσιν ἀνθρωποφάγοι.

Εἰ καὶ οἱ διηγηθέντες ταῦτα Ἐσκιμῶοι δὲν εἶδον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς τὸ δυστύχημα, οὗτινος ἡ εἴδησις μετεδόθη μακρόθεν αὐτοῖς ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν, οὐδὲν ἧττον ὅμως τὰ πράγματα ἅτινα εὑρὼν ὁ Ῥάε εἰς χεῖρας τῶν ἰθαγενῶν ἠγόρασεν, ἔπεισαν αὐτὸν ὅτι ἡ εἴδησις ἦτο ἀληθής. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἦσαν καὶ ἀργυρᾶ σκεύη φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Φραγκλίνου καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ παράσημον τοῦ Γουελφῶν ὃ ἔφερεν ὁ ἀτυχὴς περιηγητής.

Τὸ ναυαρχεῖον προσεκάλεσε τότε τὴν ἐν Ὑδσων Ἑταιρίαν νὰ πορισθῇ νέας πληροφορίας, στέλλουσα εἰς τὰ μέρη τὰ ὀνομασθέντα ὑπὸ τῶν Ἐσκιμώων ἄνδρας νοήμονας ὅπως ἐξακριβώσωσι τὰ λεχθέντα, ἀναζητήσωσιν ἡμερολόγια καὶ χειρόγραφα, καὶ ἐνταφιάσωσι τοὺς πεσόντας ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πατρίδος. Καὶ ἔφεραν μὲν οἱ σταλέντες Ἰάκωβος Ἄνδερσον καὶ Γρὴν Στύουαρτ νέας ἀποδείξεις τῶν παρὰ τοῦ δόκτωρος Ῥάε γραφέντων, δὲν εὗρον ὅμως οὔτε πτῶμα οὔτε ἔγγραφα.

Ἡ Κ. Φραγκλίνου παρεκάλεσεν ἐπιμόνως τὸ ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον νὰ ἐξαποστείλῃ καὶ ἄλλα πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς γῆς τοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου, ὅπου ὑπέθετε γενομένην τὴν καταστροφήν· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις, πεπεισμένη ὅτι δὲν εἶχε τίνα νὰ σώσῃ, ἀπήντησεν ὅτι ἐνόμιζε καθῆκον αὐτῆς νὰ μὴ ἐκθέσῃ εἰς νέους κινδύνους καὶ ἄλλων ὕπαρξιν. Ἡ εὐγενὴς ὅμως γυνὴ, σώζουσα πάντοτε ἐλπίδας, ἀπέβαλε τὴν σύνταξιν ἣν ἔδωκεν αὐτῇ ἡ κυβέρνησις ὡς χήρα ἀξιωματικοῦ, καὶ ἀφιέρωσε τὰ λείψανα τῆς ἰδίας περιουσίας εἰς ἀγορὰν καὶ ἐφοπλισμὸν τοῦ *Φοῖξ*, μικροῦ ἑλικοκινήτου πλοίου ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τόνων, οὗτινος τὴν διεύθυνσιν ἀνεδέχθη προθύμως ὁ ἀτρόμητος πλοίαρχος Μὰκ Κλίντοκ. Πλήρωμα δὲ ἔχων μόνον εἰκοσιτεσσάρων, ἐπιλέκτων ὅμως, ἀνδρῶν, ἀνεχώρησε τὴν 1 Ἰουλίου 1857 ἐκ τοῦ λιμένος Ἀβερδὴν, καὶ τὴν 6 τοῦ Αὐγούστου εἰσῆλθεν εἰς τὸν τοῦ Ὑππέρναβικ. Καὶ προμηθευθεὶς τριακονταπέντε κύνας ἁμαξηλάτας, πρὸς τούτοις δὲ καὶ δύο ἐσκιμώους ὁδηγοὺς, ἀνεχώρησεν ἀμέσως ἐνόσῳ ἦτο θέρος. Εἰς μάτην ὅμως ἡ τόση σπουδή· διότι ἄνεμοι νότιοι πνέοντες ἀδιακόπως συνεσώρευον πάγους πρὸς βορρᾶν τοῦ ὅρμου Βαφφίνου, καὶ οὐ μόνον δὲν ἐπέτρεπον τῷ *Φοῖξ* νὰ μεταβῇ μέχρι τοῦ Λαγκαστρείου πορθμοῦ, ἀλλὰ καὶ περικλείσαντες ἐντὸς εὐρυτάτου παγεροῦ πεδίου παρέσυραν αὐτὸν πρὸς μεσημβρίαν. Μετ' ὀλίγον ἔφθασε καὶ ὁ χειμὼν, καὶ τὸ πλοῖον ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ μεταξὺ τῶν πάγων, ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης τοῦ Βαφφίνου, καὶ νὰ παλαίῃ πρὸς τρικυμίας καὶ θυέλλας. Κατὰ τὴν μακρὰν αὐτῶν φυλάκισιν οἱ Ἄγγλοι παρετήρησαν περιεργότατα φαινόμενα. Εἶδον παραδείγματος χάριν πολλάκις ἐκστατικοί τε καὶ ἔντρομοι τὸν περὶ αὐτοὺς στερεὸν πάγον διαῤῥηγθέντα αἴφνης μετὰ πατάγου ὡς εἰ ἐπυρσοκρότει ὑποβρύχιος ὑπόνομος, καὶ μακρὰς σειρὰς πάγων ἀνατινασσομένας ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς ὕψος πολλῶν ποδῶν καὶ καταπιπτούσας ἑκατέρωθεν τῆς σχισμῆς. Τὴν ὥραν ἐκείνην φῶκαι συνέῤῥεον ἀγεληδὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τὸ δὲ πλήρωμα φονεῦον πολλὰς ἐξ αὐτῶν, ἐξῆγεν ἔλαιον διὰ τὰς λυχνίας, καὶ ἔδιδεν εἰς τροφὴν πρὸς τοὺς κύνας.

Τὴν οἰκτρὰν δὲ ταύτην θέσιν κατέστησεν οἰκτροτέραν ὁ θάνατος. Τὴν 4 Δεκεμβρίου ἀπετέθη ὁ νεκρὸς τοῦ μηχανικοῦ Σκὸτ εἰς ὀπὴν σκαφεῖσαν ἐντὸς τοῦ πάγου· ἡ φύσις αὐτὴ ἐφάνη συλλυπουμένη μετὰ τῶν ἐπιζώντων· διότι ἡ νὺξ, ἥτις ἐπεκράτει ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου ἦτο ζοφερωτάτη, καὶ ὁ ἄνεμος ἐσύριζε κλαυθμηρῶς· θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐώρταζεν ὁ θάνατος. Συγχρόνως δὲ τότε ἔλαμψεν εἰς τὸν οὐρανὸν μετέωρον σπανιώτατον, καὶ ἀνέτειλεν ἡ σελήνη ἓξ παρασελήνους ἔχουσα περὶ τὸν δίσκον αὐτῆς, ὡσανεὶ ἔφερε στέφανον ἀκτινοειδῆ ὡς τὸν ζωγραφούμενον περὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἁγίων.

Τὴν 25 Ἀπριλίου 1858 σφοδροτάτη τρικυμία συνταράξασα τὸν στερεὸν θόλον τὸν καλύπτοντα ἐπὶ τοσούτους μῆνας τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, συνέτριψεν αὐτόν· καὶ ἀπηλλάγη μὲν ὁ *Φοῖξ* τῶν δεσμῶν αὐτοῦ, μετὰ μεγίστους ὅμως κινδύνους. Διέτριψε δὲ προσηλωμένος ἐντὸς τοῦ πάγου διακοσίας καὶ τεσσαράκοντα δύο ἡμέρας παρασυρόμενος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διατρέξας οὕτω δύο χιλιάδων καὶ διακοσίων χιλιομέτρων διάστημα.

Ὁ Μὰκ Κλίντοκ ἔσπευσε τότε νὰ μεταβῇ εἰς τὰ βόρεια καταστήματα τῶν Δανῶν ἵνα λάβῃ τροφὰς καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ στενὸν τοῦ Λαγκάστερ. Μετὰ πολλὰς δὲ δυσκολίας εἰσῆλθε τὴν 27 Ἰουλίου εἰς τὸν λιμένα Πὸνδ, ὅπου συνήθως συνέρχονται οἱ κητοθῆραι. Ἀπὸ τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ὅτε, ὡς λέγεται, οἱ Οὐάσκωνες ἤρχισαν νὰ θηρεύωσι κατὰ τὰ παράλια τῆς Γασκωνίας τὰ κήτη τὰ λεγόμενα rostrata, αἱ φάλαιναι ἐμακρύνθησαν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων θα-

λασσῶν. Φεύγουσαι ἀπὸ κόλπου εἰς κόλπον καὶ ἀπὸ στενοῦ εἰς στενὸν, κατέφυγον ὡς εἰς ἄσυλον εἰς τοὺς πάγους τοῦ πόλου· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ οἱ ἀμείλικτοι αὐτῶν ἐχθροὶ ἦλθον καταφρονοῦντες τὸν θάνατον ἵνα δώσωσιν αὐτὸν εἰς τὰ κήτη. Ὁ Δάβις, ζητῶν τὴν δυτικοβόρειον δίοδον, ἀπήντησε φαλαίνας, αὕτη δὲ ἡ ἀνακάλυψις ὑπῆρξε πολυτιμοτέρα τῆς ἄλλης, διότι εἰς αὐτὴν ὀφείλει ἡ Ἀγγλία μέρος τοῦ ἰδίου πλούτου καὶ μάλιστα τῆς θαλασσίας δυνάμεως (1).

Ὁ Μὰκ Κλίντοκ εὗρεν εἰς τὸν λιμένα Πόνδ χωρίον εἰκοσιπέντε Ἐσκιμώων, ὅπερ συγκείμενον ἐκ δερμάτων φωκῶν καὶ ὀνομαζόμενον οὐχὶ τόσον εὐφώνως Καπαροκ-λο-λὶκ, ἔκειτο ἐντὸς κόλπου, εἰς τὸ βάθος ἡμικυκλίου ἐκ πάγων καὶ ἐξ ὀρέων ἀποτόμων καὶ ἀγρίων. Οἱ κάτοικοι ἐφαίνοντο εὐτυχεῖς καὶ ἀνθηροὶ τὴν ὑγείαν· ἦσαν δὲ καὶ ὀπωσοῦν καθαροὶ, καὶ ἔφερον, ὡς λέγει ὁ Μὰκ Κλίντοκ, μακρὰν μαύρην κόμην κυματίζουσαν ἀτάκτως ἐπὶ χιτῶνος ἐκ δέρματος φώκης, ὅστις ἔκρυπτε τὸ ἀνώτερον μέρος πλατείας ἀναξυρίδος ἐκ δέρματος ἄρκτου, ἀποληγούσης εἰς δερμάτινα ὑποδήματα.

Διαβὰς τοὺς πορθμοὺς τοῦ Λαγκάστερ καὶ τοῦ Βαρρὼ ὁ *Φὸξ* ἔφθασε τὴν 11 Αὐγούστου εἰς τὸ ἀκρωτήριον Βέλεῦ. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι οἱ περὶ τὸν Ὥστεν ἀνεκάλυψαν τὸ 1850 κατὰ τὰ παράλια ἐκεῖνα τρεῖς τάφους καὶ λείψανά τινα τῆς ἐκεῖσε πρώτης διατριβῆς τοῦ Φραγκλίνου. Ἡ χήρα αὐτοῦ εἶχε παραγγείλει τὸν Μὰκ Κλίντοκ, νὰ ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῆς νήσου Βήτσυ μνημεῖον εἰς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου θαλασσοπόρου καὶ τῶν συμπλωτήρων αὐτοῦ· τράπεζα μαρμαρίνη ἐφ' ἧς ἦτο κεχαραγμένη ἐπιγραφὴ προσηλώθη ἐκεῖ· οὐ μακρὰν δὲ ἀνυψοῦτο ἡ ἐπιτάφειος στήλη ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰω. Βαρρὼ ἀναστηλωθεῖσα εἰς τιμὴν τοῦ Γάλλου ἀξιωματικοῦ Βελλό.

Μετὰ ταῦτα ἀπάραντες διευθύνθησαν πρὸς τὸ στενὸν Πήλ. Μεταξὺ δὲ βροχῆς, καὶ ὁμίχλης καὶ τρικυμίας εἰσέδυσαν τολμηρῶς εἰς τὸν μακρὸν πορθμὸν, τὸν διαχωρίζοντα τὴν North-Somerset ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Prince-de-Galles, ὅστις ἦτο σχεδὸν ἀνεξερεύνητος ἕνεκα τῶν σχεδὸν αἰωνίων αὐτοῦ πάγων. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι τῶν προηγηθέντων. Θεωρῶν δὲ πάντη μάταιον ὁ Μὰκ Κλίντοκ νὰ παλαίσῃ πρὸς ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια ἐπανέκαμψε, παρήλλαξε τὴν North-Somerset καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ παράλληλον στενὸν τοῦ Prince-Regent· ἤλπιζε δὲ ὅτι θὰ κατώρθου νὰ μεταβῇ διὰ τοῦ στενοῦ Βελλὸ πρὸς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς χερσονήσου Βουθίας, καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὴν γῆν τοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀμερικανικὴν παραλίαν καὶ τὸν Βεχρίνειον πορθμόν. Καὶ κατώρθωσε μὲν νὰ διαβῇ τὸ στενὸν πέντε μὲν ἡ ἐξ λευγῶν μῆκος ἔχον ἑνὸς δὲ μιλίου πλάτος, κατὰ τὴν ἄλλην ὅμως ἄκραν ἀπήντησε πεδίον πάγου κεκολλημένον ἑκατέρωθεν εἰς τὴν ξηράν. Καὶ εἶδε μὲν τὴν θάλασσαν ἐλευθέραν πέραν τοῦ πεδίου τούτου, ἀλλὰ πῶς νὰ διαπεράσῃ αὐτό; Μάτην ἐπὶ εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν διέτριψεν ἐκεῖ παρατηρῶν ὡς ἄλλος Τάνταλος τὴν κίνησιν τῶν πάγων, καὶ ἐλπίζων νὰ διασχίσῃ αὐτούς· ἠναγκάσθη νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, καὶ ἐλθὼν νὰ διαχειμάσῃ ἐντὸς λιμένος ὃν ἐκάλεσε *Λιμένα Κέννεδυ*, εἰς μνήμην τοῦ μετὰ τοῦ Βελλὸ ἀνακαλύψαντος τὸ στενὸν τοῦτο πλοιάρχου Κέννεδυ. Καὶ κατὰ μὲν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ θέρους ἐτοποθέτησαν εἰς διάφορα μέρη τροφὰς ἀναγκαίας διὰ τὰς μελλούσας ἐκδρομάς· τὸν δὲ ἐπελθόντα χειμῶνα ἔμειναν μεταξὺ σκότους μέχρι Φεβρουαρίου, ὅτε ἀνεφάνη ὁ ἥλιος φέρων δριμύτερον ψῦχος. (Ὁ Κὲν καὶ ἄλλοι ἐκ Σιβηρίας περιηγηταὶ εἶχον ἤδη ὁμιλήσει περὶ τῆς παραδόξου συμπτώσεως τῆς ἐπανόδου τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἐντάσεως τοῦ ψύχους.) Καὶ ὅμως ἐπεχείρησαν τὴν πρώτην ἐκδρομήν. Ἐλθόντες μέχρι τοῦ μαγνητικοῦ πόλου, ἀπήντησαν μοίραν Ἐσκιμώων· καὶ ἐρωτήσαντες αὐτοὺς ἤκουσαν εἰς ἀπάντησιν ὅτι εἶχε διηγηθῆ καὶ ὁ Κ. Ῥάης, ὅτι δηλαδὴ ἓν πλοῖον ἐξώκειλε πρό τινων ἐτῶν πρὸς τὸ δυτικοβόρειον τῆς νήσου τοῦ Βασιλέως Γουλλιέλμου, καὶ ὅτι πολλοὶ λευκοὶ ἀπέθανον κατὰ τὰ παράλια τοῦ *Μεγάλου Ποταμοῦ*· ἠγόρασαν δὲ παρ' αὐτῶν οἱ Ἄγγλοι καὶ διάφορα πράγματα μαρτυροῦντα ἀναντιῤῥήτως τὸ ἀληθὲς τῆς διηγήσεως.

Ἀλλ' ἡ ἐκδρομὴ ἀφ' ἧς ἐπήγασε βέβαιον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Ἀπριλίου. Τὴν 2 τοῦ μηνὸς, ὁ Μὰκ Κλίντοκ καὶ ὁ ἀντάξιος αὐτοῦ ἐφάμιλλος Ὄβσων συναναχωρήσαντες μετὰ δύο ἀποσπασμάτων, κατέβησαν πρὸς μεσημβρίαν, ἐνῷ ὁ πλοίαρχος Ἄλλεν Γιούγκ, ὁδηγῶν τρίτην μοίραν ἀνέβη πρὸς τὸ δυτικοβόρειον πρὸς τὸ στενὸν τοῦ Πὴλ καὶ τὴν γῆν τοῦ Prince-de-Galles. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Βικτωρίας ἐχωρίσθησαν, διευθυνθέντες ὁ μὲν πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς γῆς τοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου, ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τῆς αὐτῆς νήσου καὶ τοῦ ποταμοῦ Βάκ.

Κατὰ τὸ ἀκρωτήριον Μόρτον ὁ Μὰκ Κλίντοκ ἀπήντησε χωρίον Ἐσκιμώων συγκείμενον ἐκ τινων χιονοτεύκτων καλυβῶν. Γραῖα δέ τις νοημονεστάτη ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ γνωστοτάτου Γροελλανδοῦ διερμηνέως Πέτερσεν, διηγήθη ὅπως σχεδὸν καὶ οἱ ἄγριοι τοῦ μαγνητικοῦ πόλου καὶ τῆς Belly-Bay τὰ περὶ Φραγκλίνου· ἀλλ' ἐρευνήσαντες ἰσπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν τὸ ἔδαφος οὐδὲ ἴχνος τῶν ζητουμένων εὗρον. Ἐπὶ τέλους κατὰ τὰ πέριξ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἔρσχελ, πρὸς δυσμὰς, ἀπήντησαν σκελετὸν ἀνθρώπου

(1) Ὁ Σκόρεσβυ λέγει ὅτι οἱ Σκανδιναυοὶ τῆς ἐγδόης καὶ ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος ἡλίευσαν πρῶτοι φαλαίνας. Οἱ Ὀλλανδοὶ ἦλθον μετὰ τοὺς Οὐάσκωνας, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἄγγλοι, μόνοι σχεδὸν καταγινόμενοι σήμερον εἰς τὴν ἁλιείαν ταύτην, καὶ δι' αὐτῆς ἀποκτῶντες ἐπιτηδειοτάτους καὶ ἀτρομήτους ναύτας.

Ἡ φάλαινα τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμισφαιρίου εἶναι ἀλλοία τῆς τοῦ ἀρκτικοῦ· ὁ δὲ ἰσημερινὸς χωρίζει τὰ δύο ταῦτα γένη ὡς τεῖχος πυρὸς ὃ δὲν ὑπερβαίνουσί ποτε. Ἡ φάλαινα τῶν μεσημβρινῶν θαλασσῶν εἶναι μικρὰ, χρώματος ὑποφαίου, καὶ σπανίως προάγει ποσότητα ἐλαίου ἀνωτέραν τῆς τῶν πεντήκοντα πίθων· ἐνῷ ἡ τῆς ἄρκτου εἶναι γιγάντειος καὶ πολλάκις προάγει διακοσίων καὶ ἐπέκεινα πίθων ἔλαιον. Ἐκ τῆς παρουσίας εἰς τὸν μεσημβρινὸν εἰρηνικὸν ὠκεανὸν φαλαίνης τοῦ ἀρκτικοῦ ἀτλαντικοῦ ὑπέθεσεν ὁ ὑποπλοίαρχος Μώρυ τὴν ὕπαρξιν τῆς δυτικοβορείου διόδου πολὺ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς.

φέροντα ἔτι ῥάκη τινὰ, καὶ παρ' αὐτὸν λεύκωμα περιέχον ἀσημάντους τινὰς ἐπιστολάς. Πεσὼν πρηνὴς ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ἐγερθῇ. Ἐκ τινων δὲ σημείων ὑπετέθη ὅτι ἦτο ὑπηρέτης ἀξιωματικοῦ.

Ὁ δὲ ὑποπλοίαρχος Ὄβσων μεταβὰς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Φήλικος*, κείμενον πρὸς ἄρκτον τῆς γῆς τοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου, εὗρε κρύπτην, σκηνὴν, σκεπάσματα, ἐνδύματα καὶ ἄλλα εἴδη ἐσκορπισμένα. Μετά τινας δὲ ἡμέρας, τὴν 6 Μαΐου 1859, ἡ *ἄκρα Βικτώρια* ἔδωκε τὴν λύσιν τοῦ ὀλεθρίου αἰνίγματος. Ἐντὸς τῆς κρύπτης τῆς κατασκευασθείσης πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου Ῥὸς, εὗρον κιβώτιον ἐκ λευκοσιδήρου περιέχον ἔντυπον φύλλον περγαμηνῆς ἐξάγλωσσον, ἐξ ἐκείνων ἐφ' ὧν συνειθίζουσιν οἱ ναυτικοὶ Ἄγγλοι νὰ γράφωσι τὰ τῆς θέσεως αὐτῶν, καὶ εἰσάγοντες ἐντὸς βαυκαλίου ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἰδοὺ δὲ τί περιεῖχεν ἡ περγαμηνὴ αὕτη·

«Πλοῖα τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος, *Ἔρεβος* καὶ *Τρόμος*, διεχείμασαν ἐντὸς τοῦ πάγου.— πλ. 70° 5'. Α, Μῆκ. 98° 23' Δ. — 28 Μαΐου 1847. — 1847.— Διεχείμασαν τὸ 1846—47 (1) εἰς τὴν νῆσον Βήτσυ, ἀφοῦ ἀνέβησαν τὸ στενὸν Οὐέλιγκτον μέχρι πλ. 77° καὶ κατέβησαν κατὰ μῆκος τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς νήσου Κορνουάλλης. — Ἰωάννης Φραγκλῖνος διευθυντὴς τῆς μοίρας. — Ὅλα καλὰ (allwell).— Γρ. Γόρ, ὑποπλοίαρχος, καὶ Des Vœux, δεύτ.»

Δὲν εἶχον παρέλθει ἕνδεκα μῆνες ἔκτοτε, καὶ ἄλλη χεὶρ προσέθετο εἰς τὸ περιθώριον τοῦ φύλλου τὸ πένθιμον τοῦτο ὑστερόγραφον·

«25 Ἀπριλίου 1848.— Ὁ *Ἔρεβος* καὶ ὁ *Τρόμος*, συσχεθέντες ὑπὸ τῶν πάγων ἀπὸ τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1846, ἐγκατελείφθησαν τὴν 22 Ἀπριλίου, πέντε λεύγας πρὸς Α. Δ. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὰ πληρώματα, ἑκατὸν καὶ πέντε ὅλοι, ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Κροζιὲ ἀπέβησαν ἐνταῦθα. Ὁ Σὶρ Ἰωάννης Φραγκλῖνος ἀπέθανε τὴν 11 Ἰουνίου 1847. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀποθανόντων ἀναβαίνει εἰς ἐννέα ἀξιωματικοὺς καὶ δεκαπέντε ναύτας.

» Φ. Ρ. Μ. Κροζιὲ, διευθυντής. Ἰωάννης Φιτζζὲμς, πλοίαρχος τοῦ *Ἐρέβου*.

» Αὔριον 26, ἀναχωροῦμεν εἰς τὸν ποταμὸν Βάκ.

Κατατρυχόμενοι ὑπό τε τοῦ ψύχους καὶ τοῦ λιμοῦ κατέπιπτον εἷς μετὰ τὸν ἄλλον νεκροὶ καθ' ὁδὸν, ὡς εἶπον μετὰ ταῦτα οἱ Ἐσκιμῶοι. Ὁ δὲ Ὄβσον καὶ ὁ Μὰκ Κλίντοκ ἀνεγνώρισαν τὴν ὁδὸν ταύτην, διότι εὗρον ἐπ' αὐτῆς τὰ ἴχνη τῶν νεκρῶν.

Πρὸς τὰ βάθη ὅρμου κληθέντος τοῦ *Ἐρέβους* εὗρον πλοιάριον ἐπὶ ἑλκύθρου, ἔχον μῆκος μὲν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πλάτος δὲ ἑπτὰ καὶ ἡμίσεως ποδῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχον ναυπηγήσει αὐτὸ ἵνα πλεύσωσιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βάκ. Ὄπισθεν αὐτοῦ ὑπὸ σωρὸν ἐνδυμάτων εὑρέθη πτῶμα ἀπεξηραμμένον· ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἔκειτο ἐκεῖ πλησίον καταφαγωθὲν ἐν μέρει ὑπὸ θηρίων. Τὸ ἓν τῶν πτωμάτων τούτων ἐκράτει ἔτι βιβλίον προσευχῆς· καὶ ἐπειδὴ ἦσαν κεχαραγμένα κατὰ τὰ πρῶτα φύλλα τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα Γ. Γ, ὑπετέθη ὅτι τὸ λείψανον ἐκεῖνο ἦτο τοῦ ὑπολοχαγοῦ Γράχαμ Γὸρ, τοῦ ὑπογράψαντος τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα βιβλία εὑρέθησαν, ὅλα θρησκευτικὰ, πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου τοῦ ὑπὸ Γολσμὶθ *Ἐφημερίου τοῦ Οὐεκφίλδ*· ἡ θρησκεία δίδει καὶ δύναμιν καὶ θάῤῥος.

Εὗρον δὲ καὶ πλῆθος ἄλλων πραγμάτων, οἷον πτύα, σκαπάνας, σχοινία, περόνας, ὡρολόγια κλ. ἐσκορπισμένα πανταχοῦ. Δύο πυροβόλα δίκαννα, πλήρη καὶ ἕτοιμα κατὰ πάντα, ἦσαν ἐστηριγμένα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου πλησίον τῶν δύο πτωμάτων. Ὅλα ταῦτα, ὡς ἄλλα πολύτιμα κειμήλια, συνήγαγον ἐπιμελῶς οἱ Ἄγγλοι καὶ μετέφεραν εἰς Ἀγγλίαν.

Τί δὲ ἀπεγένοντο καὶ πότε καὶ ποῦ ἀπέθανον οἱ λοιποὶ οἱ ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Κροζιέ; Τοῦτο μένει ἄγνωστον ἄχρι τοῦδε.

Τὰ δὲ πλοῖα ἐξοκείλαντα, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν Ἐσκιμώων, ἐχρησίμευσαν αὐτοῖς ἀντὶ ξύλων· ὁ Μὰκ Κλίντοκ εἶδε μάλιστα καὶ τεμάχιά τινα εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν.

Περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου καὶ τὰ τρία ἀποσπάσματα συνῆλθον εἰς τὸν λιμένα Κέννεδυ, τὴν δὲ 9 Αὐγούστου ὁ *Φὸξ* ἀπαλλαγεὶς τῶν πάγων ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν ὅπου ἔφθασε μετὰ δύο μῆνας.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Φραγκλίνου ἔλυσε τουλάχιστον τὸ ἕτερον τῶν προβλημάτων τῆς ἀρκτικῆς γεωγραφίας, τὸ περὶ τῆς δυτικοβορείου διόδου, καὶ προητοίμασε τὴν λύσιν τοῦ δευτέρου, τοῦ περὶ τῆς ἐλευθέρας θαλάσσης τοῦ πόλου.

Ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀκάματον δραστηριότητα καὶ τὴν ἀνένδοτον ἐπιμονὴν τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς. Ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἀνέδειξεν ἑαυτὴν διάδοχον τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ διὰ τῆς δεσποτικῆς αὐτῆς τριαίνης ζητεῖ νὰ κυβερνήσῃ τὸν κόσμον, ὁμολογητέον ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἐφάνη ἄχρι τῆς σήμερον ἱκανὸν νὰ διαφιλονεικήσῃ τὴν κατοχὴν τῆς τριαίνης ταύτης· ἀπὸ τοῦ ἀρκτικοῦ μέχρι τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου, καθ' ὅλους τοὺς ὠκεανοὺς ἐπτερύγισεν ἡ σημαία αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἄνδρες ἔξοχοι ἠγωνίσθησαν νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὰ βασίλεια τοῦ τρομεροῦ θεοῦ τῆς Ἄρκτου, ὃν ἐλάτρευον οἱ πατέρες αὐτῶν. Καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἐβάδισεν εἰς τὰ ἴχνη τῆς μητροπόλεως αὐτῆς, καὶ ἐνίοτε τὰ τέκνα τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου ὑπερέβησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄγγλους· ἀλλὰ μὴ δὲν εἶναι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ υἱοὶ τῶν πατέρων αὐτῶν; ἡ γεωγραφία εὐγνωμονεῖ πρὸς αὐτοὺς

(1) Μετεφράσαμεν ἀκριβῶς τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ πανομοιοτύπου τοῦ συνημμένου εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Μὰκ Κλίντοκ· ἀλλ' ὁ συντάκτης τῆς ἐκθέσεως ὑπέπεσεν εἰς προφανὲς λάθος, διότι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔγγραφον λέγει ὅτι τὰ πλοῖα συνεσχέθησαν ὑπὸ τῶν πάγων ἀπὸ τῆς 12 Σεπτεμβρ. 1846· ἄρα ὁ Φραγκλῖνος διέτριψεν ἐν τῇ νήσῳ Βήτσυ τὸν χειμῶνα 1845—46, καὶ οὐχὶ 1846—47.

καὶ ἐλπίζει ὅτι καὶ πολλῶν ἄλλων μυστηρίων τὴν ἀνακάλυψιν θέλει ὀφείλει μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀκαταδάμαστον αὐτῶν δραστηριότητα.

(LE CORRESPONDANT.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΗΣΙ ΜΕΤΟΙΚΩΝ.

— ooo —

Μέτοικοι ἐκαλοῦντο μὲν πολῖται ἐλεύθεροι οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὗτοι δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως ἦσαν περὶ τὰς 45,000, ἤτοι τὸ ἥμισυ τῶν πολιτῶν. Τὰ πολλὰ τῶν Ἀθηνῶν πλεονεκτήματα ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἡ εὔθετος πρὸς τὸ ἐμπόριον θέσις τῆς πόλεως καὶ ἡ πλουσία εὐκαιρία εἰς τὴν ἐξάσκησιν ἐπιτηδευμάτων καὶ διάπρασιν, παρεκίνει πολλοὺς οὐ μόνον Ἕλληνας ἀλλὰ καὶ βαρβάρους νὰ προτιμῶσι τὴν ἐκεῖ διατριβὴν τοῦ ἐν τῇ πατρίδι βίου (1), καὶ νὰ μετοικῶσιν ἐκεῖ. Ὁ Ξενοφῶν (2) ἀναφέρει ἐν τούτοις Λυδοὺς, Φρύγας, Σύρους καὶ Φοίνικας· ἡ δὲ πόλις συνιδοῦσα τὴν προσγινομένην αὐτῇ ὠφέλειαν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπαυξήσεως ἐνεργοῦ πλήθους δὲν ἀπηγόρευεν αὐτοῖς τὴν ὑποδοχήν. Διεθρυλλεῖτο δὲ ὅτι αἱ Ἀθῆναι μᾶλλον τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων προσεφέροντο φιλικῶς πρὸς τοὺς ξένους καὶ διηυκόλυνον αὐτοῖς τὴν αὐτόθι διατριβὴν, ἂν καὶ βεβαίως ἡ ἰδία καθόλου τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τοῦ ὀλίγον τιμᾶν τοὺς ξένους ἴσχυε πάντως καὶ ἐνταῦθα. Ἤτο δὲ ἀπηγορευμένον εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν νόμων νὰ ἔχωσιν ἀγροὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ νὰ συνδέωνται δι' ἐπιγαμιῶν πρὸς τοὺς πολίτας. Ὤφειλε νὰ ἐκλέγωσί τινα τῶν πολιτῶν προστάτην ἢ πάτρωνα, ὁ ὁποῖος ἦν μεσίτης αὐτοῦ καὶ τῆς πόλεως, καὶ ἰδίως δι' αὐτοῦ ἀνεφέροντο ἐπὶ πάσης δίκης οἱ μέτοικοι, ἂν καὶ γενομένης τῆς μηνύσεως ἦσαν ἀνεξάρτητοι κατὰ τὰ περαιτέρω (3). Ὅτι δὲ οὗτοι διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προστάτου παρεχομένην συνδρομὴν εἶχον ἀνθυποχρεώσεις τινὰς πρὸς τοῦτον, εἶναι πρόδηλον, ἂν καὶ ῥητῶς οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τούτου. Ὁ δὲ μηδένα ἔχων προστάτην κατηγορεῖτο (γραφὴ ἀπροστασίου), καὶ ἐὰν εὑρίσκετο ἔνοχος ἐπωλεῖτο ὡς δοῦλος (4). Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ ὑπεβάλλετο τιμωρίαν καὶ ὁ μὴ πληρώνων τὸ νόμιμον μετοίκιον· τοῦτο δὲ διὰ μὲν τὸν ἄνδρα ἦν ἑκατὸν δραχμαὶ τοῦ ἔτους, διὰ γυναῖκα δὲ ζῶσαν ἰδίᾳ ἤτοι οὐχὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ συζύγου ἢ υἱοῦ ἓξ δραχμαὶ, προστιθεμένου καὶ τριωβόλου ὡς γραφικὸν δικαίωμα διὰ τὸν γραφέα τῆς ἀρχῆς (5). Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐπλήρωναν καὶ ἐπιτηδεύματος φόρον ἀπὸ τοῦ ὁποίου οἱ πολῖται ἦσαν ἀπηλλαγμένοι. Καὶ εἰς ἐκτάκτους δὲ εἰσφορὰς ὑπεβάλλοντο συχνοτάτας οὔσας εἰς χρόνους πολέμων, καὶ εἰς λειτουργίας τινας, περὶ τῶν ὁποίων ὅμως δὲν γινώσκομεν ἀκριβέστερόν τι περὶ αὐτῶν. Εἰς ἑορτὰς δὲ δημοσίας τελουμένας μετὰ πομπῆς ὤφειλον νὰ συνοδεύωσι κατὰ τὴν πομπὴν τινὲς αὐτῶν φέροντες σκιάδια, ὑδρίας ἢ σκάφας (1).

Τέλος δὲ καὶ εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑπεβάλλοντο καὶ ἐπὶ τοῦ στόλου καὶ κατὰ γῆν, καὶ μάλιστα καὶ ὡς ὁπλῖται· μόνον δὲ εἰς τὸ ἱππικὸν δὲν ἐλαμβάνοντο (2).

Μέτοικοι εὐεργετήσαντες τὴν πόλιν ἀπηλλάττοντο ἀπὸ τοῦ μετοικίου καὶ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἔχειν προστάτην καὶ ἠδύναντο νὰ ἔχωσι καὶ ἀγρούς. Καὶ εἶχον μὲν οὗτοι τὰς αὐτὰς λειτουργίας μὲ τοὺς πολίτας, καὶ ἐκ τούτου ἐκαλοῦντο ἰσοτελεῖς, ἦταν ὅμως ἐστερημένοι πάντων τῶν δικαίων τοῦ ἐνεργοῦ πολίτου, ἡ δὲ ἀπονομὴ τῆς ἰσοτελείας ἐγίνετο διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου. Διὰ τὴν παραδοχὴν ὅμως τῶν μετοίκων ἀπῃτεῖτο, ὡς εἰκὸς καὶ ἡ συναίνεσις δημοσίας τινος ἀρχῆς, καὶ δὴ, ὡς φαίνεται, τοῦ Ἀρείου πάγου, ἂν καὶ δὲν δύναται νὰ λεχθῇ τοῦτο μετὰ βεβαιότητος (3).

(Ἀπὸ τοῦ Γερμανικοῦ ἐκ τῶν Σχοιμάννου Ἀρχαιοτήτων).

Κ. Π. ΜΟΥΣΤΟΥΡΗΣ.

---

(1) Παράβαλ. τοὺς στίχους τοῦ Δυσίππου ἐν Δικαιάρχου βίοι Ἑλλήνων παρὰ Μιλλέρῳ. Ἀποσπάσματα Ἑλλήνων Ἱστορικῶν τομ. 2 σ. 255.—(2) Περὶ προσόδων 2, 3. παράβ. Γ'. 1. 2. καὶ 5. 3, 4.— (3) Παράβ. Ἀττικὴ δίκη σ. 561 καὶ 562 (Σχοιμάννου καὶ Μεϊέρου).— (4) Αὐτόθι σ. 315 καὶ ἑξῆς. — (5) Πολυδεύκης Γ',55, Βοίχικος τομ. 1. σ. 446 (Πολιτ. Οἰκον. Ἀθηναίων).

(1) Σκιαδηφόροι, ὑδριαφόροι, σκαφηφόροι, Ἀρποκρατίων ὑπὸ σκαφηφ. Πολυδεύκης. Γ'. 55. (2) Ἴδε Βοίκχ. Πολ. Οἰκον. τομ. σ. 697. — (3) Ἡ εἰκασία στηρίζεται μόνον ἐπί τινος χωρίου τοῦ Σοφοκλέους Οἰδιπ. Κολον. στ. 948.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΚΟΠΕΝΑΓΗ ΒΑΣ. ΕΤΑΙΡΙΑΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΑΡΚΤΟΥ.

— ooo —

Τὴν 27 Μαΐου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους συνεκροτήθη ἐν τοῖς τοῦ Χριστιανεβούργου ἀνακτόροις ἡ ἐτήσιος γενικὴ συνεδρίασις τῆς ἐντίμου ταύτης ἑταιρίας, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μεγαλειοτάτου καὶ φιλομούσου Βασιλέως τῆς Δανίας Φρεδερίκου τοῦ Ζ'.

Ἡ συνεδρίασις ἤρξατο διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς αὐτῆς γραμματέως τοῦ καὶ συμβούλου τῆς ἐπικρατείας Κ. Καρόλου Κ. Ῥάφνου ἀναγνώσεως λεπτομεροῦς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους 1860 ἐργασιῶν τῆς ἑταιρίας. Μετὰ ταῦτα ἀνέφερεν ὁ αὐτὸς γραμματεὺς ὅτι εὑρίσκονται ὑπὸ τὰ πιεστήρια δύο τόμοι τῶν πρακτικῶν τῆς ἑταιρίας, ὡς καὶ ἡ τελευταία σειρὰ τοῦ ἔτους 1860 τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ τῶν διατριβῶν τῶν δημοσιευομένων κατ' ἔτος ὑπ' ἐκείνης. Εἶτα παρουσίασε συμπεπληρωμένον τὸ « Lexicon poëticum antique linguae Septentrionalis, conscripsit Sveinbiörn Egilsson. » μετὰ διεξοδικοῦ προλόγου συγγεγραμμένου ὑπὸ Ἰωάννου Σιγουρδσόνου, ἐν ᾧ γίνεται μνεία τῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἠρύσθη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος λεξικὸν ὁ ἀποβιώσας συγγραφεὺς αὐτοῦ Ἐγιλσόνος.

Ὁ δὲ Μεγαλειότατος Πρόεδρος ὑπέβαλε τῇ ὁμηγύρει διάφορα ἀξιόλογα ἀρχαῖα ἀντικείμενα, μεθ' ὧν ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ παρελθόντος ἔτους γενικῆς συνεδριάσεως ἐπλουτίσθη τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ μουσεῖον. Ἐκ τούτων σημειωτέα ἰδίως λιθίνη ἀκὶς βέλους τριγώνου ἀνακαλυφθέντος ἐν Θορτίῳ τῆς Σεανίας, καὶ εὑρεθέντος καθηλωμένου ἐπὶ ἀνθρωπίνου κρανίου. Ἔτι δὲ 85 περίπου ἀντικείμενα τῆς σιδηρᾶς λεγομένης ἐποχῆς, καὶ πλεῖστα ῥωμαϊκὰ νομίσματα τοῦ Γ' ὡς ἔγγιστα μετὰ Χριστὸν αἰῶνος· πρὸς δὲ θώραξ συγκείμενος ἐκ σιδηρῶν κρίκων μετὰ ἐπωμίου πόρπης κεκοσμημένης ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ἐπικοσμήμασι· ξυλίνη ἀσπὶς ὡς καὶ διάφορα ξυλινα βέλη, καὶ ἐπὶ τέλους ἀργυρᾶ καὶ χρυσότευκτος λαβὶς ξίφους. Πλεῖστα δὲ ἐκ τῶν ἀρχαίων τούτων ὡς πολλοῦ λόγου ἄξια ἐσημειώθησαν ἵνα σχεδιογραφηθῶσι, καὶ χρησιμεύσωσιν εἰς τοὺς προσαρτωμένους πίνακας εἰς τὰς κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας δημοσιευομένας διατριβάς.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Κ. Δὲ Φιλίγερος παρουσίασεν ἀρχαῖα ὅπλα ἐκ τῶν ἐσχάτως ἐναποτεθέντων ἐν τῇ ἐν Κοπενάγῃ ὁπλοθήκῃ.

Ἔγινε δὲ ἑπομένως λόγος ὅτι ὁ Κ. Ῥίγκος, ἔπαρχος τῆς μεσημβρινῆς Γροενλαδίας, ἔπεμψε τῇ ἑταιρίᾳ τὸν τελευταῖον τόμον τῶν Γροελανδικῶν πατροπαραδόσεων τῶν συλλεχθεισῶν καὶ συγγραφεισῶν ὑπὸ αὐτῶν τῶν ἐντοπίων, μετὰ συλλογῆς καταλλήλων ξυλογραφιῶν σχεδιασθεισῶν καὶ χαραχθεισῶν ὑπὸ τῶν αὐτῶν Γροελανδῶν (Esquimaux).

Ὅτι ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Γοεττιγγῇ γυμνασίου Κ. Ἰ. Κρενοχμίδτιος ἔπεμψε τῇ ἐντίμῳ ἑταιρίᾳ ἐπιτομὴν περὶ σύμπαντος ἐν Γροενλανδικῇ γλώσσῃ γεγραμμένην.

Ὅτι ὁ ἐκ Βριστόλης τῆς Μασσασουχέτης ἐν Ἀμερικῇ Κ. Niel Arzen à tall River ἔπεμψεν ἐπίσημον δωρητήριον ἔγγραφον, δι' οὗ δωρεῖται χάριν ἰδιαζούσης ὑπολήψεως τῇ ἐντίμῳ ταύτῃ ἑταιρίᾳ καὶ τῷ ἀκαμάτῳ αὐτῆς γραμματεῖ Κ. Καρόλῳ Κ. Ῥάφνῳ, τῷ συγγραφεῖ διαφόρων περὶ Ἀμερικῆς πονημάτων, τὸν ἰδιόκτητον αὐτοῦ βράχον τὸν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Dighten Rock » γνωστόν, ὡς καὶ τὸ πέριξ αὐτοῦ γήπεδον. Ἑπομένως ἡ ὁμήγυρις ἐπεφόρτισε τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἵνα ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν δωρητὴν εὐγνωμοσύνην τῆς ἑταιρίας, καὶ φροντίσῃ περὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐν καλῇ καταστάσει διατηρήσεως τοῦ ἀξιολόγου τούτου μνημείου (monument).

Ὅτι ἔπεμψεν ἐπὶ τέλους καὶ ὁ ἐν Βενετιόλᾳ τῆς Ἀμερικῆς Γενικὸς τῆς Δανίας Πρόξενος Κ. Γ. Στύρυπος σχεδιογραφήματα διαφόρων ἀρχαίων εἰκόνων, αἵτινες σώζονται ἐγκεχαραγμέναι ἐπὶ βράχου κειμένου κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ Βαλεντίας πρὸς Πόρτον-Γαβέλλον.

Ἐπὶ τέλους ἐξελέγησαν καὶ νέα μέλη, οἵτινες ἀριθμοῦνται καὶ διάφορα διαφόρων μερῶν ἔξοχα ὑποκείμενα, ἰδίως δὲ ὁ Μέγας Δοὺξ τῆς Ῥωσσίας Κωνσταντῖνος ὁ Νικολαΐδης, καὶ ὁ Ἀρχιδοὺξ τῆς Αὐστρίας Φερδινάνδος ὁ Μαξιμιλιανός.

Ἰ. ΑΣ-ΚΙΓΑΛΑΣ.

ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΜΑΤΩΝ.

— ooo —

Ἡ τῶν αὐτομάτων κατασκευὴ δὲν εἶναι ἐπινόησις τῶν νεωτέρων· ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἱστορίαν βλέπομεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ἔμπειροί τινες μηχανικοὶ ἠδυνήθησαν, ζωογονοῦντες τρόπον τινὰ δι' ἐντέχνων μέσων σύστημά τι ἐξ ἀδρανῶν μερῶν συγκείμενον, νὰ μιμηθῶσι μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντελῶς οὐ μόνον τὰς κινήσεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς λειτουργίας διαφόρων ζώων, μηδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου. Οὕτω τὸ περίφημον ἄγαλμα τοῦ Μέμνωνος, ὃ διά τινων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπεμπομένων ἤχων προσηγόρευε τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, ἤτο ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων τοῦ εἴδους τούτου τεχνουργημάτων. Μεταβαίνοντες δὲ εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐποχὴν μανθάνομεν ὑπὸ τοῦ Ἀούλου Γελλίου (Noctes Atticae Lib. x cap. 21.) ὅτι ὁ Ἀρχίτας κατεσκεύασε ξυλίνην περιστερὰν ἱπταμένην δι' ἀγνώστου μηχανικοῦ μέσου. Αὕτη δὲ κινουμένη ὑπό τινος ἐντὸς αὐτῆς ἐνεργούσης ἀγνώστου δυνάμεως ἐστηρίζετο μετέωρος ἀντισταθμίζουσα τὴν δύναμιν τὴν ἕλκουσαν αὐτὴν πρὸς τὰ κάτω· ἀλλ' ἐὰν ἔπιπτε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐγερθῇ ἀφ' ἑαυτῆς. Ἡ δὲ τοῦ μεσαιῶνος ἱστορία ἀριθμεῖ πλεῖστα τοῦ εἴδους τούτου ἀριστουργήματα· οὕτω κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Κιρχέρου, Πόρτα, Γασενδίου, Δάνα, Οὐϊλκινσίου καὶ ἄλλων, Ἰωάννης ὁ Μύλλερος ὁ καὶ Ῥεγιομοντάνος ἐπικληθεὶς, κατεσκεύασεν ἀετὸν ἱστάμενον ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν, καὶ προσέτι σιδηρᾶν μυῖαν περιφερομένην ἐπίσης κατὰ τὰ διάφορα τοῦ θαλάμου μέρη. Ἀναφέρουσι προσέτι ὅτι ὁ κατὰ τὸν ΙΓ'. αἰῶνα ἀκμάσας ἄριστος μαθηματικὸς Ἀλβέρτος ὁ καὶ μέγας ἐπικληθεὶς, κατεσκεύασεν ἀνθρωπόμορφον αὐτόματον, ἱκανὸν οὐ μόνον ν' ἀνοίγῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὑπὸ τῶν προσερχομένων κρυπομένην θύραν τοῦ θαλάμου, ἀλλὰ καὶ νὰ προφέρῃ ἤχους τινὰς ὡσανεὶ προσηγόρευε τοὺς εἰσερχομένους. Ὁ δὲ Σχόττος ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ « Technica curiosa seu mirabilia artis » ποιεῖται μνείαν αὐτομάτου τινὸς προφέροντος διαφόρους φωνάς. Γνωρίζομεν ὡσαύτως ὅτι Ἰούλιος Καῖσαρ ὁ Σκαλίγερος κατεγίνετο εἰς κατασκευὴν αὐτομάτου ὁμοίου τῇ περιστερᾷ τοῦ Ἀρχίτου. Οὐδὲν ὅμως τῶν ἀρχαίων τούτων αὐτομάτων δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κατασκευασθέντα· οὕτω ὁ διάσημος μηχανικὸς Βαυκανσῶνος (Vaucanson) ἠδυνήθη νὰ μιμηθῇ ἐντελῶς οὐ μόνον τὰς ἐξωτερικὰς τῶν ζώων κινήσεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἐσωτερικὰς

τοῦ σώματος αὐτῶν λειτουργίας. Ἡ παρ' αὐτοῦ ἐντέχνως κατασκευασθεῖσα νῆσσα περιφέρεται, πίνει, κινεῖται ἐν τῷ ὕδατι, κινεῖ τὰ πτερὰ αὐτῆς, παππάζει, ἀνυψοῦται ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῆς, φέρει τὸν λαιμὸν πρὸς δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν, τὸν ἐκτείνει ἵνα λάβῃ ὄσπρια ἃ καταβροχθίζόμενα ἐξέρχονται διὰ τῆς ἕδρας εἰς περιττώματα, ἀπαραλλάκτως ὡς ταῦτα πάντα γίνονται εἰς τὰς φυσικὰς νήσσας. Ὁ ἀριστοτέχνης οὗτος ἐπέτυχε νὰ μιμηθῇ πάσας τὰς τῆς φυσικῆς νήσσης κινήσεις, δηλαδὴ τὸ καταπίνειν μετὰ ταχύτητος ἐπαυξανομένης διὰ τῶν τοῦ λάρυγγος κινήσεων μέχρι τῆς ἐν στομάχῳ εἰσαγωγῆς τῶν τροφῶν, ὅπου μεταποιούμενοι εἰς εἶδος χυμοῦ μεταφέρονται διὰ τινων σωλήνων μέχρι τῆς ἕδρας, ὅθεν διὰ τῆς ἐνεργείας ἁρμοδίου σφυγκτῆρος ἐξέρχονται ὡς ἄλλα φυσικὰ περιττώματα. Τὸ ἀνθρωπόμορφον δὲ αὐτόματον τοῦ ἀριστοτέχνου τούτου τὸ καὶ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν « *αὐλητὴς* » γνωστὸν, παριστᾷ φαῦνον παίζοντα πλαγίαυλον καὶ ὁμοιάζοντα κατὰ πάντα τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγαλματοποιου Κοῦσεβόξου κατασκευασθὲν ὡραῖον ἄγαλμα. Τὸ αὐτόματον τοῦτο παίζει δώδεκα διαφόρους ἤχους ἢ μελῳδίας μετὰ πλείστης ὅσης ἀκριβείας· τὰ δὲ χείλη αὐτοῦ τελοῦσι τὰς ἀναγκαίας κινήσεις πρὸς τροποποίησιν τοῦ εἰς τὸν αὐλὸν εἰσερχομένου ἀέρος, ἀναλόγως τῶν ἤχων καὶ συμφώνως πρὸς τὰς κινήσεις τῶν δακτύλων καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ. Τὸ δ' ἕτερον αὐτοῦ ἀνθρωπόμορφον ὡσαύτως αὐτόματον, τὸ καὶ « *Τυμπανιστὴς* » καλούμενον, κρατεῖ διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς αὐλὸν, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ῥάβδον δι ἧς κρούει μικρὸν τύμπανον. Ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ δὲ τούτου παίζει εἴκοσι περίπου μελῳδίας ἃς συνοδεύει ἀναλόγως τοῦ ἤχου κροῦον τὸ τύμπανον μὲ ἁπλᾶς ἢ διπλᾶς πληγάς, ἢ καὶ μὲ διαφόρους ἀνακυκλήσεις (roulements).

Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ῥιβαρολίου ὁ ἱερεὺς Μικάλιος (Mical) εἶχε κατασκευάσει δύο κολοσσιαίας ἐκ χαλκοῦ κεφαλὰς, ἱκανὰς νὰ προφέρωσι καθαρῶς ὁλοκλήρους φράσεις· ἀλλὰ μὴ συγκατανευσάσης τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ν' ἀγοράσῃ αὐτὰς, καὶ βεβαρημένου ὄντος τοῦ Μικαλίου ὑπὸ πολλῶν χρεῶν, ἕνεκα τῆς κατασκευῆς τῶν κεφαλῶν τούτων, εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν καὶ δυσαρέσκειαν ὑπέπεσεν ὁ δυστυχὴς, ὥστε κατέθραυσεν αὐτὰς, καὶ πλήρης λύπης ἀπεβίωσεν ἐν μεγίστῃ πενίᾳ τὸ ἔτος 1786.

Ὀλίγα δὲ πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως ἔτη ὁ Γάλλος Ἰωσὴφ Δρόζος (Droz), μηχανικὸς τοῦ ἐν Παρισίοις νομισματοκοπείου, κατεσκεύασε τέσσαρα ἀξιόλογα ἀνθρωπόμορφα αὐτόματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν γράφει, τὸ δὲ ἕτερον σχεδιογραφεῖ, τὸ τρίτον παίζει κύμβαλον, καὶ τὸ τέταρτον χορεύει. Ὅλαι δὲ αἱ ἐργασίαι αὗται τελοῦνται μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ ῥυθμοῦ.

Πάντων ὅμως τῶν μέχρι τοῦδε κατασκευασθέντων ὑπάρχει τὸ παίζον τὸ ζατρίκιον ἀνθρωπόμορφον αὐτόματον τοῦ ἀριστοτέχνου Μαελζέλου (Maëlzel), διότι οὐ μόνον τάττει καὶ ἀφαιρεῖ τοὺς πεσσοὺς, ἀλλὰ κινεῖ πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις αὐτοὺς μετὰ τοιαύτης ἀκριβείας, οὕτως ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπερβῇ αὐτὸ κατὰ τὴν ἐμπειρίαν· πρὸς δὲ τούτοις ὁσάκις ὁ μετ' αὐτοῦ παίζων κινήσῃ πεσσόν τινα παρὰ τοὺς κανόνας, τὸ αὐτόματον ἀμέσως διακόπτει τὸ παιγνίδιον. Καὶ ὅταν πάλιν ἐξακολουθῇ τοῦτο μέχρι τέλους, ὅτε πάντοτε μένει νικημένος ὁ ἀντίπαλος, τὸ αὐτόματον ἀποπερατουμένου τοῦ παιγνιδίου ἐκφωνεῖ μετὰ καγχασμοῦ τὰς γαλλικὰς λέξεις, échec, mat.

Ὁ αὐτὸς Μαελζέλος κατεσκεύασε καί τινα ἄλλα ὁλοκλήρους φράσεις προφέροντα αὐτόματα, ἃ κατὰ πρῶτον ἐξέθεσεν ἐν Λούβρῳ ἐν ἔτει 1823.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες δὲ νὰ γνωρίσωσι τὸν μηχανισμὸν δι' οὗ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος αὐτόματα κινοῦνται καὶ ἐνεργοῦσι ταῦτα πάντα, παραπέμπονται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Κιρχέρου, Σχόττου, Λάνα, Πόρτα, Κασενδίου, Οὐΐλκινσίου, Καύσου κ.τ.λ. Ἰδίως δὲ εἰς τὰ ἑξῆς δύω πονήματα τοῦ Βοργνίσου, καὶ Δε-Κομπελένου.—Borgnis, Traité des machines imitatives. —De Kompelen, explication analytique de l'automate joueur d'échec, et d'une méthode facile pour imiter le mouvement de cette célèbre machine.

Ι ΔΕ-ΚΙΓΑΛΑΑΣ.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΥΔΡΟΚΥΑΝΙΚΟΥ ΟΞΕΟΣ.

—ooo—

Πρὸς εὐκολωτέραν κατάληψιν τοῦ κατόπιν ἐκτεθησομένου πειράματος ἐπὶ φυσητήρων, ὑπομιμνήσκω τοῖς ἀναγνώσταις ὀλιγιστά τινα περὶ τοῦ ὑδροκυανικοῦ ὀξέος. Ἐντὸς τῶν πικρῶν ἀμυγδάλων καὶ τῶν πυρήνων διαφόρων καρπῶν ἀπαντᾶται ὕλη τις, ἥτις διὰ τῆς μασσήσεως μεταβάλλεται εἰς ὕλην λίαν δηλητήριον, Κυάνιον ὀνομαζομένην, καὶ, ἑνουμένη μετὰ τοῦ ὑδρογόνου, παράγει τὸ μεγαλήτερον δηλητήριον, τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξὺ, τοῦ ὁποίου ὀλίγαι σταγόνες δύνανται νὰ δηλητηριάσωσιν ἄνθρωπον ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ. Τὴν ἄκραν αὐτοῦ δηλητήριον δύναμιν δεικνύει τὸ ὀξὺ τοῦτο, ἐὰν εἰσαχθὲν εἰς τὰς φλέβας, ἔλθῃ εἰς ἄμεσον συνάφειαν μετὰ τοῦ αἵματος· ἀλλὰ ἡ εἰσπνοὴ μόνον τῶν ἀτμῶν τοῦ ὀξέος τούτου δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον. Ἐπὶ τῆς μεγάλης λοιπὸν δηλητηρίου ἐνεργείας τούτου στηρίζεται ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ πρὸς δηλητηρίασιν τῶν φυσητήρων.

Εἰς τὰ μεγαλοπρεπέστερα πειράματα ἅτινα ἐγένοντό ποτε, ἀνήκει καὶ ἡ ἁλιεία τῶν φυσητήρων διὰ τοῦ ὑδροκυανικοῦ ὀξέος, ἐκτελουμένη νῦν ὑπὸ τῶν πλοίων ἐμπορικῆς τινος ἑταιρείας τῆς Ἀγγλίας. Μεγάλα δυστυχήματα συνέβαινον εἰς τὴν ἁλιείαν τῶν ζώων τούτων τόσον διὰ τὸ πλήρωμα καθὼς καὶ διὰ τὸ ἴδιον πλοῖον, ἐπειδὴ, ὁ ὑπὸ τῶν τόξων προσελθεὶς φυσητὴρ, καταδύων μετ' ἀπεριγράπτου ταχύτητος καὶ δυνάμεως εἰς μέγιστον βάθος καὶ σύρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ σχοινίον ἐφ' οὗ τὸ τόξον ἦν προσδεδεμένον, καὶ ἀναδύων ἀπώτατα, ἀνέτρεπε πολλάκις τὸ πλοῖον. Νεωστὶ ὅμως, κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ διασήμου τοξικολόγου Christson, ἐφαρμόζουσι τόξα, ἅτινα ὑπεράνω τῆς αἰχμῆς φέρουσι φιάλην πλήρη ὑδροκυανικοῦ ὀξέος, ἥτις εἰσερχομένη εἰς τὸ τραῦμα ῥήγνυται, καὶ οὕτως ἐκχεῖται τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξὺ καὶ μίγνυται μετὰ τοῦ αἵματος. Ὁ τοξευθεὶς φυσητὴρ καταδύει μὲν ἀλλ' ἀνέρχεται παραχρῆμα παραλελυμένος ἐκ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου ἐτρώθη· οὕτως εὐκόλως ἀποκτείνεται ὁ φυσητὴρ ὑπὸ τῶν ὡπλισμένων ναυτῶν. Δύο οὐγγίαι ὑδροκυανικοῦ ὀξέος ἀρκοῦσι δι' ἑκάστην ἁλιείαν. Οὕτω λοιπὸν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ δηλητηρίου τούτου εἰς τὴν ἁλιείαν τῶν φυσητήρων μεγίστην ἔχει σημασίαν, ἅτε προφυλάτουσα τοὺς ἁλιεῖς ἀπὸ τοὺς προεκτεθέντας κινδύνους.

ΑΛΝΔΕΡΕΡ.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—ooo—

Καὶ ἕτερος καθηγητὴς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ὁ Σπυρίδων Πήλικας, ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις, ὅπου εἶχε μεταβῆ χάριν τῆς πασχούσης αὐτοῦ ὑγείας.

Ὁ Σπυρίδων Πήλικας ἦτο ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων καθηγητῶν, εὐδοκίμως διδάξας τὸ ποινικὸν Δίκαιον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου. Εἰ καὶ ἀφῆκε κενὸν δυσπλήρωτον, ἡμεῖς ὅμως θρηνοῦμεν τὸν ἄνδρα, οὐχὶ τόσον διὰ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ διὰ τὴν χρηστότητα τῶν ἠθῶν, τὴν μετριοπάθειαν, τὴν εὐσυνειδησίαν, τὴν ἄδολον φιλοπατρίαν, ἐνὶ λόγῳ τὴν ἀρετὴν, τὴν ὁποίαν σπανίως ἀπαντῶμεν σήμερον ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι συνημμένην τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ τῆς ὁποίας αὐτὸς ἔδωκε δείγματα καὶ ὅτε διετέλεσεν ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο πρὸ πάντων κοινὴν συμφορὰν θεωροῦμεν τὸν πρόωρον θάνατον αὐτοῦ. Ἡ πατρὶς ἀπώλεσε καὶ ἄριστον καθηγητὴν, οὐ μόνον λέγοντα ἀλλὰ καὶ πράττοντα, καὶ ἄριστον πολίτην.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—ooo—

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ. Ὁ ἐν Παρισίοις διδαχθεὶς τὴν ἰατρικὴν καὶ πρό τινων ἐτῶν διαμένων ἐν Ἀθήναις ἡμέτερος συμπολίτης Κ. Π. Καλλιβούρτσης, ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν περιοδικοῦ συγγράμματος τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἱπποκράτης*. Τὸν περιοδικὸν τύπον ἀείποτε ἠγαπήσαμεν καὶ ὑπεστηρίξαμεν, διότι αὐτὸς φωτίζει τοὺς λαοὺς πλέον καὶ τῶν σχολείων καὶ τῶν πανεπιστημίων. Ἐπειδὴ, ὡς πολλάκις εἴπομεν, δὲν ἔχουσιν ὅλοι καιρὸν οὔτε πόρους ὅπως συχνάζωσιν εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀναγινώσκοντες καὶ ἐν αὐταῖς αὐτῶν ταῖς πενιχραῖς καλύβαις τὰ περιοδικῶς ἐκδιδόμενα, μανθάνουσι καὶ διδάσκονται. Τοιαύτην ὠφέλειαν προσδοκῶμεν καὶ παρὰ τοῦ *Ἱπποκράτους*, καθόσον μάλιστα ἐλπίζομεν ὅτι, διευθυντὴν ἔχων πεπαιδευμένον, θέλει συντάττεται εὐδοκίμως· ἀλλ' ἀρκεῖ μόνη ἡ παιδεία καὶ ἡ εὐδόκιμος σύνταξις ; Ὁ Κοραῆς ἦτο καὶ σοφὸς, καὶ φιλόπονος, καὶ φίλος ἄκρος πρὸ πάντων τῆς πατρίδος, συντελέσας τὰ μέγιστα εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀναγέννησιν τοῦ ἐλευθέρου φρονήματος διὰ τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἄνευ τῆς δαψιλοῦς καὶ συντόνου συνδρομῆς τῆς Ζωσιμαίας ἀδελφότητος, θὰ ἔβλεπον τὸ φῶς αἱ τόσον κοινωφελεῖς συγγραφαί του ; Θ' ἀπέθνησκε, δὲν λέγομεν ἀκατονόμαστος, ἀλλ' ὡς εἷς τῶν πολλῶν λογίων. Καλὸς λοιπὸν καὶ ὁ *Ἱπποκράτης*, καλὸς καὶ ὁ συντάκτης αὐτοῦ, ὡς καλὴ ἦτο καὶ ἡ *Ἰατρικὴ Μέλισσα*, καὶ ἄλλα ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει περιοδικά, ὡς καλὰ εἶναι τὰ πονήματα τοῦ Κοντογόνη καὶ Κουμανούδη, τοῦ Ῥαγκαβῆ καὶ Σούτσου, τοῦ Παππαῤῥηγοπούλου καὶ Φρεαρίτου, καὶ πολλῶν ἄλλων, ἅτινα ὅμως διὰ τὴν χρηματικὴν τῶν συγγραφέων ἔνδειαν, τὴν ἀδιακρισίαν πολλῶν συνδρομητῶν καὶ τὴν ἀναλγησίαν τῶν δυναμένων μὲν νὰ συνδράμωσιν, ἀλλ' ἐρήμερον μόνον ἐπίδειξιν ἐπιδιωκόντων, κεῖνται χειρόγραφα καὶ σκωληκόβρωτα εἰς τὰ βάθη κεκονιαμένων κιβωτίων. Εὐφυής τις φίλος μου, ἐκδοὺς μὲν ἄλλοτε ὠφελιμώτατα συγγράμματα, κενώσας δὲ διὰ τοῦτο τὸ ἰσχνὸν βαλάντιόν του, προέτρεπε τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου νὰ μεταβάλωσι τὸ κείμενον τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ ἀντὶ « κληρονομήσειαν τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα », καὶ τῆς ἄλλης σωρείας τῶν ἀναθεμάτων, νὰ περιορισθῶσιν εἰς ἓν καὶ μόνον ἀλλὰ δραστικώτατον, τὸ ἑξῆς· « Γεννηθήτωσαν ἐν Ἑλλάδι ἐκδόται συγγραμμάτων ! » Εὐχόμεθα ἐκ μέσης ψυχῆς τῷ *Ἱπποκράτῃ* νὰ καταβάλῃ αὐτὸς διὰ δραστηριωτέρου τινὸς ἀντιφαρμάκου τὴν ἀρὰν ταύτην, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ὁποίας ἡμεῖς πρὸ ἐτῶν στενάζομεν.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ. Τὸν Ἰούνιον μῆνα ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας, διαρκέσασαι ἡμέρας δεκαπέντε. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως δὲ τοῦ μέλους τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας Κ. Α. Μελᾶ μανθάνομεν ὅτι 318 μαθήτριαι παρουσιάσθησαν ἵνα ἐξετασθῶσιν. Ἐπροβιβάσθησαν δὲ 202, ἐξ ὧν 64 ἐκ τῶν ἐνδιαιτωμένων ἐν αὐτῷ τῷ Παρθεναγωγείῳ καὶ 138 ἐκ τῶν ἔξωθεν φοιτώντων κορασίων. Πρίστευσαν δὲ 16 ἐσωτερικαὶ καὶ 20 ἐξωτερικαὶ, 27 δὲ ἀποπερατώσασαι τὰς σπουδάς των ἀπελύθησαν ὡς τελειοδίδακτοι.

Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Κ. Μελᾶ, εἶναι ἡ ἐπιμέλεια ἥτις κατεβλήθη ὑπὲρ τῆς διαπλάσεως τοῦ ἤθους τῶν κορασίων, καὶ οἱ

ἀγλαοὶ καρποὶ οἵτινες προήχθησαν. Ἡ παιδεία τοῦ νοὸς εἶναι ἀναντιρρήτως ἐπιβλαβὴς, ὡς πολλάκις τὸ εἴπομεν, ἐὰν δὲν συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς παιδείας τοῦ στήθους· τὸ εἶπεν ἡ Ἐκκλησία ζητήσασα παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, τὸ εἶπον καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν κηρύξαντες πανουργίαν τὴν ἐπιστήμην τὴν χωριζομένην δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς. Τοιαύτη λοιπὸν διττὴ παιδεία διδάσκεται ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἔκθεσιν.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Τῷ θελκτικῷ κορασίῳ Ἀργυρῷ.

—ooo—

Μακρὰν τῶν πατρώων σου τόπων, μακρὰν
Τῆς γλυκείας μητρός σου,
Ἀνθύλλιον πλῆρες χαρίτων καὶ δρόσου,
Εἰς γῆν τί ζητεῖς ξενιτείας πικράν ;

—

Πῶς ἄφησες τόσον μικρὰ, τὰς μικρὰς
Τὰς δμήλικας κόρας ;
Διήρχεσο τόσας πλησίον των ὥρας
Εἰς πέλαγος πλέουσ' ἀθῶας χαρᾶς.

—

Μακρὰν των τὴν πρώτην ἐκείνην χαρὰν,
Ἀργυρὼ, ἀπολαύεις ;
Μητέρα εὑρίσκεις ἐδὼ τρυφερὰν
Ἐγγύς της χρυσῆν κεφαλὴν ν' ἀναπαύῃς ;

—

Ὦ ! ποία τὸ ἄνθος κοσμεῖ τ' ὀρφανὸν
Οὐρανία γλυκύτης
Τὰ χείλη μειδίαμα στέφει σεμνὸν,
Σεμνὴ ἔτι βέει αὐτὴ ἡ φωνή της.

—

Γλυκὺ εἰς τὴν ὄψιν της βλέπεις Οὐρί,
Θελκτικὸν παραδείσου.
Κ' αἰσθάνεται τέρψιν κρυφὴν ἡ ψυχή σου
Καὶ λέγεις, τὰς πτέρυγας πῶς δὲν φορεῖ ;

—

Ὡραῖον μικρὸν, ὠρφανίσθης μικρόν,
Σὺ δὲν ἔχεις πατέρα.
Θερμὰ τὴν μικρὰν νὰ φιλῇ θυγατέρα,
Θερμὰ νὰ φιλῇ καὶ μὲ χεῖλος φαιδρόν.

—

Μικρὸν ἡ σκληρὰ σ' ἐξενίτευσε μοῖρα,
Πτηνὸν ὀρφανόν, πτηνὸν ξένον.
Ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς στοργῆς τὸν σπινθῆρα
Ἀνάπτει τὸ βλέμμα σου θέλγον κ' εὐφραῖνον,

—

Εὐδαίμων ! πολλὴ διὰ σὲ ἡ στοργὴ,
Ἐδὼ καὶ ἐκεῖ σ' ἀγαπῶσι.
Γονεῖς σοὶ προσφέρει ἡ ἄγνωστος γῆ,
Γονεῖς πανταχοῦ διὰ σὲ μεριμνῶσι.

—

Τὸ ἄνθος ἀρδεύει ἀγάπη πολλὴ,
Κ' ἐπίχαρι θάλλει.
Αὐξάνεις, αὐξάνεις ὡς δρῦς ἀπαλή,
Αὐξάνεις, αὐξάνουν τὰ νία σου κάλλη.

—

Ὦ κόρη ! πρὶν ἔτι γευθῇς τῶν λυπῶν,
Πρὶν τὸ δένδρον τῶν πόνων,
Πρὶν ἄγγελος πύρινον μάχαιραν σπῶν
Τὸν δρόμον σοὶ κλείσῃ τῶν νέων σου χρόνων,

—

Φαιδρὰ τὰς φαιδρὰς ἀκολούθει χιμαίρας,
Εὐφραίνου, εὐφραίνου.
Ὦ μὴ τοῦ μικροῦ, τοῦ ἀθώου καὶ ξένου
Πτηνοῦ μὴ θολώσῃ χειμὼν τὰς ἡμέρας·

—

Τοῦ νέου ναυβάτου νερὰ ἀργυρᾶ
Τὸ σκάφος ἂς πλέῃ.
Τῆς πρύμνης του αὖρα ἂς ἦν' ἡ χαρὰ,
Ἱστία του πόθοι κ' ἐλπίδες ὡραῖοι.

—

Καὶ ἐγὼ ὅστις ἔψαλα ἆσμα γλυκὺ
Διὰ κόρην γλυκεῖαν,
Τοῦ στίχου φρονῶ ἀμοιβὴν ἐπαρκῆ
Τὴν κόρην νὰ βλέπω φαιδρὰν καὶ ὀλβίαν.

Ἐν Μελίτῃ τὴν 10 Μαρτίου 1861.